

Mészáros

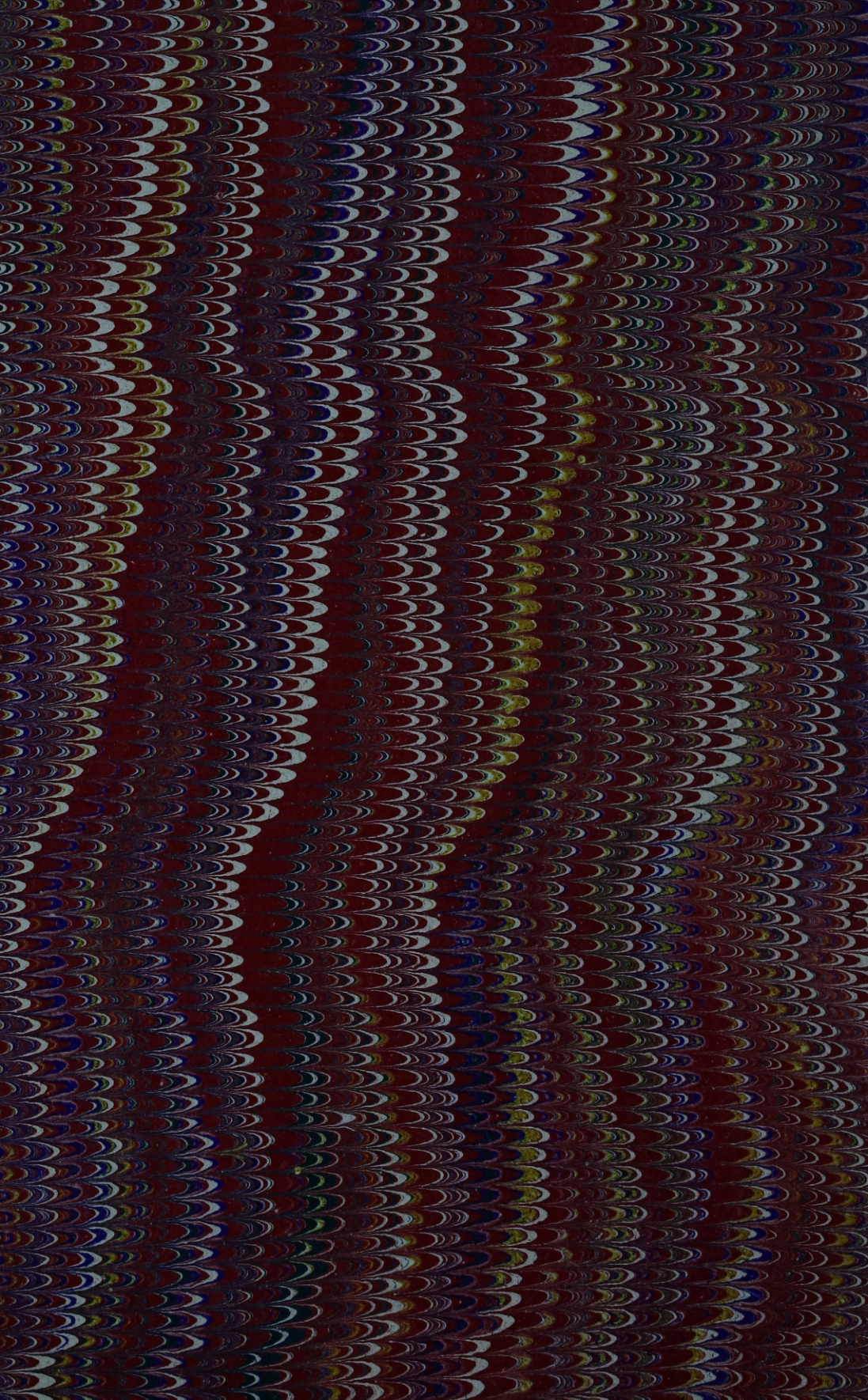
Károly.

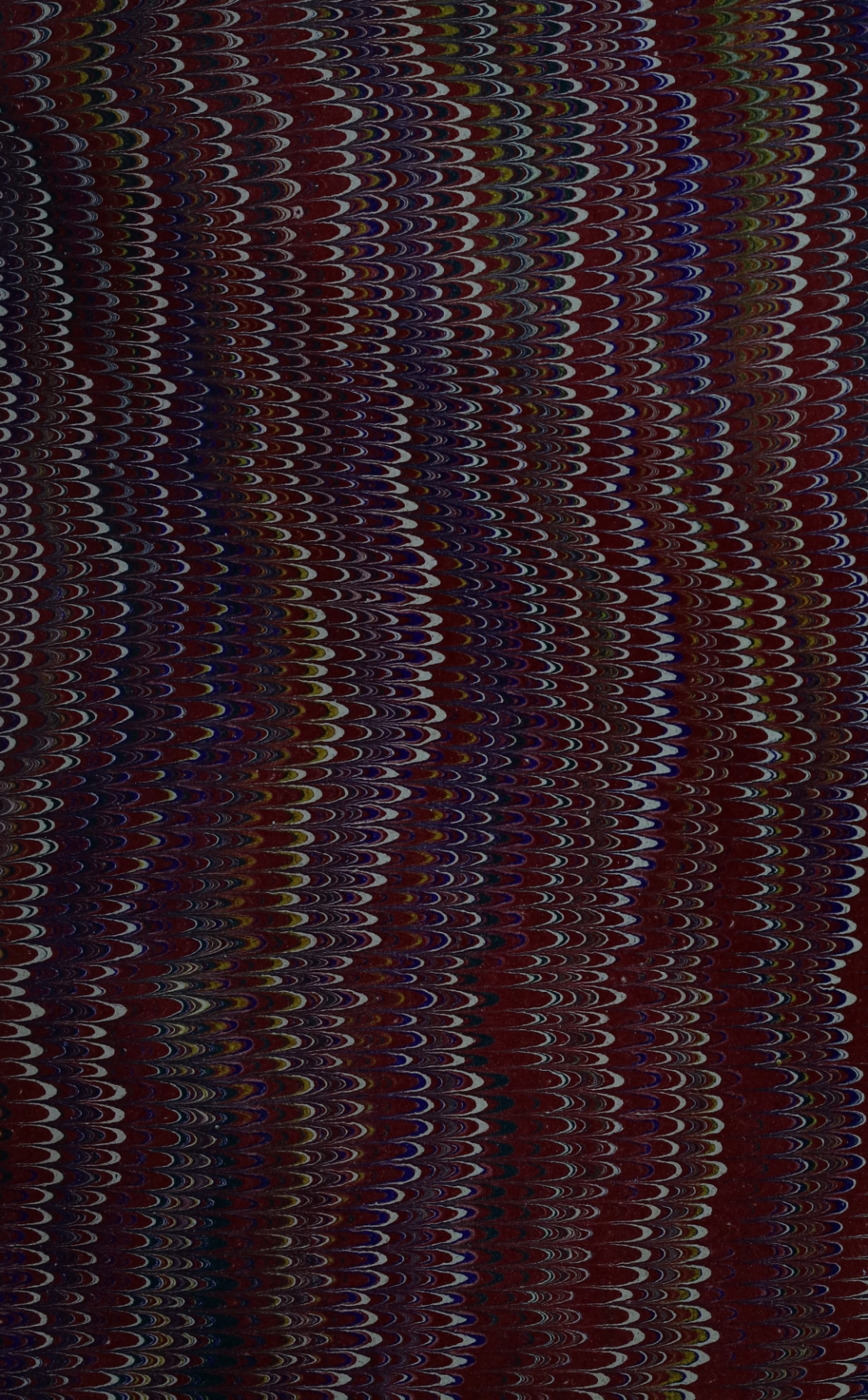
Az
1852-évi
Erdő-
törvény.

DK

224

OEE Könyvtár
Állomány 2018

*Az 0002. Erd. Egyesület Könyvtárában
Budapesten 1882. október 2-án*

AZ ÚJ

Dicsőadó

¹⁸⁵²
ERDŐTÖRVÉNY,

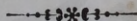
A POLGÁRI MAGÁNJOG

ÉS

NEMZETGAZDÁSZATI ÉRDEKEK

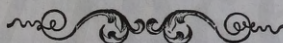
SZEMPONTJÁBÓL.

A. k. 94.

MAGYARÁZZA:

MÉSZÁROS KÁROLY.

PEST, 1857.

KIADJA RÁTH MÓR.

ERDŐTÖRVÉNY.

Pest, 1857.
NYOMATOTT BEIMEL J. ÉS KOZMA VAZULNÁL.

Bevezetés

az új erdőtörvény magyarázatához.

Az erdőtörvények méltatása és azok jelentősége, különösen hazánkban.

A hazaföld birtok- és tulajdonjogi viszonyainak legközelebbi nagyszerű átalakulása után, természetesnek kell találnunk, hogy az állam összes művezetét vezető hatalom azon érdekek és jogok szabályozására is kiterjeszté gondos kezeit, melyek a földbirtok állaga s természeti adományai által, — azzal csaknem elválaszthatlan kapcsolatban állanak. Az úrbéri kapcsolatok sikeres megoldása s az ősiség megszüntetése után, ily epochalis államintézkedésnek kell tartanunk az 1854 máj. 23-kán életbe lépett új bányatörvényt, — ilyennek most s különösen: a már kihirdetett, s pedig 1858. év január elsejétől Magyar-, Horvát-, Tót- s Erdélyországra is kiható új erdőtörvényt. — Minket ezen nevezetes törvény sok tekintetnél fogva igen közlelről érdekel, — de érdekel különösen magánjogi viszonyaink és nemzetgazdasági érdekeink szempontjából, minthogy — miként tudjuk — mindezek, az újabb fejlődési állapot zsengejében sem annyira mély gyökerekkel, sem oly szilárd kérgezettel nem birhatnak még, miszerint ne lenne szükségünk ovatos körületekintésre

s tájékoztatására oly fontos pillanatban, midőn új intézmény plántáltatik át egy megviselt földre, hol a többi ültetvénynek is életnedvre van még szüksége.

Az erdőkrei fölügyelet joggyakorlata hazánk régibb törvényei szerint is az országgló hatalmat illette; a mostani erdőtörvény sem származhatott tehát más, — mint ugyanazon kutfőből, mely egyedül van hivatva az országnak valamint szellemi s anyagi, úgy államgazdászati jelene, s jövője fölött őrködni. A felséges uralkodó plántálta át e törvényt Magyarországba (Birod. törv. lap XXVII. d. 121. sz.) azon czélból, hogy az erdők és faültetvények tulajdonának, föntartásának és ápolásának azon oltalma, melyet az 1852 dec. 2-kán kelt csász. nyiltparancs, a minden viszonyra átható faszükségletek biztosítása végett Austria, Stajer, Tirol, Cseh- és Morvarországban, valamint egyéb nem-magyar tartományokban nyújtott, — az erdők és bérczek e gazdag hazájára is kiterjesztessék. Nem rendőrségi szabályok foglalata tehát, hanem sarkalatos, állandó hatályu, s minden viszonyra kiterjedő törvény ez, a mi ránk nézve annál nagyobb jelentőséggel bír, minthogy ily szerves törvényt mi, mind ez ideig nem birtunk, s minthogy e törvény az iparnak, népgazdászatnak, marhatenyésztésnek, sőt némileg a földmívelésnek föltételeivel is szoros kapcsolatban áll. Csalatkoznék ennélfogva, ki azt gondolná, hogy itt csupán az erdő pusztítása meggátlására vonatkozó rendszabályok tartalmazvák, mert e törvény valóban méltó, hogy mintegy zárköve gyanánt tekintessék ama régibb böles intézkedéseknek, melyeknek sas tekintetü őseink birtok- és nemzetgazdászati viszonyaink őszrendszerében a tizenegyedik század óta egyengeték útját.

Régibb törvényhozásunk 1548. irtatni parancsolta ugyan az erdőségeket; de természetesen nem valami fonák nemzetgazdászati szempontból, hanem a rengetekben elterjedt s különösen

a Basó Mátyás rablóbandái által gyakorlott bűntények könnyebb üldözhetése végett (art. 49); ellenben az 1563-ik évi törvényhozás már általános tilalmat tett ez erdők pusztítására, sőt ki is mondá azok nemzetgazdászati rendeltetését, parancsolván: — — ut sylvae tam dominorum, quam nobilium locis miniendis vicinae pro fabricis et structuris — tantum, et non in alios usus ad succidendum debeant esse liberae (art. 23). Az 1715-ik évi 94-ik törvényczikk pedig az alispánokat bizta meg, hogy az erdőpusztításokat gátolják, s az ilynemű bűntények fölött bíraskodjanak. Az 1729-ik évi 42-ik t. cikkely szintén szigoruan tilalmazza, hogy valaki a pörös erdőkbe marhát hajtson be, s azokat pusztíttassa. Az 1791: 57, — az 1807: 21, — s az 1840: 9-ik t. cikk hasonlóképen erélyesen tilalmazta az erdők pusztítását; hogy mindezen üdvös rendelkezések azonban kevés hatással bírtak a közfogalmakra, tudjuk a létező állapotokból. Egyébiránt a kik ismerik Beckmann, Burgdorfs, Hartig, Lauropot, Kudler, Hain, Pfeil és Raunak az erdőművelés nemzetgazdászati állapotát tárgyzó munkáit, — tudni fogják, hogy nem csupán Magyarországon volt ez így egész a legújabb időkig, hanem a közjóllét felőli eszmék fejletlenségénél fogva Europa más államaiban is. Wesselynek „Oesterreichs Alpenländer“ czímű s 1853-ban kiadott jeles munkája magáról Austriáról sem tesz kedvezőbb tanubizonyságot, a mit szintén nem lehet csodálnunk.

Az erdőművelés fontossága ugyan is különösen az államok népgazdászati viszonyai, s az országos jövedelmek gyarapítására nézve, csak a tizennyolezadik század második felében ébresztett messzebb ható czélokra vonatkozó figyelmet. S csak mióta a hűbéri viszonyok tágulásával az allodial birtokrendszer is újabb alakot vőn, — különösen pedig a mióta egy részről a gyáripár fejlődése, a vaspálya-hálózatok, közlekedési eszközök s gőzerők használata kezd mindenfelé na-

gyobb mérvben mutatkozni, — vált az, államkormányi szempontból is, tüzetesb gondoskodás tárgyává. De az államok már azon tekintetnél fogva is örömet fordítanak mindenütt tetemes pénzösszegeket az erdőgazdászati javításokra, s annál nagyobb készséggel tesznek meg az a körüli tudományos fogalmak terjesztésére minden áldozatot, mivel e tényben, annyival dúsabb csatornák nyílnak a közjövedelmek számára is. — S ezért már nem egy intézettel és erdészeti akademiával találkozunk Európában, melynek föladata egy részről ügyes erdészek kiképzése, más részről azon tudománynak terjesztése, hogy mikép lehessen nemzetgazdaságilag az erdőségeket minél gyümölcsözőbben használni. Ott, a hol oly intézetek nem léteznek, alkalmas törvények által ügyekszenek segíteni a kormányok. Ezen törvények azonban szintén mindenütt csak új tünemények még, s ha ezek közt korosztályt lehet fölállítanunk, az angolországi s hollandiai erdőtörvényt mondhatnók legrégibbnek, mivel épen ezen országoknak, hol se elegendő köszén nincs, sőt ezek surrogatumaik a tőzeg, szalma, s csutka is hiányzanak, legkorábban is volt arra szükségük, hogy az erdők föntartását s nevelését bölcse törvények által biztosítsák s mozdítsák elő. Ily törvények létre hozatalát Németországban a hűbérrendszer nem engedte meg oly korán, s ott szerencsétlenségre több századon át a fejedelmek udvari tisztei s vadászai kezdték az erdőgazdaságot. — Magyarországon tudjuk, hogy itt a kincstári uradalmokon kívül nemcsak a felsőbb rendű egyháziak, káptalanok s konventek, hanem a birtokos nemesség, a községek, sőt a jobbágyok is birtak s birnak erdőségekkel. A tulajdonjogi viszony azonban mindezekre nézve nemcsak régebben volt nagyon különböző, hanem még mai nap is az. — S épen azokból, midőn az új erdőtörvény a még eléggé össze sem simult tulajdonjogi viszonyok szövődékébe illesztetik, — korszerűnek véljük, először tájékozni magunkat

ezen jogviszonyok között, s aztán megvitatás alá venni: mennyire alkalmazható ezen törvény a mi átalakuló viszonyainkra jelenleg, — s mikép válhatik az reánk nézve minél áldásosabbá a jövőendőben is. Magyarország birtok- és jogrendszerében ugyanis, az organicus fejlődés munkája még alig indult meg; csupán a külső alak az, mely lényeges változást mutat; de a megnyesett s új lombokat hajtó törzs még nem bír termékenyítő erővel, és csak évtizedek múlva fog bekövetkezhetni azon időszak, midőn a hozandott törvények körül nem lesz szükségünk scrupulosus tájékozásokra, sőt érdekünkben inkább az fog állani, hogy azokat mielőbb vérünk vérébe szívjuk át, s életet leheljünk betüibe.

Az erdők osztályzata s tulajdonjogi viszonyai Magyarországon.

Tulajdonjogi szempontból azon kérdések merülnek itt föl mindenek előtt: kik birnak Magyarországon erdőségekkel? Hányféle erdőségek találtnak itt? S a tulajdonosok mily jogalapon, s mily jogviszonyok közt birják ezen erdőségeket? Ezen kérdésekkel s ezen viszonyok jelenlegi állásával tisztában lennünk annál szükségesebb és fontosabb most, minthogy az 1852-ik évi december 3-kán kelt, s immár nálunk is behozott új erdőtörvényben foglalt határozmányok és elvek gyakorlati alkalmazása mindenben tényleges jogalapot igényel. Az erdőtelkek beültetése s föntartása, ugyanazoknak más céllokrai fordítása, az erdők kivágása stb. (1—12. §.) mind oly jogokat s kötelelességeket tartalmaznak, melyek a tulajdon törvényes alapjának ismerete nélkül megérthetők aligha lennének.

Az austriai örökös tartományokban, az erdőbirtokosok az erdők természete szerint osztatnak fel; az erdők pedig következőleg:

a) birodalmi erdőkre t. i., állami s oly erdőkre, melyek közvetlenül az állami hatóságok által igazgattatnak;

b) községi erdőkre, azaz: oly erdőkre és faültetvényekre, melyek városi és falusi községekhez tartoznak;

c) magán erdőkre, azaz: az egyes álladalmi polgárok, továbbá különböző szerzetek, kolostorok, javadalmak, alapítványok, — s végre oly testületek erdejére, melyek magánjogi viszonyon alapulnak. Az új erdőtörvény az ily erdők birtoklásában csupán a tulajdont tartván szem előtt, nem terjeszkedik ki a jogviszonyok különféleségeire; de ránk nézve épen ezen különféleségek foglalják magukban a legérdekesebb mozzanatot, minthogy hazánkban a birtokviszonyok jelen átalakulásnál fogva a tulajdonnak azon értelménye, mely Austriában már régibb idők óta szilárd s határozott kifejezést nyert, csak most kezd, s még csak ezután fog biztosabb s állandóbb alappal birni, Az erdőségek természete s az egyéni birtoklat szerint elősorolt ezen osztályai Magyarországon is azok ugyan, melyek Austriában, de azok tulajdonának jogi- s birtokviszonyi alapjai egészen mások. Ki fog ez tetszeni mindjárt a következőkből.

A mi ugyanis a birodalmi vagyis álladalmi erdőket illeti, ezek különösen az ugynevezett magyar kincstári erdőségekre nézve birnak nálunk kiváló tekintettel. S ezeknek valamint tulajdonjogi alapja és természete, ugy birtokviszonyai sem jöhetnek más országok álladalmi erdőségeivel párhuzamba vagy összehasonlításba. Ezek nálunk nem pusztá korona- vagy fejedelmi haszonvételek (regaliák), mint sok más európai államban, hanem szorosan vett álladalmi javak. A mi sajátságos országos életünk jogtörténetében rejlik ennek alapja. S ezért szorosan meg kell ezeket különböztetnünk a királyi haszonvételektől, melyek természetüknél fogva egészen más tekintet alá esnek. Hajdanta tudniillik, épen ugy, mint a magánosak, az európai kormányok is földmívelést űztek az ugynevezett koronajóságokon, mivel még akkor s különösen Magyarországon, — állandó adók nem

fizettettek. Voltak mindazonáltal oly bizonyos, s a fejedelmi adományozás által államjövédelmet növelő jogok, s aztán termelési, kereskedelmi és forgalmi cikkek, miket az állam egyedáruk s koronajogok gyanánt magának föntartott, vagy pedig más magánosokkal közösen használt. Ezen kiváltságok s ezen egyedáruk képezték a regaliákat (a királyi haszonvételeket), — de ezek közé az erdőségek nem tartoztak. Az erdőségeket, (melyek t. i. álladalmi erdőségeknek neveztetnek), a korona ép azon jogczimnél fogva bírja, mint egyéb álladalmi jószágokat; de habár azok tulajdonára nézve mint magán birtokos, s ugyanazon jogokkal fölruházva áll is az egyesek irányában, mint melyeket a köztörvény minden magán birtokosnak nyújt, — az ily erdőségek, s az ily javak kezelésére s használására nézve, ama magánjogi biztosíték még sem esik szorosan soha azon részletes szabványok s intézkedések alá, mint melyek a magán erdőkre vonatkoznak. S valamint mindenütt, úgy nagyon természetes, hogy az austriai csász. államban is, az általános erdőtörvények határozványai csak a nemzetgazdászati érdekek határáig birnak állandó érvénynyel, — midőn ellenben: a magán erdőknél ama törvény a tulajdonjoggal járó szabad s önkénytes rendelkezés körébe is korlátolólag csap át. Az erdőtörvény ugyanis tilalmazza az egyesek által netalán kísérletbe vett erdőpusztítást; parancsolja azok föntartását s nevelését; sőt rendelkezik arról is, miszerint az ujonan kivágott erdőrészek legfőlebb öt év alatt fával újra beültetessenek, s hogy a régi kopárságok közöl évenként annyi rész neveltesék föl, mint a hány év a behozott erdővágási időszakban foglaltatik. Ezen rendszabály ugyan nemcsak a községi, hanem az álladalmi erdőkre nézve is érvényes (3. §.). Azonban midőn az állam tilalmat szab a magán s községi erdők pusztítása ellen, midőn a fatenyésztésre kötelességeket jelöl ki, s midőn az erdei jövedelmek használatát is szabályozza s

korlátozza a magánosok és a községek irányában: önkezeit nem szorítja meg, s föntartja magának a szabadságot, miszerint a kincstári erdőségekkel bármely időben az állam legjobb céljai szerint cselekedhessék. Ebből azonban ki nem magyarázható oly célzat, mintha az állam ezt csupán azon okból tenné, hogy azt szükség, s a közjó tekintete nélkül is elidegeníteni — joga lehessen, — jóllehet e jognak céltalan használata föl sem tehető; hanem, mivel a magántulajdon iránti joghasználat egy nép vagy országnak általános s egymást kölcsönösen támogató érdekeire nézve, nem is igényelhet annyi rugalmasságot. Ezért látunk példákat arra, hogy a kormányok az álladalmi erdőket — még ott is, hol rendszeres erdőtörvény létezik — egy közelebbi szükség nyomása alatt kiirtani, s elidegeníteni is szokják, mint Norman Vilmos, V. Károly s I. Napoleon; de e példák, mint kivitelek, természetesen, valamint köz-, úgy magánjogi elvalapgyanánt soha és sehol sem tekinthetők.

A községi erdők Magyarországon szintén egészen más természetűek, mint Németországban, vagy Austria bármely korona-tartományában. Másutt a községi erdők közt alig van különbség, mivel másutt, a szabad városok vagy faluk községei között a birtokosságra nézve csaknem mindenütt ugyanazon alap vehető észre, mit a hűbérrendszer nem bővebb marokkal nyújtott a városi, mint a falusi községeknek. Nálunk másképen állanak a dolgok. Mert valamint városaink létele, úgy azok szabadítékai s birtokjoga nem a hűbérrendszer kegyosztalékaiban, hanem a királyi adományok, s az országtanács által adott kiváltságokban birja a maga alapját (Verb. Part. III. tit. 20. §. 1647. Art. 78. §. 11.). A mohácsi véridők napjáig ugyanis a magyar szabad kir. városok fejedelmi kezekből nyerték jószágaikat, s csak 1542. óta veszszük észre, hogy ama jelentékeny jogelőnyről elestek. Ezen időnkig azonban a városi község, mint

az önálló éékölcsi személyesség, valamint egyéb kiváltságai, úgy birtokviszonyaira nézve, csaknem egyenjogunak tartott, a birtokos nemes emberrel. Szab. kir. városi községeinek birtokviszonyait s erdőit tehát, nem lehet azonosnak tekintenünk azon többi, nem hasonló eredetű s jogozatu községekéivel. Emez utóbbi s úgy nevezett paraszt származásu községek ugyan is, csak az úrbéri viszonyok által nyertek s csak az ugyanazon kapcsolatok megoldása következtében birandnak saját önálló községi erdőkkel (1753. mart. 2-ik cs. kir. ny. p. 13—16. §.), melyek, hogy az erdőtörvényben már természetüeknél fogva más tekintetek alá esnek, önként értetődik.

A magán és községi erdők jogi természete.

A mondottak után legnagyobb jelentőségű dolog már most a magán erdők jogi természetével megismerkedünk. — Mert nem kell gondolnunk, mintha a hűbérrendszer megoldása után oly annyira átszűrt tisztaságu lett volna már hazánkban a tulajdonjog, mely szerint annak a gyakorlati életbeni összes alkalmazása a viszonyok átalakulásában, s tovább fejlődésében, folytonos tájékozást ne igényelne.

A törvény szokták mondani, — csak alapja a jognak és tulajdonnak; azonban kivonhatná kétségbe, hogy mégis ezen alaknak hű ismerete az, mi nélkül örökre érthetetlen lenne előttünk mind a jog, mind a tulajdon? Ezért szükség, sőt mellőzhetetlen, az erdő tulajdon értelmezésénél is mindenkor a törvény szövétnékét lobogtatnunk elől, hogy fölismerhesük a tulajdon alapját s lényegét, valamint a társasági állapöt öszrendszerében, úgy a magánjogi viszonyok szövegzetében is.

S ha már tudjuk azt, hogy régibb államszervezetünk rés tövényeink szellemében Magyarországbán, valamint tu-

lajdonnal úgy földbirtokkal is egész napjainkig (1853 mart. 2.), csupán a volt nemesi s kiváltságos osztály bírt, nagyon természetes, hogy tulajdonjogi értelemben a magán erdők is csak a földbirtokos osztály tulajdonait képezték. S a magán erdők e tulajdonjogi állapotának földerítésére csak két sarkalatos törvényt kell fölidéznünk. — Az mondatik ugyanis régi törvénykönyvünk egyik helyén: „rusticus praeter laboris mercedem et praemium in terris domini sui, quantum ad perpetuitatem — nil juris habet; sed totius terrae proprietas ad dominum terrestrem spectat et pertinet (Tripart. Part. III. tit. 30.), — továbbá: Sylvarum superinspectio solum penes dominium maneat. (Benig. Instr. Urt. Puncto 2. §. 8.).“ Ezekből világos, hogy a volt jobbágysági s ugynevezett paraszt osztály, úgy nem különben a jobbágysági községek is, hazánkban ezelőtt valamint semmi földbirtoki tulajdonnal, úgy erdőkkel sem bírtak, s hogy, az azok iránti fölügyelés joga is, kizárólag a földes urakra, mint tulajdonosokra — volt átruházva. — A volt földes úri s jobbágysági kapcsolatok határozottabb fejlődése s módosulatai azonban, még boldog emlékü Mária Terézia uralkodása előtt oly állapotot idéztek elő, miszerint az erdő-tulajdonos földesurak, jobbágyságaik szolgálmányai fejében, a saját erdeikből egy bizonyos részt elszakítottak, és mintegy úrbéri avagy községi erdők gyanánt, jobbágyságaik haszonélvezetébe bocsátották át, — de mondom csak haszonélvezetül; mert a mi magát az ezen erdőkhözi tulajdonjogot illetve, e jog, törvényeink szellemében még mindig a földesúré volt.

A jobbágyságnak csak haszonélvezeti joga divatozott tehát nálunk több mint nyolcz századon át, a faizás és erdei haszonvételek (mint a makkolás, gubacszedés stb.) tárgyában; — azonban, a haszonélvezeti jog ezen eszméje, melynek tovább gyűrűzését — az által, hogy az erdők felügyelése s föntartása szakadatlanul a földesurat illeté — bár az 1770.

márcz. 15-iki, — 1772 december 21, 5831. sz. — az 1773 novemb. 22-iki 5836. sz. — s az 1786 mart. 27, 17042-diki törvények s rendeletek által a féltékeny ösök, mindenkép igyekeztek is korlátozni: mindinkább mélyebb és tágabb medret kezdett magának vájni a tulajdonjog határán is, — s így történt, hogy midőn a Mária Teréziai úrbér behozatott (1766), s ennek foganatosítása végett az illető végrehajtó tisztviselők (exequentes magistratuales) kiküldettek, az ezeknek adott utasítás 6-ik és 7-ik pontjaiban különösen meghagyatott, hogy az erdőket is megtekintsék s meggyőződjenek: vajjon a jobbágyság, vagy az egyes jobbágyságok részére az uraság által kimetszett külön saját erdővel bírnak-e, vagy pedig a tüzi s épületi fát az uradalomtól nyerik-e? — Ha ugyanis a község vagy egyes jobbágyságok, külön s szabad használatu erdőkkel bírtak, — melyek a favágási szokott szabályok szerint a jobbágyságok, házi szükségére elegendőknek találtattak, — a jobbágyságoknak szabad választás adatott: akarják-e erdeiket külön megtartani, s ez által a földesúri erdőkben gyakorlandó mindennemű haszonvételtől ingyen lemondani, — vagy pedig: inkább kívánják ezen jótétemények élvezetét maguknak — a külön erdőrészt visszabocsátása mellett — jövőre is megtartani?

Ezek következtében aztán az történt, hogy ha az erdő rész megtartását választották a jobbágyságok vagy községek, ez nekik használat végett átadatott, terjedelme s nagysága meghatározott, de egyszersmind tudtokra adatott, mikép: még az ilykép átadott erdőrészek fölött is a földes uraság fogja gyakorolni a felügyeletet, s nekik azt pusztítani, vagy kereskedési célokra fordítani nem szabad. — A hol pedig a jobbágyságok, vagy jobbágysági községek, az általuk azelőtt használt erdőrészeket megtartani nem akarták, úgy ezek már a főnebb említett úrbér behozatalával visszaadattak, s csupán arra köteleztettek, hogy faizást s makkolást, saját külön

erdőikből engedjenek jobbágyaiknak. — De mint mondók: sok helyütt megtarták maguknak a jobbágyközségek azon erdőrészeket, melyeket a faizás, tüzelés s makkoltatás fejében még a korábbi időkben nyertek volt földes uraiktól. S így alakultak meg hazánkban egyrésről a jobbágyközségi erdők de így biztosított másrésről a földbirtokos osztály tulajdonjoga is azon erdőségekben, melyek különösen urasági erdőknek neveztettek.

A szorosán vett magán erdők nevezete alatt, kétségkívül a jelen új törvény szellemében is ezen (t. u. i. urasági) erdők jönnek tehát első tekintetbe. — Ezen erdőségek tudniillik, mint az úrbéri kapcsolatokkal semmi kapcsolatban nem állók, annyira magán tulajdonai az egyes földbirtokosoknak, miszerint, valamint az erdőgazdászat úgy az erdő rendőrségi fölügyelet tekintetében, nem azon joghasználati s rendelkezési szabványok alá esnek, mint az álladalmi, vagy községi erdők. — Némely európai országokban ugyanis, majd minden erdőség álladalmi vagy községi, — azaz a mennyiben az ország minden község lakosára nézve egyformán használhatók. Ily községileg vagyis közösen használtatnak az erdőségek különösen Szerbiában, hol minden országlakos (illetőleg benszült polgár) jogosítva van a maga házi szükségének ellátására annyi fát vágni s fölhasználni, a mennyit csak kíván, — s hol a fának árában nem kell többet fizetni, mint mennyibe a fuvarozás kerül, minthogy az álladalom e részben semmi más hasznót nem igényel. — Mert itt mind azok, mind emezek, magánjogi alapon nyugszanak. — S ismételjük, hogy a mi községi erdőségeinek, főleg már most, az 1853-diki mart. 2-ikről kelt cs. kir. nyiltparancs 10—16 s 25—27-ik §-ai foganasításának következtében, — eredetük-nél fogva, akár városi, akár jobbágyi község erdőségei legyenek, az új erdőtörvény szellemében úgy tünnek fel, mint a régib kiváltságú földes uraknak bármily magán tulajdona.

— Mind e mellett tudnunk kell még, hogy ezen jobbágy-községi erdők iránti joghasználat, úgy, a mint az egy részről a régibb gyakorlat, másrészt az 183 $\frac{2}{6}$ VI. t. cikk. 4-ik §-sa által szabályoztatott, s ujabban az 1853. marc. 2-ki nyiltparancs által szorosabban körülíratott: az új erdőtörvény által épen nem szenved változást, s amaz erdőségek csupán az erdőrendtartás és az erdőgazdászat tekintetében nyernek új alakot, a mennyiben tudniillik azok nem osztathatván föl egyes részekre a volt jobbágyságok között, egy külön önálló concret tulajdonnak tekintetnek, s azokból csak a jobbágy községek lakóit egyenkint illető famennyiség szolgáltat ki aránylag.

Magától értetődik, hogy ugyanezen elv áll a nemes családok közös erdeire is, mindaddig, míg azok, akár a leszármazási rend vagy osztályok, akár a birtok szerint vagy másképp, a jogosítottoknak egyes térdarabokban ki nem adatnak.

Az erdőtörvény szüksége s gyakorlati alkalmazása.

Egy oly saját irányzat, s a népek közszükségeiből nyert jellegű korszakban, mint milyen a mostani, a midőn a nemzetgazdászattan elvei nemcsak a földbirtok minden termelő erejét kiaknászni, hanem a társadalmi közviszonyok solidaritását is mintegy kamatoztatni, sőt közvetlenül minden egyes állam és népcsalád anyagi jóllétére fölhasználni tanítják: az erdőtulajdon s az erdőgazdászat körül előfordulható minden tünemény vagy változás, nagy jelentőségű minden világrészen. Annál nagyobb jelentőségűek pedig e változások oly országban, hol — mint épen hazánkban — a legkisebb reform is közvetlen hatást gyakorolhat a nemzetélet művezetére, s annak fejlődését vagy visszahanyatlását ép úgy idézheti elő, mint előidézhethet jobbra fordulást vagy romlást egy parányi gyógygyepp is — valamely fölzaklatott idegzetű testben.

S miért palástolnók? Magyarország régi bajait még ki nem sinylíheté; — és ezen ország, tagadhatlan, hogy mennél foganzatosb ez állapotban fölvenni s magába átrokonitni — minden a külviszonyok alakulása vagy ez új aera kormány-elvei által nyújtott gyógyvevényt; annál fogékonyabb egyszersmind érezni annak hatását. S bizonyos, hogy a mi az emberi nyelv képleteiben így áll: — nem mutathat a föltett viszonyok közt más eredményt semmi reform, semmi törvény, semmi intézvény. És így bizonyos továbbá az is: hogy az új erdő törvény, mint új tünetény ezen országban: a jelen még át nem szűrt viszonyok közt, vagy igen meglepő s csudálatot gerjesztő eredmény, — vagy egy ellenkező állapotnak lesz tényezője e honban, hol mind a magánjogi, mind a nemzetgazdászati érdekek, még folyvást a chrystalisatio műtétele alatt állanak.

De épen ezen elveknél fogva föladata az időszakai sajtónak, hogy egy ily változás s egy ily reform életbeléptetésénél, mint milyen az új erdő törvény, a hatás súlyát kiszámítsa, s véleményének eredményét, a loyalitás korlátai között, nyíltan mondja meg mind a nemzet, mind az országló hatalom előtt. S mi, méltatni akarván e törvényt, mint oly tünetényt, mely után csaknem századok óta sóvárgunk, az időszakai sajtó imént mondott föladatánál fogva ezennel bátorságot veszünk magunknak azt következő szempontból vizsgálat alá venni.

Itt van-e már annak az ideje, hogy egy erdő törvény Magyarországon is életbeléptessék? S vajjon: olyan-e ezen új erdő törvény, mely nálunk a viszonyok összes alkalmazásában mind magánjogi, mind nemzetgazdászati érdekeinknek megfelel? Szabadjon nekünk az új erdő törvény vizsgálatában e szempontok körül elmondani véleményünket.

Hogy valamely országban erdő törvény hozassék be, vagyis: hogy a magán tulajdon használatát e részben is

szabályozni kelljen, az mindig attól függ, hogy egy oly országban van-e szükség a tüziszter s épületanyag, a gyáripar s mezőgazdasági szükségletek megkimélésére vagy kifejtésére. E szükségét igaz, mikép az egyesek ritkán látják be, s helyesen jegyzi meg Dawid Low, hogy ily óvalmi rendszabályok fontosságát az egyesek, kik a jövőben rejlő eredményeket soha sem tartják szem előtt, még kevésbé szokták fölfogni. Hanem a kormányoknak különösen föladatukban áll, miszerint rendelkezzenek, mihelyest ama szükség, az állam, vagy valamely országnak érdekében parancsolólag szólalt föl. Megszólalt-e már Magyarországon is ily parancsoló szükség? És ha igen: épen e percekben van-e ideje, hogy azt elnémitni siessünk? Én az elsőre azt mondom; igen is: Magyarországnak szüksége van erdőtörvényre; a másakra nézve pedig úgy vagyok meggyőződve; mikép előttem mindazon szükség mellett, még mostan időelőttinek mutatkoznék annak rögtöni alkalmazása, ha csak kellő öszhangzásba nem hozatik az, birtokrendezésünk összes műtételével is. — Kifejtem okaimat.

Magyarországot az újabb kor nemzetgazdászai Európa Californiájának nevezik. Ha van ezen hízegő emphásisnak értelme, azt hiszem, hogy az annyit jelent, mikép a természet ősgazdagságára nézve talán hazánk az a boldog ország, hol ennek a magtalan vén özvegy Európának, a műipar, mezőgazdaság s nyerstermelékek dolgában — még van némi jövője. Mert buzán, gabonán, aranyon, termő szántóföldeken s dúsgerezdü szőlőkön kívül, vannak nekünk erdeink is, és pedig aránylag annyi, a mennyi Oroszországon s Szerbián kívül alig találhatik valahol a nyugoti száraz földön. De mi — valljuk meg — ezen drága természeti adománynyal gonoszul gazdálkodtunk eddig. Pazaroltuk, irtottuk azt és elhanyagoltuk annak mívelését. Mint a csigakéregbe zárkózott féreg, soha sem vizsgálván a társadalmi

fejlődés magasb szükségait, azt hittük, hogy egyedül bennünk központosul a világrendszer s nekünk saját önmagunkon kívül senkire és semmire sincs szükségünk. Nemzeti törvényhozásunk, már a múlt században tett ugyan böles rendelkezéseket, miszerint az erdők ne pusztíttassanak, sőt azok mivélése lehetőleg elmozdítottassék, s különösen az 1770-től 1786-ig terjedő törvényczikkelyek s kormányrendeletek tanusítják, miszerint hazánkban nemcsak egy korszerű erdőrendtartás életbeléptetése kísértetett már meg, hanem különös intézkedések tétettek arra is, hogy az erdők nemzetgazdasági érdekeink szerint miveltessenek. De hogy mindezen böles intézkedés kellő sikert nem eredményezett, látni fogjuk erdészetünk következő állásából. A múlt században ugyanis, erdészetünk annyira elhanyagolva volt még, hogy a selmeczi bányaiskolában, hol azt rendszeres tanulmányként kellett volna adni, a tantárgyak közé föl sem vétetett. Mária Terézia bocsátott ugyan ki erdészeti szabályokat, hogy a módfeletti erdőirtások meggátoltassanak; — azonban ezen rendelvénny kevés helyütt jutott érvényre, s kivált ott, hol az erdők több birtokos közt voltak megosztva, a régi rendetlenségek folyvást divatoztak. Később még inkább korszerűvé tévé az erdészeti javítások szükségét azon körülmény, hogy az erdők ezen dús hazájában, már több helyütt igen érezhető fahiány vala észrevehető, s hogy a fának ára némely nagyobb városban, már 1800 körül oly magasra emelkedett, miszerint annak ölét 20—28 forintnál alább nem is lehetett venni, s hogy Gömörmegyében, épen ezen ok miatt fölakadának a vashámorok. Ezen szükségtől indítatván a törvényhozás, az 1790: 57, — s az 1807: 21-ik t. cikkelyek által még szigorubb rendszabályokat hozott létre, de hogy minden rendszabály sem szült több sikert, mint a régiebbek, tanusítják az 183²/₆-diki s 1840: 9-diki törvényczikkelyek. Már ezen előzmények is eléggé indokolják

tehát, hogy erdőtörvényre valóban szükségünk van; de még inkább indokolja azt azon körülmény, ha meggondoljuk, hogy valamint az erdőpusztítás meggátolására, úgy az erdők föntartása végett hozott minden régibb törvény inkább a köznép, semmint a földbirtokosok ellen volt intézve, — s ha meggondoljuk, miszerint ép ezen köznép, az úrbéri kapcsolatok megszűntének következtében külön erdőrészt is nyert (1853. mart. 2-ki nyp. 13—16; 25—28. §.), melylyel már most, a régibb földesuri felügyeleten kívül, mint korlátlan tulajdonával, szabadon rendelkezhetik.

Azonban vizsgáljuk csak: mi lenne ezen önjogu rendelkezésnek következménye a népnél? Tagadhatlanul az: hogy kevés évek során az is kipusztítaná erdőségét. De kipusztítának a földesurak is, mert mint látjuk, széles a hazában minden földes úr, legkegyetlenebbül az erdőt rohanja meg, mihelyest pénze nincs, azt vágatja s adja el zsidónak vagy kereszténynek, csak pénzhez juthasson. Természetes, hogy ily esetekben a közelálló szükség megszentesíti a tulajdonjog gyakorlatának legszélsőbb kicsapongásait is; — azonban ha megengedünk egy magasabb államezelt: úgy a magántulajdon élvezetének jogát kénytelenek vagyunk alárendelni ama magasb célnak, és hogyha egy cél most is létezik reánk nézve, úgy azt, hogy erdőtörvényre szükségünk van: önként be kell vallanunk.

De egészen más kérdés az, hogy egy, a tulajdonjogot ekkép korlátozó törvény kellő időben, s alkalmas viszonyok közt léptettetik-e életbe? Mert annak korszerűsége s célszerű volta nemcsak a közjogi viszonyok egyneműségétől függ, hanem attól is: hogy vajjon képes-e azt elviselni a magánjogi viszonyok létező állapota.

Szabadjon nekünk a dolog egyik lényegesebb oldalát szintén közelebbről megvizsgálunk.

Az erdőtörvény közhasznosságának föltételei.

Már csak azon egyetlen, de hazánk jövődő sorsára nézve véghetlen horderejű tény is, hogy birtokviszonyaink rendezése szerencsésen megindult, eléggé kezeskedik az erdőtörvénynek korszerűségéről. Azonban, tapasztalati igazság, hogy bármily korszerű legyen is valamely törvény, a közéletre soha, és sehol sem lehet annak hatása, ha csak biztos és szilárd alappal nem bír. Biztos és szilárd alap nélkül nem számíthatunk tehát sikerre az erdőtörvénynél sem. Ezen biztos és szilárd alap pedig a földbirtok teljes rendezettségében s aztán abban áll, hogy minden tulajdonjogi viszonyunk mielőbbimegoldást, s megállapodást nyerhessen. Vagyis, hogy a tagosítás, s az úrbéri kapcsolatokból származott pörök elintézésével ne késsünk. Valóban, mindaddig, míg birtokaink országszerte tagosítva nem lesznek, s míg mindenemű tulajdonjogi viszonyaink teljes megoldást nem nyernek, az erdőknek, gazdaszatunk egész összállapotára kiható közhasznuságáról álmodni sem lehet. Ki fogna ugyanis zavart viszonyok, s a föld- vagy erdőbirtok szétszórtsága, és a tulajdonjog örökös ingadozása mellett, — csak egy lépést is tenni arra nézve, hogy az erdőművelésre gondot és szorgalmat fordítson, — hogy abba pénzt fektessen, időt s fáradságot áldozzék? Tagosítanunk kell mindenesetre, és pedig országszerte; mert e nélkül bármily üdvös és korszerű legyen is az erdőtörvény, az közhasznuvá soha nem válhatik. Nem pedig már csak azon oknál fogva sem, minthogy Magyarországon a tulajdonjogi viszonyok, melyek szintén megoldandók, a legszorosabb kapcsolatban állnak a birtokrendezéssel, — s azok szintoly sokfélék, mint a mily sokféle természetűek birtokaink s erdeink. Vegyük föl például, hogy legyenek az erdők akár magán, akár közbirtokossági, akár

községi, akár családi erdők; — lehetne-e ezekben kellő fölügyeletet gyakorolni, azokat mivelní, vagy azokban egy szükséges rendőrséget tartani, míg az egyes részbirtokok összesítve, különösen a tulajdoni jogviszonyok, mind ez egyes birtokosok, mind a községlakosok haszonélvezetének arányára, mind a volt földesurak, a jobbágysok közt kijelölve s biztosítva nincsenek? Valóban nem!

De magára az ilyszerű erdőgazdászati gyakorlására nézve sem kisebb fontosságú a tagosítás, sőt annak nélkülözhetlen föltétele. Pedig hazánkban az életérdekek egyike, hogy az erdőgazdászati virágzatra emelkedjék. S Magyarországon ép az az ország, hol az erdőgazdászati a legvirágzóbb állapotba, s a tökély legmagasb fokára lehet emelni. Az országnak végtelenül jó minőségű s dús termékenységu földel mellett, s az éghajlati viszonyok kedvező befolyása alatt, nemcsak a legszebb fákat tenyészethetnek, hanem gazdag jövedelmű erdőségek is, melyek amint egyrésztől szépségére s egészségi szempontból is javára, úgy más résztől kiszámíthatlan hasznára szolgálnának az országnak. Ha az ember megjárja Magyarországon az erdők belsejét, tömerek becses fákat talál itt, melyek nem csupán a tüzi szükséglet földözésére, hanem a legdrágább házi eszközökre s butordarabokra is alkalmasok. Ilyenek különösen a kőrisfa, juharfa stb. Bikk- és tölgy-fáink, mindazonáltal főleg az alvidéken, sokkal számosabbak, mint a házi eszközökre használható nemesb fajú fákat, s innét magyarázható, hogy a bútorneműek még most annyira drágák hazánkban. Minthogy azonban a természet majdnem önként ajánlkozik, a legnemesb fákat tenyészítésére, esélytelen dolog lenne csupán harasztot nevelni oly helyeken, hol kőris, juhar s más nemes fákat is legszebben virulhatnak.

Azonban majd is eltértünk a fölveti eszmének azon pontjától, honnét az erdőtörvény közhasznosságának föltételeit, vagy azt akadályozó okokat bővebben is szükség illus-

trálnunk. Mert a mi mostoha pénzviszonyaink, s a közteher-
viselés szempontjából istekintetbe kell még azokat vennünk.
Tudjuk, hogy nálunk, valamikor csak megszorul a földbir-
tokos, azon boldogtalan praxis által segít magán, hogy ne-
ki esik saját erdejének, azt kívágatja, azt részenként élőfák-
ban adogatja el a zsidóknak, s holmi nyerészkedő fakesz-
kedőknek; pillanatnyira segít ugyan magán, mivel enyhü-
lést érez némileg e jelen szükség nyomása alatt, de valóság-
gal mégis úgy cselekszik, mint a ki a test felsőrészen ka-
pott sebet, egy a czombból nyesett húsdarabbal akarná ki-
fódozni s begyógyítani. Meddig vezetne az ily sajátos gyógy-
mód? Addig, míg önmagát végkép elgyöngítvén, teljesség-
gel képtelen lenne a járásra. Mert az erdőbirtok tagadhatla-
nul becses tőke minden országban, de különösen becses az
nálunk, hol ha rögtön pénzt kell teremteni, biztosabban még
a gabonából sem csinálhat azt, mint épen a fából. Midőn pe-
dig ép ezen, minden perezben pénzzé tehető vagyonát apaszt-
ja a birtokos, azon tőkétől fosztja meg magát, mely a gaz-
dálkodásnak legbiztosabb léalapja. Az erdőtörvénynek köz-
hasznusága tehát kitetszik már csak abból is, hogy tiltván
az erdőségeknek ily utoni pusztítását, ama szükséges és be-
cses tőkének inkább növedelmére, semmint fogyasztására
hat. De ezen jótékony hatást gátolná, sőt valóban paralysál-
ná ismét azon rövidlátó gondolkodás, hogy ha valaki csupán
azért, mivel még tán tiz-husz évig sem jövünk egészen tisztá-
ba a birtokrendezéssel, — a hozott legjobb s czélszerűbb tör-
vényt gyakorlati érvényre nem igyekeznék teljes erejével
juttatni. Tenné pedig ezt mindaz, a ki a dolgot csupán azon
oldalról tekintvén, hogy miután a birtokrendezéssel, magán-
jogi viszonyokkal s telekkönyvi érdekekkel még tisztában
nem vagyunk, a törvény által kiszabott, de különben sa-
ját legközelebbi érdekeink által diktált köteleességeket csak
amugy immel-ámmal nézve, s azoknak megfelelni saját ösz-

tönéből nem törekednék. Pedig ne higgye senki, hogy fejlődő viszonyaink ezen zsenge állapotában is, ne lehessen ily korszerű törvényt azonnal gyümölcsözővé tenni; — valamint azt se gondolja, hogy annak útja nemzetéletünkben némileg már addig is elkészítve ne lenne.

Ha tudniillik csak azt vesszük is tekintetbe, hogy Magyarországon már igen sok helyen létrejött a tagosítás, hogy az erdei és legelői elkülönzések már igen sok helyütt részben megtörténtek, vagy a hol még meg nem történtek, az országgló hatalom közbenjárása által okvetlenül foganasíttatni fognak, — ha egyéb körülményeknél fogva nem is, a mezei rendőrség, s az elkülönített javak biztosítása tekintetéből minden esetre, szükséges és hasznos az erdőtörvény; alkalmazandó, sőt istápolandó általunk, mint oly intézvény, melyben minden köz- és magánjogi viszonyokon alapuló érdek, végelintézését találja, legyen az gazdaszáti, közrendészeti, vagy jogi természetű.

De azt mondók, hogy a közteherviselés szempontjából is szükség rokonszenvvel viseltetnünk az erdőtörvény iránt. Mert tudjuk, hogy az erdőkre nem csekély nyomatékos adó van kivetve. S ezen adót most fizetni kell oly helyeken is, hol például egy 100—1000 holdra terjedő erdőségből alig van annyi közvetlen haszon, hogy a házat tüzifával kitartsa. Mert egyéb jövedelemről ott, hol a közlekedések hiányzanak, hol sok a fa, hol a víz hiányzik (nevezetesen a sertés hizlalására) beszélni sem lehet, minthogy ily helyeken a dolog azon visszásságban áll, miszerint a birtokos erdeje nyújt ugyan a tüzifa fejében egy száz p.forintnyi hasznót, azonban az adó fejében két száz p.forintot kell fizetni. Hogy lehet a dolog ezen visszásságán segíteni? Az adó ellen kell-e csak reclamálgatnunk? Lehet ugyan alapja itt-ott ezen utóbbinak is; azonban ez által, hogy ha erdeinket alsóbb s kisebb adófokozatu osztályba helyezik, — azoknak positiv s egyenes

jövedelme még egy garassal sem szaporodnék, s a fizetendő adót mégis érzékenyen viselnők. Ellenben szaporodni fog az erdők jövedelme, s enyhülni az adó fizetés terhe, azonnal, mihelyest az erdőgazdászati czélszerű üzésére a törvényben kijelölt teendőket teljesíteni törekszünk.

A vadászati ügy s vadászati jog, mint az erdőtörvény tárgya.

Vitéz és lovagias jellemű nemzeteknél mindenütt s mindenkor kedvencz életfoglalkozás a vadászat. A magyarnak, mint épen az ily jellemű nemzetek egyikének, szintén kedvencz időtöltése s mulatsága volt az, a legrégibb időktől kezdve egész a mai napig. S ez az oka, hogy habár nem mindenütt ismeretes is ezen nemzet Európában, nagyszerű vadászatainak híre régen messze túlhatott a Kárpátokon, s a külföld megszokta a magyart vagy dúló csaták, vagy bölönyök, medvék s farkasok viadalmai közt képzelni. A vadászat azonban mivelődő s országult nemzeteknél, nem csupán időtöltés már a mainap, hanem a népgazdászathoz egy igen jelentékeny ága, mely szoros összeköttetésben áll a nemes állatok tenyésztésével. S ily viszonyok közt természetes, hogy a törvényhozás figyelmét sem mellőzheti e tárgy, minthogy akkor, midőn e nemes életfoglalkozást népgazdászati ággá törekszik emelni, s a kedvest a hasznos közvetlen céljaival összekötni, föladatavá válik egyszersmind e körül a jogok határát is kimérni. Nálunk e részben a régibb időkben a jog mezeje nemcsak igen tág, sőt majdnem korlátlan volt. Az egyszerű pásztorkodó vadászó embereknél csekély volt a surlódás, kevés az összeütközési pont; a nép szilaj erejű ugyan, de erkölceiben tetemesen még el nem fajult; alacsony önzés, haszonvágy, igazságtalanság, mik utóbb nemcsak a hadi kalandok s az azok által növekedő gazdagság elmulthatlan következményei, hanem a közösen gyakorolt jog széttagolása s szorosb korlátozásának kifolyásai is lőnek,

nem voltak uralkodó szenvedélyek, s nem idézték elő azon szükségét, hogy a törvények féke által ellensúlyoztassanak. De a földmivelésnek még eléggé ki nem fejlett rendszere, s a mezőgazdaság korábbi állapota sem sürgeté, hogy a vadászati ügy annyira szabályoztassék, mint korunkban s már majdnem mindenütt, hol a mezei rendőrségek s erdőtörvények életbe léptettek. A vadászati ügy szabályozása, s a vadászati jog hiányában ugyanis, eme két szükséges intézkedés alig válhatnék közhasznúvá, s valóban alig is lehetséges, hogy ott, hol a mezei rendőrség, s az erdőtörvény életbe léptetett, mellőzni lehessen a vadászati ügyet. De nem lehet azt mellőzni különösen a rendszeres büntető törvények behozatalánál sem, s a művelt külföld törvényhozásai ugyanakkor, midőn a büntető codexeket életbeléptették, párhuzamosan terjesztették ki figyelmüket a vadászati ügy törvényes szabályozására is. Így Bajorországban már 1806-ik évben (Maximilián József király által), a westphaliai királyságban pedig (Napoleon Jeromos által) 1808-ik év február 6-kán, Poroszországban továbbá, mint Stissernek „Forst- und Jagd-historie des Teutschen“ czimű munkájából olvashatjuk, még korábban rendszeresített az.

Régibb törvényhozásunkat tekintve, már a tizenhatodik században látunk ugyan intézkedéseket, melyek a vadászati ügy szabályozása körül tétettek; de mindezen intézkedéseket távolról sem mondhatjuk oly jogi tüneménynek, mely a volt jobbágy és földesuri kapcsolatokon fölül, akár a tulajdonjog, akár a népgazdasági érdekek magasb horizontáig emelkedett volna. Így olvassuk például Ulászló királynak 1504-ik évről kelt ötödik decretuma 18-ik cikkelyében, hogy „venatio et aucupium rusticis prohibitum“, s különösen: ut „nemo colonorum et rusticorum huius regni venationes cervorum, damularum, leporumque et aprorum,

item aucupia phasianorum et caesareorum — vulgo császár-madár — exercere praesumat.“

A későbbi törvényhozás, különösen pedig az 1729-diki országgyűlés, valamint továbbá a M. Terézia által behozott urbér szabályozó rendelvénny némi előlépést tett ugyan e tárgyban, de ezen előlépés sem terjedt messzebb, minthogy a tilalmas vadászat mint bűntény, szorosabban formulázott, s azon egyének és osztályok, melyek a vadászatra jogosítottak, egyenkint előszámláltattak. Minden e tárgyban hozott törvény azonban még mindig csak a körül forgott: hogy micsoda korlátok között szabadjon a parasztnak is némileg gyakorolni a vadászat jogát, és hogy mily kiváltságok illessék e mezőn a nemes embert. Valóban különös, de mégis szép tünemény, hogy több mint nyolcz századon keresztül, azon mintegy ötszázezernyi főt számláló nemesség, mely a nemzetet képviselte, legfőbb ügyekezését mindig csak arra fordítá, hogy saját tulajdonjogi előnyeit biztosítsa! Hanem, ha igazságosak akarunk maradni, ki kell mondanunk, hogy mindez régibb birtokrendszerünk sajátságaiból származott, s hogy a jogok formulázása még a vadgalamb és pacsirta fészke körül is, egész addig, míg ama birtokrendszer nem változott, örökké csak azon határvonalok kijelölésére volt (sőt van még ma is) irányozva, hogy meddig szabad e részben a parasztnak terjeszkedni, s mily előjogok illetik különösen a nemes embert. Ezen sajátságos irányzat, mi természetesen épen nem államgazdászati, hanem inkább, sőt kizárólag tulajdonjogi érdekekre viszonylott, következő rendét állítá elő vadászati ügyünknek.

Minden nemes ember szabadon vadászhatott tudniillik a maga határában, és pedig akármely időben, s bármely rendre nézve, — de tilalmazva volt, hogy ezen joggyakorlat által a jobbágyoknak, vagy bárkinek is kár okoztassék. A nemes ember továbbá, földbirtokának felerészét tilalom alá te-

hetten, a mi azonban csak az ő külön folyamódásának következtében kirendelt küldöttség jelentésére, s a megyei közigazgatás engedélyével történhetett. A nem tilalmazott helyeken, s a faizási határidőkön kívül egyébiránt szabad volt minden nemes embernek s nemesi jószágot birlalónak, bárkinek birtokában űzni a vadászatot; katona-tiszteknek azonban, ha mindjárt magyar nemes származásuak voltak is, csak következő föltételek mellett engedtetett az meg; tudniillik: ha csupán szállásaik határában vadásztak, s ha a jelenlévő birtokos engedelmet arra különösen kinyerték, — és ha végre: a vadászatot egyedül mulatságból, vagy pedig időtöltésből űzték. A jobbágyok, s a nemesi osztályhoz nem tartozó személyeknek, saját telkeiken kívül, tilos volt a vadászat, — de ha nemesi jószágon laktak, akkor megengedett az nekik is; a városi polgároknak szintén csak saját határaikon volt szabad vadászni, a külföldieknek s közkatonáknak ellenben sehol és semmiféle birtokon. Sőt a jobbágyok még csak vadászkutyákat sem tarthattak, ha pedig tartottak, 3 frtot tartoztak büntetésszámra fizetni. Ezen jogi megszorításokból aztán, minthogy az élet nem tudott a törvény szoros korlátai közt megférti, számos hatalmaskodási, bűnvádi s rövid útu szópörök származtak nálunk, melyek vadászati jogunkat a legujabb törvények életbelépte előtt a büntető jog egyik kiegészítő része gyanánt tüntették föl, jóllehet szorosan véve, annak alapja inkább közjogi volt.

Ha a külországokban divatozó e tárgyiról jogrendszert szorosabb figyelet alá vesszük, a jogfogalmak ezen saját-szerű átcserélődése onnan történt, mivel elődeink valamint a polgári magán, — úgy a büntető jog reformjaiban sokszor az idegen minták után indultak, mint alább bővebben látni fogjuk.

A vadászati s erdészeti ügy jogi kifejlődése.

Hogy a vadászati jog közelebbi meghatározásával mily keveset foglalatoskodtak eddigelé a törvényhozó testületek nemcsak Magyarországon hanem másutt is, mutatja annak csekély irodalma is *a*). Ennek egyik oka kétségtelenül abban rejlik, mivel a vadászati jog általában majd közjogi, majd regale alapokon gyökeredzván, különösen a mult század végeig kifejlett büntetőjogi elméletek, nem kerestek abban egyebet, mint egyedül a bűntények magvait, s bölcshorában a népgazdászati tudományok és a rendőrségi intévényeknek, nem is lehet csudálnunk, ha korábbi időkben mindazon finom szálakat, melyek a jogban a tulajdon, személyes kiváltságok, regalék, s szabadalmas birtokok biztositékaiban majdnem láthatlanul voltak, befonódva. A büntetőjogi compendiumok, egynémelyike fölvette ugyan a maga körébe a vadlopást, s úgy tárgyalta azt, mint bűntényt, mindazonáltal mégis szorosan megkülönböztette más bűntényektől, s valóban kimerítőbb tárgyalást e jogüggyről, még a jelen század kezdetén is alig találunk másutt, mint Tittmann büntető jogtudományi kézikönyvében (485—486. §.), minthogy ő, már szorosabb megkülönböztetést kezdett tenni a vadászati jog törvényes köre, s a vadászati rendőrség határai és azon tények között, melyek e mezőn előfordulnak. — Azok pedig, kik ő előtte vizsgáldtak ezen jogügy fölött, széltében inkább csak a körül forgolódtak, hogy tulajdonkép lopásnak tekinthető-e a vadorzás, vagy a vadak lelővése *b*).

a) Fritsh : Corpus Juris venatorio forestalis. Edit. 2. cum app. Lipsiae 1702.

b) Joh. P. de Ludwig : De differentiis juris romani et germanici in ferarum furto Halae. 1730. Ab eodem : Differentia Jur. rom. et germ. in venatu eiusque regali. Halae. 1730.

Ezen körülmények közt nagyon sajnos ugyan, de valódi tény, hogy valamint a törvényhozás, úgy a bíróságok még kevesebb gondot fordítottak azon szoros összefüggés földerítésére, mely a vadászati ügy s az erdőtörvények közt létezik.

Ezen sajátságos tünetmények okai azonban, nem csupán a jogfogalmak genesisében, hanem egyszersmind az erdei s vadászati kiváltságok európai történetében keresendők.

A mai erdőtörvények s vadászati rendszabályok ugyanis, a régi szabad községek tulajdonjogának megszorításából s újabb jogviszonyaik szorosabb formulázásából vették eredetüket. Régibb időkben tudniillik egy szabad német községi földterület egész határán szabad volt a faizás, s így szabad a vadászás is, mivel a községi lakosok is szabadok voltak mindnyájan. A községi föllosztatlan birtokok egésze fölött önállólag rendelkezett a községlakosság, s ezen szabadság annyira kiterjedt, hogy a község az erdőségeket ki is irtathatta, s a kiirtott földrészt a kiirtóknak, magántulajdon gyanánt is eladományozhatta. Egy ily kiirtott erdőrész, miután magántulajdonná vált, a középkori jogi okmányok szerint *proprium ex artum*-nak (irtványnak kitisztított helynek) neveztetett. A kik nem irtottak ki erdőrészeket, azok semmi magánerdőtulajdonnal nem bírtak, s az erdei használatban csak bizonyos szolgalmak teljesítése mellett részesülhettek c). Ezen szolgalmak díja pedig különösen a faizásban, legelésben s vadászásban állottak. A burgundi népségeknél különösen, a mely községlakos semmi magánerdőséggel nem bírt, legalább faizásban részesült, mit részint tüzelésre, részint építkezésre használt. „*Siquis Burgundiorum aut romanorum silvam non habeat, incidendi ligna ad usus suos de iuventivis et sine fructu arboribus in cujuslibet silva*

c) Lex Bujavar. T. 21. Nr. 11.

habeat liberam postestatem, neque ab illo, cuius silva est, repellatur (Lex Burgund. T. 13. exartis).“ Ki nem venné itt észre a hasonlatosságot, mely a magyar jobbágyság faji-
zása s eme joggyakorlat közt létezik? S olvasván a m. t. urbarium 2-ik pontja 4-ik §-át, a hol ez parancsoltatik: „Lignatio focalis ubi silvae praeexistunt — e deciduis aridisque liguis, et in horum defectu etiam e vivis arboribus, non tamen fructiferis ad propriam duntaxat necessitatem subditorum licita — ki mondhatná, hogy ezen törvényes intézkedés nem édes szülötte a burgundi, vagy is romai s német jogalkotmánynak? Őseink mintázták valóban a legtöbb magánjogi törvényt; de becsületükre legyen mondva, hogy mindig a civilizált népek törvényeit választották mintául. Ezt csak annak igazolására a mit előbbi cikkünkben jegyeztünk meg. Azonban menjünk tovább.

A középkori, s különösen a német birodalmi községekben, nem úgy mint később a hűbéreseket és földesurakat, hanem — maguk a községek határozták meg mind az erdei haszonvételeket, mind a vadászati joggyakorlatát. Ezen joggyakorlat azonban csak a községek eredeti vagyis törzslakóira volt kiterjesztve, s minthogy ezen községekből alakultak később a mező- és ugynevezett szabad városok is, a törvény, mely ezeket commarchani — Markgenossen — néven nevezte, világosan megkülönböztette a beszármazott lakosoktól, kik természetesen ezen joggal nem bírtak. „Pari modo de avibus sententia subjaceat, ut nullus de alterius silva, quamvis prius inveniatur, aves tollere praesumat nisi eius commarchanus fuerit, quem calasneo dicimus (Lex Bujuvar. T. 21. Nr. 11.).“

Az ezen viszonyból származott jogügyeletek elintézése végett aztán, különféle erdészeti s vadászati bíróságok jöttek létre, melyek sokban hasonlítottak a régi népbíróságokhoz. Ezen bíróságok elnökei azonban a szerint, mint a hűbérrendszer mindinkább feledezni kezdett, azon egyénekből

választattak, a kik a községek, vagy erdőségek hűbérurai lettek; s minthogy ezen hűbéri vagy ugynevezett földesurak örökös tulajdonjoggal birtak, az erdészeti s vadászati biróságot is örök jogczimmal gyakorolták. Az ily biráskodásoknál azonban, különösen a vizsgálatétel eseteiben, s az ítéletek hozatalánál, résztvettek a községlakosok is *d)*, s a törvényszegőkre rendszerint pénzbüntetést mértek.

Ezen szokás divatozott az erdő- és vadászati biróságok körül Európa rendezettebb nemzeteinél egész a hatodik századig; de ezen időszak óta, főleg a frank királyok uralkodása alatt *e)*, ezen a nép, s a földesuraságból álló hatóság ítéletei s határozmányai, már szorosabb korlátok közé szorítottak, míg később, mint például a 9-ik századtól a 13-ik századig, valamint az erdészeti ugy a vadászati ügyekbeni biráskodás, csak a valódi erdőtulajdonosoknak engedtetett meg. Ugy látszik valóban, hogy a birói hatalom gyakorlása ily ügyekben, nálunk is ezen úton származott át a földesurra s uriszékre (Benig. Regal. Urbar. P. 7. §. 22.). A tizenharmadik századbani idők után ugy találjuk, hogy az erdészeti és vadászati jog már kizárólag a nemesek, földesurak s uri hatóságok kezeiben öszpontosult majd egész Európában, s az erdő- és vadászjog, mintegy kizárólagos kiváltságát képezte azoknak.

Egyébiránt mindenütt, hol az erdőtörvény életbeléptetett, törvényesen szabályoztatott a vadászati ügy is. Így például Wespáliában, Bajorország, Poroszthonban (Archiv für Gesetzgebung. N. T. Gönnér Landshut. E. B. III. H.), — s így az austriai birodalomban is.

Az ausztriai birodalomban azonban a vadászat, mint

d) Vermischte Abhandlungen. S. dr. Carl Wollgraff. Marburg 1822. E. B. C. t.

e) Op: Germain Philoparchi. Kluger: Forst- und Jagdbeämt. §. 517. Gregor de Tours. Historia Frank. Libr. 10. cap. 10.

csupán mellékes használata az erdőségnek, a polgároknak nem valami külön jogtárgya, hanem mint a földtulajdon jogi tartozmánya tekintetik, mit egyébiránt a földbirtokkal, s az erdővel járó jogtól különszakítani nem lehet. S ép ezen okból, midőn különösen Ausztriára nézve 1849 s 1852-ben az erdőügyek ujabbban szabályoztattak, s a különböző koronaraországokban különféle erdőtörvények léptettek életbe, a vadászati ügy is, mint épen ezen törvények tárgya határozottabb elintézést nyert.

Az erdőviszonyok jogi s történeti állása az ausztriai birodalomban.

Az ausztriai császári birodalom kormányzói s uralkodói, századok óta gyakorolnak már döntő befolyást az erdőségek összes viszonyaira s gazdaszatára, s hogy ezen befolyás az erdőkormányzat legfőbb joghatósággá nőtte ki magát, azt nemcsak az ezen birodalomban mindenkor divatozó államjogi elvek, hanem a régibb német császárok és birodalom által nyújtott, s az uralkodó házra átruházott szabadalmakból is kell magyaráznunk. Az erdők fölötti fölügyelet legfőbb hatására nézve ugyanis, első Fridrik császár már 1156 ik évben különös szabadalmakkal ajándékozta meg az ausztriai örgrófokat, mely jog az ezen örgrófok által később meghódított tartományok erdőségének igazgatására is átszállott, sőt az utóbbi, különösen 1228, 1245 s 1262-ik évről keletkezett ujabb kiváltságok által is megerősítettett.

Ezen kiváltságokat azonban az erdőbirtokosok magántulajdonainak korlátozásában csak ott használták a tartomány urai, hol az állam közös érdekében, s midőn tudniillik az érczbányák és sóbányák mivélése különösen szükségessé tette, hogy az ezekre megkivántató nagy famennyiség biztosíttassék. Ezen előgondoskodás folytán a bányák közelében létező erdők közvetlen gazdaszati fölügyeletét s kezelését, maga az állam vette át; a midőn pedig a szükséges fakészlet

ezen erdőségekből sem került ki, akkor az állam a szintén közelálló magánerdőkből, gondoskodott tartalék-szükséglet-ről. Így támadtak Ausztriában az erdő tartalékok, s az ily tartalékerdőségek magán tulajdonosai arra voltak kötelezve, miszerint a saját szükségleteiken kívül fönmaradt erdőtermeléseket tartoznának a bányahatóságok rendelkezése alá bocsájtani. Világos nyomait találjuk ezen intézkedéseknek, különösen a Maximian s Ferdinánd által kibocsájtott bányaügyi rendeletekben is, melyeket M. Terézia császárné, 1752. július hó 31-kén kelt nyiltparancsa által újból megerősített.

De ugyancsak a bányamivelési szükségletek biztosítása tekintetéből, gondoskodott az álladalmi kormány más módokról is: és pedig az által, hogy intézkedéseket tön, miszerint az állam lakossága ne csak az álladalom javára legyen képes mindenkor elégséges készletet kiszolgáltattani, hanem maga is kellőleg ellátva legyen, s erdőgazdászatában mindinkább emelkedjék.

Azonban fájdalom, mindazon üdvös intézkedések és törvények, melyek e tárgyban hozattak, nem szülték meg az előre méltán várt eredményeket. Az újabb korban pedig több oldalról már oly szavak is hallatszottak, mintha ama rendeletek és törvények már nem volnának alkalmasak a kor igényeinek megfelelni, s hogy azok helyébe kiterjedtebb s rendszeresebb intézvényre van szükség, holott bizonyos, hogy a mint Schoph is megjegyzi, mikép ha ama régibb törvények szintén kellőleg méltattattak volna, erdőgazdászatunk állapota az egész birodalomban, de különösen Magyarországon, sokkal kedvezőbb alakkal birna a mainál.

Hogy a többi örökös tartományokban mily intézkedések, s mely időkben történtek ezen érdeken, csak rövideden soroljuk elő.

Stájerhonban nevezetesen, az ottani ugynevezett tarto-

mányiurak, már a tizenhatodik században gondoskodtak volt az erdőgazdászatot előmozdító üdvös törvényekről. Tanúsága ennek először az ott még 1524-ben kelt erdőrendelvény, továbbá az 1663-ban kötött vasbányaügyi szerződvény, s a Maximilián és Ferdinánd császárok által kibocsájtott, s nálunk is ismeretes bányatörvény. Ide vonatkoznak még az 1695—1721 s 1767—1804. február 22-ről kelt s egyéb udvari rendelvények és kormányparancsok, melyeket Schoph F. J. „Die Waldordnung des Landes Staiiermark, mit den noch giltigen Vorschriften“ című munkájában, (Gräczben 1843.) mind összegyűjtött s bőven megismertetett.

Az alsó ausztriai örökös tartomány, mely természeti minőségeinél fogva leginkább Stájerországhoz hasonlít, szintén már a régibb időkben nagy gonddal üzte a bányászatot, s így az erdőgazdászatot is. A mi egyébiránt e részben mintegy korszakot képez, az, a Ferdinánd császár által kibocsájtott bánya- és erdőrend, mely az 1766. septemb. hó 17-ről kelt, s az 1813. július 1-én hatályba lépett erdőtörvénnyel méginkább kiegészítettetett. Felső-Ausztriában 1553. máj. 1-jén hirdettetett ki az első rendszeres bánya- és erdőtörvény, mely az 1681., márcz. 8-ról, az 1754. april 5-ről, s 1766. septemb. 17-ről kelt erdei rendszabályok által újabb kiegészítést nyert. — Egészen más tekintetek alá jönnek itt a sóbányászati uradalmak (Salzkammergute), melyek mintegy 12 mértföldnyi térséget foglalnak magukban, s közigazgatási szempontból a felső-ausztriai kormányhoz tartoznak. Ezen vidék az ausztriai birodalomnak déli szögletén létezik, épen ott, hol Stájerhon s Salzburg határai ölelkeznek. Ezen vidékre nézve ugyanis, egy 1692-dik év april 1-jén kibocsátott, s az 1756. sepsemb. 20-kán, valamint az 1802-dik august. 26-kán közzétett kiegészítő felsőbb határozványok, szolgálnak mainap is iránytűül. Salzburgnak szintén külön saját helyviszonyaihoz alkalmazott erdőszeti rendszabá-

lyai léteznek. Ezen koronatartományban tudniillik, a sóbányászat, mely szintén nagy mennyiségű fatermelést vesz igénybe, már több század óta üzetik a birodalmi kincstár javára, s ép ezen oknál fogva az erdőségek nagyobb része is álladalmi tulajdon lévén, a magán földuraságokkal már régebbi időkben külön alkulevél köttetett köztök, s a birodalmi kincstár között arra nézve, miszerint az erdőtartalékokra hozott törvényeknek, hasonlóan alá vessék saját magán erdőbirtokaikat is. Ezen tartományban az erdőjogot különösen az 1524. novemb. hó 20-ról; — az 1550. jul. 13-ról, — 1563. junius 10-ről; 1659. jul. 1. napjáról, — 1713. novemb. 23-ról s 1795. január 21-ről kelt kormány és udvari rendelvények szabályozták. Ezen törvények és rendelvények igen szoros korlátok közé szorították ott a magánerdőségek használatjogát is, s különös állodalmi fölügyelet alá helyeztetvén, az országfejedelmi hatóság engedélye nélkül sem a tűzi, sem az élőfához nem szabadott nyulnia, még a tulajdonosnak sem.

Karinthia nemcsak csekély területénél, hanem áldatlan földminőségeinél fogva sem dicsekszik elégséges erdőségekkel, s ép ezen okból nagy szükségét érzi annak annál inkább, minthogy gyár- és bányaipara, rendkívüleg sok tűzifát vett igénybe évenként. Az állodalmi kormány itt is, különösen az erdőtartaléki törvények által igyekvők a nyomasztó szükségén segíteni, s ezen törvények közül leginkább nevezetesen 1745. jun. 21-ről kelt erdőrend, mely egyszersmind az erdőpusztítások ellen is gátkövet képez. Kárnioliát e tekintetben már inkább kegyeli a természet, s különösen a határokon gazdagon el van borítva erdőségekkel, melyek egyszersmind jó karban is állanak, meg lehetősen fölosztvák, s oly gazdaságosan kezelve, miszerint a külfölddel is képes némi fakereskedési üzletben állani. A partvidékeken ellenben igen csekélyek az erdőségek, a szükség pedig nagy, mind az

egyesekre, mind az államra, különösen pedig a tengerészetre nézve. Karnioliára az 1771. novemb. 20-ról, a tengerparti vidékekre pedig egy 1819. júl. 12-ről szóló felsőbb rendelet szolgált sinórmértékül, melyben a magánerdők használatát illetőleg is, természetesen a legszorosabb korlátozások voltak foglalva, a mennyiben azonban ugyanezen partvidékeken az állam igen szép erdőségekkel bír, a magánosokra nyommasztólag ható régibb erdőtartaléki rendeletek, emez utóbbi által megszüntetettek.

A többi koronatartományra, mint Tyrol és Vorallbergre nézve, az 1822. octob. 1-ről kelt erdőrendelet, s az 1829. ápril 29-, s 1839. decemb. 24-ről kelt főkormányzati rendeletek, — Csehországra nézve mindenekelőtt még az 1595. szeptemb. 15-ről bányászati egyezvény, azután az 1754. ápril 5-ről kelt erdőrend szolgáltak sinórmértékül. Magyarországon 1754-ben, Sleziában 1756. Galicziában 1782-dik év körül, a lombard-velencei királyságban 1811. máj. 27. lépett hatályba egy szabályszerű erdőrend. Hogy Magyarországra nézve, mikor és miképen szabályoztattak az erdei viszonyok, már első cikkünkben elősoroltak; Erdélyre vonatkozólag pedig csak az 1791-dik törvényczikkely szabványait említhetjük föl.

Az erdőszet statistikai állása a birodalomban, különösen pedig hazánkban.

Hainnak és Schopfnak kimutatása szerint, általában az egész ausztriai birodalom, különösen azonban Magyarország, oly gazdagon meg van áldva erdőségekkel, miszerint azok okszerű kezelés és gazdaság mellett bizonyára nemcsak a belföldi szükséglet lennének elegendők födözni, hanem nagy részben a szomszéd idegen tartományokat is ellátni, s egy élénk és jövedelmes kereskedés alapjául szolgálni. Egy ily nemzeti kincs, mely csak földtérben több mint 33 millió

holdat foglal magában, különösen méltó, hogy az államkormány gondoskodásának is egyik fő tárgyát képezze, s hogy az erdőbirtokosok napról napra szorgalmasb erdőgazdászatra serkentessenek.

A birodalom kárpáti része, s a havasvidékek, mint egyzersmind a hegyekkel borított tájak, mégis leginkább bővelkednek erdőségekben, midőn ellenben a síkvidékek sok helyütt nem kis hiányát érzik a faszükségnek, s általában évről évre mindinkább nagyobb fadrágasággal kell küzdeniök. Mihelyest azonban mindenfelé vaspályák fogják behálózni az országot, s mihelyest mind a száraz mind a vízi utak jobb karba lesznek hozva, mint milyenben eddig voltak, a felvidékeken bőségben létező fakészlet is könnyebben s olcsóbban szállíttatván szét, a mostani faár is türhetőbb arányba jövend, sőt ha a köszénmivelés egy kissé terjedtebb lendületre emelkedik, bizonyosas tetemesen alábbra szálland, s alkalom nyilandik a kereskedelemre is.

Valódi faszükség, eddigelé különösen a birodalom déli részén, ugymint a lombárd-velencei királyságban vehető észre, hol találtatnak ugyan nagy térségű erdőségek, de többnyire elhanyagolt állapotban s kellőleg be nem ültetve. Ugyanezen szükséget vehetni észre az istriai királyságban s Magyarország alvidékén, hol tűzifa helyett többnyire szalmát, tengeri kórót, tözeket s kiszáritott marhaganajat használ a föld népe *a*). Azonban helyesen jegyzé meg valaki legközelebb a „Pesti Naplóban“ *b*), hogy míg az alföld gyönyörű tájain, arany palástként hullámoz a gabona-vetés, addig a Kárpátok, s a Vértesek oldalain növénytenger gyanánt zöldelnek az óriási erdők, mikkel fájdalom önkárukra eddigelé sem kegyeletesen sem eszélyesen nem bán-

a) Hain : Statistik der österreichischen Monarchie II. K. V. ö. Die Forts-
verfassung. V. Fr. J. Schoph. Grätz 1853. — *b*) Pesti Napló 1857. jul. 11. sz.

tunk, sőt sok helyen oly pusztítások követték el, mintha már a vízözön volna még csak hátra.

Hogy erdeink óriási kiterjedéssel birnak, az tudva levő dolog ugyan, de azért mégis nem lesz talán felesleg azok valódi, általános vagy viszonylagos nagyságáról egyetmást mondanunk, mielőtt az új erdőtörvény ismertetéséhez fog-nánk, mely 1852. novemb. 3-kán kelvén, az 1857. évi jun. 24. kelt nyiltparancsossal hazánkra is kiterjesztetett. Hain szerint az erdők:

Magyarországban	905,41
a Vajdaságban, s a temesi bánságban	95,05
Horvát- és Tótországban	119,35
Erdélyben	503,34

s így összesen 1626 $\frac{15}{100}$ □

mértföldnyi tért foglalnak el, s szerinte Magyarországnban 10,000 hold termő földből 3430, a Bánságban 2176 és Erdélyben 6411 hold erdő; mely összeget a lakosság összegével összevetvén, azt találta, miszerint 1000 lakosra Magyar-honban 1059 hold, vagy is egy emberre: $1\frac{1}{2}$ holdnál valamivel több erdő jut.

Ezen oly igen kedvezőnek látszó arányt azonban tete-mesen módosítja s csökkenti azon körülmény, miszerint az erdők igen aránytalanul vannak felosztva, úgy, hogy ott, a hol nagy mennyiségben vannak, a fának bősége, s a szállít-ás szertelen költségei miatt alig van ára; ellenben a Duna s Tisza közötti síkon, a szerfát is drága költséggel kell tá-volról beszerezniök, s tüzelő szerül nádat, sást, szalmát, sőt a drága marhatrágyából készített tőzeket használni kényte-lenek; csökkentik továbbá e kedvező arányt a nagymennyi-ségű bányák s fémművek, mik képzelhetlen mennyiségű építő és tüzfát fogyasztanak.

Igen bajos dolog, habár csak megközelítőleg kiszámí-

tani is az erdők éventei termelését, azaz azon famennyiséget, mit évenként épület-, szer- és tűzifa minőségben szolgáltatnak, de azért mégis érdekes legalább megközelítőleg tudni, miszerint az egész ausztriai birodalom erdeinek évi fatermése Hain szerint 35,716,200 bécsi öl. Ezen roppant tömegből jut

Magyarországra	9,054,100
a vajdaságra, s a temesi bánságra	980,000
Horvát- és Tótországra	1,193,500
Erdélyre	3,775,300

Ha már most minden bécsi öl értékét, tüzi-, szer- és épületfát egyre másra 4 pfrtra tesszük, úgy Magyarország, s a temesi bánság erdei a nemzeti jövedelemhez évente körülbelül negyven millió pengő forinttal járulnak, mi bizonyára nem megvetendő összeg. — Ehhez járul még az erdők mellékes haszonvételei, a makk, melyen számos sertést hizlalunk, a gubacs, mely jövedelmező kereskedői cikk, a szurok s egyéb fagyánták, végre a legelő, mely nyáron át a hegyi marhának tápot nyújt, s ez által nagyobb tejelésre képesíti, mi saját készítésünk alapja. — Ezen itt csak vázlatilag felemlített adatokból eléggé láthatjuk, mily fontos tényezők az erdők nemzeti gazdálkodásunkban, s mégis mind ennek daczára eddigelé nemcsak az egész ausztriai birodalomban, de különösen szép hazánkban oly csekély gond fordítottatott erdeink mivélésére, miszerint néhány nagyobb urodalom erdeit kivéve, a többiek kezelése s vele az egész erdőgazdaság a lehető legelhanyagoltabb állapotban van, sőt erdeink az ország némely részeiben már végpusztulásnak indultak. Ily körülmények között napról napra égetőbbé vált az erdőszabályozás kérdése, mely már oly sok hazafi figyelmét vonta magára, melynek megoldása azonban magasabb kezeknek volt föntartva.

A főnebb előadottakhoz megjegyezhetjük még, hogy

Fényes Elek számítása szerint, ama 33 milliónyi erdőborított térségre, melylyel az egész birodalom bír, csupán hazánkban (Horvátországot s Erdélyt ide nem számítva) 15,218.395. hold esik, ezer két száz ölével számítva, □ catterben. Tehát a mi erdőgazdaságunk majd fele annak, a mit az egész birodalom összesen bír. Nagy része ezen erdőségeknek az országot körülkaroló kárpátokra esik, hol még valóságos őserdők is léteznek; azonban a hiányos közlekedési eszközök s azon ok miatt, hogy ott sok helyütt utak sincsenek, ezen nagy nemzeti kincs, még most majdnem kamatoztatlanul hever, s úgy látszik, hogy csak évtizedek múlva juthatunk még oda, miszerint a hamuzsírforrás, s a szénégetés hasznain kívül, ama vidékeken az erdőszet által biztos jövedelmű forgalmat lehessen előidézni. Egy ország fölvirágzása azonban nem egy nap szüleménye, s egy népet sem ültetett az Isten a boldogság terített asztalához. Előleges munka a jövő gyümölcsének fejében tett fáradozások idézhetik csak azt elő, — s higgyük el, hogy a ki ösztön arra nézve, miszerint ezen tudalom valamely népben fölébredjen, ez oly magot vetett, melynek gyümölcsei ezredéveken át növekszenek.

Nekünk pedig tagadhatatlanul egyik, nemzeti föladatunk, miszerint ily magvak elhintésében egy perczig se késünk; mert őszintén megvallva, egész erdőgazdaságunk még most csak gyermekkorában áll. A roppant rengetegeinkben ép úgy mint a ritkás csalitokban, gazdálkodásunknak majdnem semmi nyoma, s maga a vad természet látszik ott egyedül erdészkedni. A természet kész adományával eddigelé tékozló kezekkel bántunk, az erdőket különösen az újabb időkben, kiméletlenül vágattuk, sőt pusztítottuk a nélkül, hogy azok beültetéséről gondoskodtunk volna, — s a nélkül, hogy műipar, kereskedelem s közigazgatás jelenkori igényeit tekintetbe vettük volna.

Kormányintézkedések az erdei törvények s rendszabályok átvizsgálására és kiegészítésére.

Már több mint hatvan esztendeje annak, hogy maga a birodalmi kormány megismerte, miszerint a régibb erdészeti törvények és rendszabályok, épen nem elegendők és czél-szerűek többé a nemzetgazdaság jelenkori kívánalmainak, s különösen az erdőipar igényeinek megfelelni, és a jövőendő érdekeinek istápul szolgálni. S ép ezen okból már a múlt század végén, (1798. január 16-kán) arra hivta föl az államkormány Csehország szakképes erdészeit, hogy mondanák meg véleményüket az addig divatozott erdei törvények és rendszabályok fölött, s készítenének egyszersmind egy czél-szerű és korszerű tervet e tárgyban. De ezen intézkedés, — mint mondók — csupán Csehországra vonatkozott, s később különösen Alsó-Ausztriára nézve a felséges uralkodó egyenkint fölszólíttatni rendelte a hatóságokat (1814), hogy az erdőgazdaság kérdését tüzetesen vitassák meg, a hiányokat jelöljék ki, s adjanak véleményt a teendők iránt.

Ezen legfelsőbb helyről nyert intés következtében, az államjavak igazgatóságának, az ország rendleinek, s a már akkoron is önálló gazdasági egyletek közös javaslatánál fogva oly indítványok érkeztek be, miszerint különösen az erdők gazdasági ügykezelésére, s az erdei rendőrségre nézve, kell mindenekelőtt reformokat behozni. Az udvari cancellária azonban, a beadott javaslatok közül még akkor egyet sem fogadott el, hanem a nyert feleletek nyomán s bővebb megfejtésül, következő kérdéseket tűzte ki:

- 1) Hogy vajjon, szükség van-e a régibb törvények jelen állapotában egy szerves erdőrendre?
- 2) Hogy a kérdéses ügyben mily tárgy van még, mit a törvény nem biztosítván, újabb kezességeket igényelne?

3) Hogy vajjon, a tartományokban főnálló erdőrend, megfelel-e a kitűzött elveknek?

4) Végre, hogy az Alsó-Ausztriára eddig érvényben álló erdőtörvényt kellene-e egyben — másban módosítani, avagy, a többi kotonatartományokba is csak egyszerűen behozni?

Mindezekre nézve kimerítő tudósítványok s feleletek érkeztek be az országos hatóságoktól, s oly rendszabályok hozattak javaslatba, melyek valamint a kor, úgy az erdőgazdászati igényeinek mindenben megfelelőek lettek volna. Alkalmazásuk azonban ez uttal is fölfüggesztettetett.

Végre, az annyira égető kérdéssé vált, s több ízben már oly tüzetesen megvitatott erdőügy kérdése a mező gazdasági egyletek, s az országos hatóságok ösztönzésére 1843-ban megint szőnyegre került s az arra vonatkozó törvényeknek átvizsgálása újból elrendeltetett. Az ezt megparancsoló legfelsőbb határozvány ez alkalommal megoldás és véleményadás végett, különösen az illető s erre hivatott hatóságoknak, nevezetesen azt tűzé ki feladatul, hogy különösen: mikép lehetne a nagyon is lábra kapott önkényes erdőpusztításoknak elejét venni s erdőgazdászati minél czélszerűbben előmozdítani? A felszólított hatóságok, erdőgazdászok s szakértő földbirtokosok részéről ezen kérdésre ismét a legalaposok véleményezések s indítványok érkeztek be, melyek egy mindenféle igény kielégítő erdőtörvény létrehozatalához kétségtelenül igen becses anyagzatul szolgáltak.

Ezen előzmények következtében, a vett tapasztalatok s szerzett anyagok alapján, a birodalmi kormány által 1848. kidolgoztatott egy általános erdőtörvénynek alaprajza, mely aztán bővebb ministeri tanácskozmányok tárgyává lőn. Hogy azonban minél biztosabb alapot nyerhessen egy ily nagy fontosságú törvény, ugyancsak az államkormány rendeletéből a birodalom gazdasági egyletei, különösen e célból, egy congressus tartására hívtak össze Bécsbe 1849. márcz. 19-

kén, mely egyletek, miután ott saját képviselőik, s a kormány küldöttei által meg is jelentek, azonnal megvitatás s tanácskozás alá vették a ministerium által készített erdőtörvény tervezetét. A tárgyalások márcz. 29-kén vették kezdetüket, s három napig tartottak, — a congressus saját tanácskozmányának tárgyáról programmot adott ki, az erdőügynek minden részletét, először szakosztályilag tárgyalta, s azután az ajánlandó törvényjavaslat fölött szótöbbséggel határozott. Képviselve volt ezen congressuson minden koronátartomány — Magyar- és Erdélyország kivételével, — a minek okát természetesen az akkori idők zivataraiiban kell keresnünk. A mint a birodalom belnyugalma helyreállt, s az újjászervezés munkája minden irányban megindult, 1852-dik év, december 3-kán kihirdettetett az új erdőtörvény, mely hogy számos határozványait ugyancsak a főnebb említett erdőszeti congressus előmunkálataiból merítette az, a kettőnek összehasonlításából azonnal fölismerhető c). Ezen új erdőtörvény azonban még akkor nem terjesztetett ki Magyar-, Erdély-, Horvát-, Tótországra, s a temesi bánság és szerb vajdaságra, — hanem csupán a német, cseh s galicziai tartományokra nézve birt érvénynyel. Miután azonban Magyarországban, s az ezen ország ugynevezest kapcsolt tartományaiban de meg Erdélyben is, — a birtok és jogviszonyok rendezésének műtétele már már befejezéséhez közeleg, kimaradhatlan szükségűnek látszott, hogy ama közhasznu törvény hazánkra is kiterjesztessék. Megtörtént pedig ez, a felséges uralkodónak, f. 1857-dik év junius hó 24-kén kibocsájtott nyiltparancs által (birod. törvl. XXVII. darab 121. sz.), mely következőleg hangzik :

c) V. ö. Die Fortsverfassung. Von F. J. Schoph. Gratz 1853. 47 – 63. l.

Az erdőtörvény életbeléptetése hazánkban.

Császári nyiltparancs, kiható Magyar-, Horvát- és Tótországra, Erdélyre, a Szerbvajdaságra, s a temesi bánságra, melylyel az 1852. évi december 3. kelt erdőtörvény ezen koronaországokba is behozatik, s 1858. január 1-től fogva hatályba is léptetik, (birod. törvlap XXVII. db. 121. sz.).

Mi Első Ferencz József, Isten kegyelméből ausztriai császár, Magyar- és Csehország királya stb. stb.

Oly czélból, hogy az erdők és faültetvények tulajdonának, föntartásának és ápolásának azon oltalma, melyet az 1852. december 3. kelt nyiltparancscsal, a minden viszonyra átható faszükségleték biztosítása végett kibocsátott erdőtörvény nyújt azon koronaországoknak, melyekre nézve hatályba léptetett, — Magyar-, Horváth- és Tótországra Erdélyre a Szerbvajdaságra, s a temesi bánságra is kiterjesztések, ministereink és birodalmi tanácsunk meghallgatása után, elhatároztuk a következőket.

I. Czikk. 1858. január elsejétől fogva Magyar-, Horvát- és Tótországunkban, az erdélyi Nagyfejedelemségünkben, Szerbvajdaságunkban s temesi Bánságunkban, a birodalmunk többi részeire nézve 1852. évi december 3. kelt nyiltparancsunkkal közzétett erdőtörvény fog életbe lépni, mely által egyszersmind az ezen koronaországokban eddig létezett erdőrendőrségi szabályok hatályon kívül helyeztetnek.

II. Czikk. Az erdőtörvény, a mennyiben bizonyos cselekvényeket büntetésre méltóknak nyilatkoztat, a már folyamatban levő vizsgálatokra s korábban előfordult esetekre is alkalmazandó, ha ez utóbbiak a korábban létezett szabályok szerintinél, szigorúbb bánásmódnak nem vetvék alá.

III. Czikk. Az erdőtörvény elleni azon kihágásoknál, melyeket nem az általános büntető törvény szerint kell meg-

ítélni s kezelni, a vizsgálat és megbüntetés elenyészik az elévülés által, ha a kihágó az elkövetett kihágás napjától számítva, hat hónap alatt vizsgálat alá nem vonatott.

A végre, hogy az elévülés igénybe vetethessék, az 1852. évi május 27. kelt büntető törvény (birod. törv. lap 117. sz.) 531. §. a), b) és c) alatt kijelölt föltételek teljesítése nem kívántatik meg*).

IV. Czikk. Hol az erdőtörvényben a hadügy vagy a földművelési és bányaugyi ministeriummali értekezlet rendeltetik, az elsőre nézve, az a hadsereg főparancsnokságával történik, az utóbbira nézve pedig elmarad. Az erdőtörvény által az országos kormányshoz vagy a politikai országos hatósághoz utasítatott ügyek végzésére a helytartóságok s helytartósági osztályok, a kerületi és járási hivatalok ügyeire nézve pedig ott, hol megyék léteznek, a megyei hatóságok s illetőleg a szolgabírói hivatalok hivatvák.

Oly osztályozások fölállítása, melyek Magyarországon különböző közigazgatási területeken átvonulnak, főkörmányunk engedélyének marad fentartva.

V. Czikk. Jelen nyiltparancsunk végrehajtásával belügyi ministerünk van megbizva.

*) Az ált. büntető törvénynek ezen nyiltparancs III-ik cikkében hivatolt §-sa szerint, az elévülés által mind a vizsgálat, mind a büntetés elenyészik, ha a bűnös az elkövetett büntethető cselekvény időpontjától, vagy azon esetben, ha a miatt már vizsgálat alá vonatott, azon ítéletnek, mely által jogérvényesen fölmentetett — idejétől számítva a jelen törvényben meghatározott idő alatt valamely belföldi büntető bíróság által vizsgálat alá nem vonatott. Az elévülés tehát félbeszakittatik, ha a tettes mint vádlott ellen idézvény, elővezetési, vagy elfogatási parancs adatott ki, vagy ha ő mint olyan már kihallgattatott vagy elfogatott, vagy után eredés, vagy nyomozó levél által üldöztetett. E mellett azonban, hogy a tettes az elévüléshez igényt tarthasson — szükséges, hogy a vétségből vagy kihágásból, már semmi haszon legyen kezei közt. Az elévülés ideje oly vétségeknél és kihágásoknál, melyekre mint legfőbb büntetés, első foku súlyosítás nélküli fogság, vagy ötven forintiglani bírság van szabva — három hónap, — a hol első foku fogság súlyosbítással, vagy kétszáz frtnyi bírság van határozva — hat hónap; minden egyéb súlyosabban büntetendő vétségeknél s kihágásoknál, egy egész év (b. t. k. 532. sz.).

Kelt császári kastélyunkban, Laxenburgban június hó huszonnegyedik napján, az ezer nyolczszáz ötvenhetedik, uralkodásunk kilenczedik évében.

Ferencz József s. k.

Gróf Buol Schauenstein s. k., Bárá Bach s. k. Legfelsőbb rendeletre Markerr s. k.

Az erdő- és vadvédelmi szolgálat s fölesketés kellékei.

A bel- és igazságügyi ministeriumnak 1857. július 1-jén kelt rendelete.

Kiható mindazon koronaországokra, melyekben az 1852. december 3. kelt erdőtörvény hatályos.

Az erdő- s vadvédelmi szolgálat tekintetéből fölesketés kellékei tárgyában.

Miután a közérdek sürgősen igényli, miszerint az erdővédelmi szolgálatai fölesketéssel az 1852. évi december 3. kelt erdőtörvény *) 53. és 54. §§., s a vadvédelmi szolgálatai fölesketéssel a bel- és igazságügyi ministeriumok 1854. január 2. kelt rendeletének (birod. törv. lap 4. sz.) 3. és 4. §§. értelmében járó lényeges jogok csak teljesen bizalmat érdemlő személyekre ruháztassanak, annál fogva ő cs. k. apostoli Főlsége által 1857. június 14. kelt legfelsőbb elhatározásával adott fölhatalmazás alapján elrendeltetik:

1. §. Az erdő- s vadvédelmi szolgálatra a politikai hatóságok által csak feddhetlen magaviseletű személyek esketethetnek föl.

2. §. Az erdő- s vadvédelmi szolgálatai fölesketéshez még különösen; vagy

a) az erdő- és vadvédelmi s műtani segédszemélyzet számára előszabott vizsgálatnak jó sikerrel letétele, vagy

b) a 20 éves életkor betöltése kívántatik meg.

*) Birod. törv. lap 1852. LXXII. db. 250. sz.

3. §. Oly személyek, kik valamely büntetttben, valamely harmadik személy ellen erőszakosságból elkövetett véttségben vagy ilynemű kihágásban, továbbá nyereszkeségből származó, vagy közerkölesiséggel ellenkező véttségben, vagy ilynemű kihágásban bűnösöknek ítéltettek vagy alóla csupán a bizonyítékok elégtelensége miatt mentettek föl, végre oly személyek, kik más törvényszegésért legalább is hat hónapi vagy még hosszabb fogságra ítéltettek, az erdő- és vadvédelmi szolgálatra, a politikai országos hatóság különös engedélye nélkül, mely csak tekintetre méltó esetekben adandó meg, föl nem eskettethetnek.

4. §. A fölesketésre bocsátás az észlelési vagy emlékező tehetség gyengesége, az iszákosságra, játékra, verekedésre és kicsapongásrai hajlam, megvesztegethetés vagy csempészet iránti gyanú, s általában oly testi vagy erkölcsi foggyatkozások miatt, tagadhatik meg, melyek a hatóságok véleménye szerint az erdő- vagy vadfölügyeleti szolgálathoz, előljárói személy s polgári kör jogávali gyakorlására kevesbé képesítnek vagy egészen képtelenné tesznek.

5.) Az erdő- s vadvédelmi szolgálatra fölesketett személyek a 3. §-ban megállapított kizárási okok valamelyikének esetében az előljárói személy s polgári örnek az esketés által nyert jogait a törvény erejénél fogva veszti el.

Egyébíránt a 4. § határozataihoz képest testi vagy erkölcsi foggyatkozások előfordulása esetében, ezen jogok elvesztése is ítéletileg is kimondathatik.

6. §. Az erdő- s vadvédelmi személyzet fölesketésére hivatott legalsó politikai hatóságok egyszersmind a fölesketésre bocsátás, s az esketés által nyert jogok (5. §.) elvesztése iránt is határoznak.

Ezen határozatok ellen a folyamodás jogorvoslatának az erdőtörvény 77. § határozataihoz képest van helye.

7. §. Minden az erdő- s vadvédelmi szolgálatra föles-

küldnek az eskü letevéséről írásbeli bizonyítvány adandó ki, mely neki igazolásul szolgál.

8. §. A legalsóbb politikai hatóságok a járásukban lévő s az erdő- s vadvédelmi szolgálatra fölesketett személyekről pontos jegyzékeket vezetni, s folytonos nyilvánosságban tartani kötelesek.

A szolgálatadók vagy azok helyettesei 2 pfrttől 10 pfrtiglani rendes büntetés elkerülése mellett az erdő- s vadvédelmi szolgálatra fölesketett szolgálati személyzetükben előforduló minden változást legfeljebb hat hónapi határidő alatt, az illető politikai hatóság tudomására juttatni kötelesek.

Báró Bach s. k., Gróf Nádasdy s. k.

Az erdészeti hatóságok s ezek illetékessége.

Mint minden szerves törvény, csak a maga állandó s biztos hatásn közegeivel fejtheti ki a szükséges eredményt; úgy az erdőtörvény is csak ily szerkezetű hatóságok közreműködés által teremheti meg kellő gyümölcsét, s valósíthatja meg a gazdaszat ezen ágához kötött reményeket. Más tekintetben pedig, minthogy az erdőgazdaszat nem csupán magán gazdaszat, hanem országgazdaszat egyszersmind, nagyon természetes, hogy a törvényhozásnak azon jogaival, melyek szerint az államot egészben érdeklőleg mindig függetlenül s mindenkor intézkedhetik, — össze van kapcsolva azon hatalom is, hogy az erdőügy összállapotára megkívánkozó fölügyelet s kormányzat érdekében, s a kiadott rendeletek pontos és gyors foganasítása végett, az állampolgárra nézve még kényszerítő rendszabályokat is bocsájthasson ki. Birodalmi kormányunk ezen szükséges fölügyelet s kormányzat végett, az állam egész területén szintén állított föl hatóságokat, melyek a kormány nevében s minden erdőügyben részint fölügyeleti, részint támogatói hata-

lommal vannak fölruházva, s bizonyos teendők megtételére megbizva.

A fölügyeleti hatalom gyakorlására különösen a politikai hatóságok vannak hivatva, minthogy az országos rendőrségnek különben is az erdőrendőrség képezi egyik részét. Ezen hatóságoknak áll kötelességökben a saját kerületekben létező minden erdőre fölügyelni, legyenek azok bár magán, országos, községi vagy urodalmi erdők; avagy különben kezeltessenek bár az ily erdőségek magán tiszték, állodalmi, érczbányászati vagy sóbányászati személyzetek által. A közigazgatási hatóságoknak, áll tisztökben a folyóvizek, patakok, s különösen a csatornák, s minden, az erdőbirtok által e tárgyak körül fölmerült szolgalmi jogok s mellékes használatok fölött biráskodni. Továbbá: az országos helytartóságokhoz s államkormányhoz is, nekik áll föladatukban az erdők javítására, kezelésére és föntartására, véleményeket s indítványokat tenni.

Miután az ausztriai birodalomban a földmívelési s gazdasági ministerium megszüntettetett, jelenleg az állam egész területén, minden erdőügy legfőbb vezetése a cs. k. belügyi ministeriumhoz tartozik. Ugyancsak ezen ministerium kebelében létezik egy külön szakosztály, melynek föladata egy részről az erdőmívelés gyámolítása, az azt gátló akadályok elmozdítása, a szükséges erdőgazdászati tanintézetek fölállítása, s az erdészeti egyletekre vonatkozó tárgyak elintézése tetteleg. A mi pedig az erdőügyeknek közvetlen fölügyeletét s kezelését illeti, miután az összes gazdasági ügyek kormánya, valamint közigazgatási, ugy rendőri tekintetben az egyes koronaországok helytartóságára van bizva, mint gazdasági tárgyak, az erdészeti dolgok is ide vannak utasítva a).

a) Allerhöchste Entschlieszung von 17. Febr. 1853. A. h. Entschl. von 17. Sept. 1852. Ministerial-Verordnung von 19. Jänner 1853. Beilage. Lit. C. §. 1.

A fölügyelői hatóságokat illetőleg, minden erdészeti ügyre nézve az első s legalsó folyamodási hatóságokat azon járási hivatalok képezik, melyek valamely meghatározott járás igazgatása végett fölállítvák. Ezen hatóságoknak áll föladatukban:

1) Az erdészeti utasítások foganásítása, s az azok fön-tartása által igényelt hatósági segélynyújtás.

2) A vízművek állapota fölötti folytonos örködés, a farakhelyek, örházak, usztató helyek és építmények fölállítá-sára fölügyelni, s az usztatási vállalkozóknak, a víz által el-vitt fák visszaszerzésében segédkezet nyújtani.

3) Minden egyéb az erdészeti ügyek s panaszos tár-gyak fölött is bíraskodni, — ha csak valamely kérdés nincs különösen valami fölsőbb hatóságnak fön-tartva, vagy a ren-des törvényhatóságokhoz utasítva — a járási hatóságok tisz-tében áll.

4) Ugyancsak a járási közegek hatásköréhez tartozik valamint az erdőtulajdon megsértése tárgyában emelt pana-szok, úgy a törvényáthágás eseteiben is vizsgálatokat tenni, s a büntetést kiszabni.

Második folyamodási, s mint egyszersmind politikai közigazgatási főhatóságok gyanánt szolgálnak, a cs. k. ke-rületi hatóságok, a rájuk bízott közigazgatási területen. Ezen kerületi hatóságok ítélnék s határoznak:

1) mint másod bíróság, mindazon folyamodványok ér-demében, melyek az első bíróság határozmányai ellen intéz-tetnek; ennél fogva ezek vannak följosogítva arra is, hogy

2) az első bíróság által a fontosabb erdőügyekben ho-zott határozatok végrehajtását föltartóztassák. Az ily fonto-sabb esetek előfordulnak, különösen:

a) a vizeresztés s vizelvezetés esetei, a farakhelyek, usztató építmények, s a rekeszek kérdéseiben;

b) midőn üveghuták, hamuzsírforrások, mész- és téglafőzetések végett engedély kéretik; továbbá:

c) a föld eldarabolása- vagy annak különszakításánál, a mennyiben arra politikai engedély kívántatik, a létező rendszabályok értelmében;

d) az erdők eltilalmazásánál;

e) a felsőbb helyen megengedett kisajátításoknál; usztatási engedelmek kérvényezésénél a köz vizeken, a mennyiben az ily szabadalmak engedményezése felsőbb hatóságoktól nem függ; s végre: ha a fegyver és vadászati jegyek osztása a kerületi hatóságokra bízott b).

Az erdészeti ügyeket támogató állami közegek közé tartoznak mindazon hatóságok, melyek hivatvák, hogy az erdőrendtartás, s az erdei kártételek bármily eseteiben hivatalosan eljárjanak, s különösen a birtokviszonyok, a tulajdon- s szolgalmi jogok kérdéseiben biráskodjanak. Ezek különösen mindazon közigazgatási hatóságok, melyek rendőrhatósági minőségben föl vannak hatalmazva, hogy a kisebb erdei kihágások s bűntényekben vizsgálatokat tegyenek s biráskodhassanak, — továbbá: a rendes törvényszékek.

A rendes törvényszékek hatósága itt majd a polgári magánjogi viszonyok, — majd a büntetőjogi esetekben fordul elő.

A polgári magánjog köréből ezen törvényszékeknek feladata, különösen a telekkönyvi ügyekben eljárni. Ezek határoznak továbbá mindazon esetekben, hol a tulajdon- s birtokjog vitás eseteiben intézkedni kell, valamint azon pörös igényekben is, melyek dologi, személy- s szolgalmi jogokra, avagy kártalanítási keresetekre vonatkoznak; — azonban csak akkor, ha a panaszos ügy jogi elintézését már

b) Allerhöchste Entschliessung vom 14. September 1852. Minist. Verordnung von 19. Jänner 1853. Beilage Lit. B. §§. 1. 21. 25. 31. 32.

valamely törvényes tárgyalás megelőzte, s mindkét félnek megengedettett, hogy keresetét a jog rendes útján érvényesíthesse. Az eljárásnak egyéb fokozatai, különösen pedig a főlebbvitelre nézve: a polgári perrendtartás szabványai általának.

A rendes, vagyis megyei törvényszékekhez tartoznak továbbá: mindazon erdővétségi esetek, melyek az 1852. május 12-kén kelt büntető törvénykönyv szabványai szerint a bűntények, kihágások s vétségek osztályába tartoznak. Azonban, valamint a polgári jogesetek, ugy a büntető ügyekben is, az erdőügyek rendszerinti s első folyamodási bírósága a járásbíró, melytől, hogy mily esetben legyen átteendő valamely tárgy a megyei törvényszékekhez, vagy föllebbezendő a főtörvényszékekhez, innen pedig a legfőbb és semmisítési törvényszékhez, — a törvénykezési rendtartás határozza meg c).

Azon hatóságok közremunkáló segédszemélyzetéhez, melyek az erdőügyek fölügyeletére, s az erdővétségek körüli eljárásra hivatvák, — tartoznak: az erdőszeti tisztek, s az erdőfölügyelők is. Ugyancsak ezekhez számíttatnak még a fölvigyázat végett kirendelt s megeskettett mező- s szőlőpásztorok, a vadvédelmi s erdőkerülők, s a községelöljárók; minden eskü alatt szolgáló közhivatalbeli szolgál, különösen pedig a csendőrök s pénzügyi örök d).

Hogy ezen, hazánkban is átplántált erdőtörvény, miképen rendezi s alakítja meg az erdőszolgálati összes személyzetet, bővebben magából a törvény szövegéből láthatjuk.

c) Allerhöchst. Entschliesz. vom 14. September 1852. Minist. Verordn. vom 19. Jänner 1853. Lit. B. — d) Forstgesetz vom 3. December 1842. §. 69. Fr. J. Schoph. Die Forstverfassung. 1853. Erste Lief. 67—71. l.

Az erdőegyletek, s az erdészeti előmozdítása.

Valamint a tudományos műveltség folytonos fejlődésére, úgy a gyakorlati élet előmozdítására s tájékozására is, szükség van bizonyos kicserélési vagy közvetítő eszközökre, melyek lehetőségessé tegyék, hogy minden ujat s közhasznut fölismerjünk, gyorsan elterjesszünk, s a közjóra fordíthassunk. A tovább haladás közegei közül különösen kettő az, mi az egyeseket és nemzeteket a tekintetben elősegíti, — ugymint: a szakértő férfiaknak tanácskozmánya, vagyis az egyleti szövetkezések, s az irodalmi közremunkálás.

Az előhaladás ezen két eszköze közül mindeniknek meg van a maga előnye, s meg van a maga haszna, a mi ismét egyik a másika által ki nem pótolthatik. Mert tudjuk, hogy az eszméknek s tett tapasztalatoknak szóbeli kicserélése mindenkor biztosabb hatásu, mint az írott szó, jóllehet azt sem lehet tagadni, miszerint az írott vagyis irodalmi közegek jótékonysága, csaknem megmérhetlen arányban mutatkozik már csak az által is, hogy minden jó és hasznos ismeretet s minden tapasztalást, a leggyorsabban képes milliók közt elterjeszteni. Az előszóvali tanácskozás, s az irodalmi közremunkálásnak egymással egyesülése még inkább előmozdítja az előhaladást, s midőn egymást mintegy kiegészítik, kétszeres szolgálatot tesznek bizonyára, megörökítvén tudniillik az ismereteket, s közvetlen segítségére szolgálván az életnek. — E kettőnek ismét leghatalmasabb közegei az egyesültek szoktak lenni.

Ezen igazságtól áthatva; már M. Terézia gondoskodott, hogy a birodalom minden tartományában gazdasági egyesületek állíttatnának föl, melyeknek föladatuk volt az Uralkodó legmagasb akaratának értelmében oda hatni, miszerint a mezőgazdaszatnak minden ága kifejlesztessék, s az annak körében fölmerülni szokott hiányok s visszaélések megelőz-

tessenek. Az ily egyesületek tagjainak mind igazán hazaszerető s alapos szakismerettel bíró férfiaknak kellett lenniök, — férfiaknak, kiknek kísérleteit tudományos műveltség vezette, s kik elmélet és tapasztalás által gyarapodva, vagy maguk a földbirtokosok, vagy a legértelmesebb mezőgazdák köréből állottak össze.

Igy támadtak a múlt században Ausztria egész területén gazdasági egyletek, a melyeknek természetesen főadatuk volt: hogy a mezőgazdasági érdekek mellett különösen az erdészeti ügyeket is előmozdítsák. Igy volt megvetve előlegesen az erdőegyletek alapja, mivel ama gazdasági egyesületek már első megalakulásuk alkalmával külön erdészeti szakosztályokat alakítottak saját kebleikben. Ez alatt Némethonban számos különös erdészeti egyletek jöttek létre, mi Ausztriában is általános viszhangra talált s mindinkább kezdi megérlelni az eszmét, hogy itt is hasonló példák mutattassanak föl. Igy született 1852-dik évben máj. 7- és 8-án a földbirtokosok s mezőgazdák egyesülete által Bécsben egy nagyszerű erdészeti egyesület, melynek minthogy Bécs képezi központját: „birodalmi erdészeti egylet“ elnevezést nyert. Ezen kívül, minthogy már eddigelé is majd minden koronatarományban létezik egy vagy több gazdasági egyesület, az erdészeti ügy mindenikben külön szakosztályok által képviseltetik. De léteznek még külön önálló erdészeti egyletek is, melyek kirekesztőleg semmi más, mint erdőgazdászati érdekekkel foglalkoznak. Vannak ily egyletek nevezetesen: Csehországban, Magyarországon, Krakkóban, Klagenfurtban. A társulati s egyesületi úton, ezen egyesületeket kell tehát először főközegeiül tekintenünk az erdőgazdászati — érdekeknek; — de az államkormány mindezen kívül még más oly intézkedéseket sem mulasztott el megtenni, melyek különösen az erdőtisztek buzdítására s kitüntetésére vonatkoznak.

A buzdítások s kitüntetések, különösen e következők.

1) Az erdőtisztek följosítvák, hogy állásuk és hivatásukhoz képest, külön, s mindenki által fölismerhető egyenruhát viselhessenek *a*). És pedig:

a) az álladalmi erdőtisztekre nézve rendeltetett, hogy ők egy általános állodalmi egyenruhát hordhassanak;

b) a községi s magán erdők fölügyelőinek szintén szabadságukban áll egyenruhában járni, sőt valahányszor hivatalos eljárásban jelennek meg, mindannyiszor kötelességük azt magukra venni, vagy egy oly jegyet fölvenniök, mi által mindenki által könnyen fölismertethessenek.

A községek és magán erdőbirtokosoknak szabadságukban áll erdőtiszteik egyenruhájára bárminő formát és színt választani, mindamellett szükség, hogy ezen egyenruha hasonló legyen a közönséges vadászruházatokhoz.

2) Valamint általában az erdészeti tisztek, úgy az erdőgazdák s erdővédszemélyeknek meg van engedve, hogy szolgálatuk s teendőik körében lőfegyvert hordozhassanak, s különös joguk abban áll, hogy ők nem kötelesek fegyverengedélyért folyamodni. A vadászok fegyvere rendszerint vadászkes, vagyis szarvasgyilok s puska. A cs. k. állodalmi erdőtiszteknek kitüntetéskép egyenes kardot is szabad viselniök.

3) Érdemtelmes erdőgazdák, kik fáradhatatlan igyekezetük által az erdőművelés körében kitűnő erdőtörvényeket képesek fölmutatni, vagy oly szolgálatokat, melyek a közjóra nézve mindenesetre közhasznuaknak bizonyultak be, az államtól jutalmat igényelhetnek, sőt igényük van a Ferencz József-rend megnyerhetésére, s az arany vagy ezüst érdemkereszt kiérdemlésére is *b*).

a) Forstgesetz vom 3. December 1853. Dienstunterricht für Staatsforstbeamten. Ministerial Erlasz. vom 22. April 1852. 4611. 52. a. — *b*) Patent vom 21. October 1852. Fr. J. Schoph. Die Forstverfassung 1853. §. 130—134.

Mindezen üdvös intézvények és rendeleteken kívül egyik legjelentékenyebb támasza s előmozdító közege az összes erdőgazdászati viszonyoknak : az erdőrendőrségi intézmény. Ilyen intézmény már a múlt század közepén (1758 octob. 27) állíttatott s rendszeresített az ausztriai birodalomban. Fölötte fontos ezen intézmények föladata; mert ez van hivatva, hogy az erdőügy czélszerű kezelésére, s az erdők föntartására időnkint kibocsájtott rendeletek, s törvények valósíttassanak. Föladatai közé tartozik minden kártétele s veszélyes körülményt, mely az erdőtulajdont s annak használatát fenyegeti, megelőzni. Ugyanezen intézmény képezi tehát a szorosan vett erdővédelmet, mi nélkül az erdőtörvények bizonyára fogamat nélkül maradnának. E tekintetben az ausztriai erdőrendőrség kiállja az összehasonlítást bármely ország erdővédelmi rendszerével.

Ha ugyanis mi mindazon rendszabályokat sorra nézzük, melyeket a birodalmi kormány már több mint egy század óta kibocsájtott az erdőrendészeti érdekekben, föl fogjuk azokban találni mindazon intézkedéseket, melyek valamint magára az erdők őtalmára, úgy az erdőtulajdon biztosítására megkívántatnak. A régibb kényszerítő rendeletek azonban, melyek az erdőgazdászati ügykezelést némileg megszoríták, most már hatályon kívül tettettek, s az új erdőtulajdon szabad kezet engedett egészben az erdőtulajdonosoknak, csupán azon megszorítást jelölván ki, mintegy kötelességül, hogy egy részről a nagyobb terjedelmű magán erdők csak szakértő erdészek által kezeltethessenek, más részről pedig, hogy a községi erdők az államhatóságoknak különös fölvi-gyázata alatt álljanak, s felsőbb ellenörködés mellett használtathassanak. De ezek mind oly előővalmi rendszabályok, melyeket különben is ohajtanunk kellene. — Az erdőtörvény valóban, tekintve azt a maga egészében, egyik legbecsesb ültetvénye hazánk földén az ausztriai törvényhozásnak, s

bizton remélhetjük, hogy miután e vadon csemete jó földbe van oltva: nem sok idő múlva gazdag és nemes gyümölcsöket hajtand.

Az 1852. évi dec. 3-án kelt erdőtörvény.

ELSŐ SZAKASZ.

Az erdőgazdaságról.

1. §.

Az erdők fölosztatnak:

- a) birodalmi erdőkre, tudniillik állami s oly erdőkre, melyek közvetlenül az állami hatóságok által igazgattatnak;
- b) községi erdőkre, azaz oly erdőkre és faültetvényekre, melyek városi és falusi községekhez tartoznak;
- c) magánerdőkre, azaz: az egyes álladalmi polgárok, továbbá: különböző szerzetek, kolostorok, javadalmak és alapítványok, — végre olyas testületek erdeire, melyek magánjogi viszonyon alapulnak.

Az állodalmi erdőségek legfőbb igazgatósága, mely alá tartoznak minden kincstári s bányászati erdőségek, továbbá a vallási s alapítványi erdőtulajdonok, az országgazdászati s banyaügyi ministerium helyett, most a pénzügyi ministeriumra van bízva; a közvetlen gazdasági ügykezelés ellenben a kerületi pénzügyi igazgatóságoknak áll tisztókben. Ilyen pénzügyi igazgatóságok hazánkban: 1) a budapesti helytartósági országos pénzügyi igazgatóság, mely alatt a következő pénzügy-kerületi igazgatóságok állanak, s u. m. a budai, pesti, szegedi, egri; 2) a soproni helytartósági pénzügyi igazgatóság; alatta állanak: a soproni, pécsi, nagy-kanizsai s győri p. ü. kerület; 3) a pozsoni helytartósági p. ü. igazgatóság, mely alatt: a pozsoni, rózsahegy, nyitrai s balassa-gyarmati p. ü. kerületek alatt állanak; 4) a kassai helyt. orsz. pénzügyi igazgatóság, a kassai, ungvári, eperjesi s munkácsi kerülettel; 5) a nagyváradi helyt. orsz. pénzügyi igazgatóság, a nagyváradi, aradi, debreczeni s szathmári pénzügykerületi igazgatóságokkal. (Minist. Verord vom 7. Mai und 17. Aug. 1849. Allh. Entschlieszung vom 17. Febr 1853.).

2. §.

Engedelem nélkül erdőtelket a faültetéstől elvonni és más célokra fordítani tilos. Az e végrei engedelem birodalmi erdőknél (1. §-a) pusztán az ezen jogügyletekkel megbízott ministeriumok által, s a hol hadi vagy védelmi tekintetek forognak fön, csak a hadügyi ministeriummal egyetértőleg, a politikai hatóságok általi szoros kinyomozás és minden érdeklettek meghallgatása után adathatik.

Községi erdőknél (1. §. b) és magánerdőknél (1. §. c) az ilyes engedelem megadása a kerületi hatóságot illeti, a mely ez iránt előbb magukat a tulajdonosokat azokkal együtt, kiknek a kérdés alatti erdőhöz jogigényök van, meghallgatandja és a fölött határozand: vajjon az engedelem köztekinteteknél fogva megadható-e vagy sem. Ha ezen tárgyalásnál más személyek által magánjogi kifogások tétetnek, úgy a kerületi hatóság köteles az engedelemért folyamodó erdőbirtokost jogainak ezen személyek elleni érvényesítése végett a rendes polgári bíróhoz utasítani. Az e fölött hozott végzésig, az erdőre nézve káros változást tenni tilos.

Az erdőteleknek más célokkai önhatalmu fordítása, minden alsó ausztriai holdért öt forintiglan birsággal büntetendő.

Az illető erdőrészek a szükséghez képest a dologértők ítélete nyomán megállapítandó kellő határidő alatt megnevelendők. Ha a megnevelés a megállapítandó kellő határidő alatt nem eszközöltetik, így a büntetés ismétlésének van helye.

Hogy az erdőbirtok az államgazdászatznak biztos alapját képezhesse, de másrészt, hogy a nép anyagi jóllétének ezen egyik főtámasza folytonos ingadozás alá ne jusson, szükségessé vált Ausztriában különösen pedig Magyarországon, valamint általában a földbirtok, úgy különösen az erdők eldarabolása ellen is korlátozó rendszabályokat léptetni életbe. Valamint a korábbi időkben e végre hozott kormányrendeletek, úgy a törvények is hatályban maradnak tehát, sőt az er-

dőtörvény ezen §-sa által nemcsak újabban megerősítettnek, hanem ki is terjesztetnek. Magyarországot illetőleg már a M. Teréziai urbárium, az 1772. octob. 30., s 1778. octob., april 24-kén kelt legfelsőbb rendeletek értelmében, az azon időkben behozott telekkönyvi rendeletek, s katasteri munkálatok, és az adó összeírási könyveknek szintezen szellemben kellett történniök; ekkoron mindazonáltal, minden a birtok eldarabolását tilalmazó törvény, csak a paraszt birtokokra vonatkozott még, melyen túl az 183²/₆: V. t. ez 4-ik §-sa sem terjeszkedett. De az ált. polg. törvénykönyv bevezetéseül szolgáló 1852. nov. 29-ről kelt cs. k. nyiltparancs sem ment tovább e határvonalon, jóllehet ezen cs. k. nyiltparancs VII. pontjában szintén kimondatott, miszerint valamint a paraszt javak, úgy általában az ingatlan javak fölosztásánál is, a fölosztások eddigi korlátozása iránt hozott rendszabályok továbbra is megtartandók. Az új erdőtörvény ezen 2-ik §-ban különös figyelemre méltó itt azon elv, hogy itt az erdőbirtokok eldarabolása s más czélokrai fordítása nemcsak a paraszt vagyis községi, hanem a nemesi magán javakra nézve is szigoruan tilalmaztatik. (V. ö. Ministerial Verordnung vom 22. Febr. 1850., und vom 17. Juli 1850.)

3 §.

Az ujonnan kivágott erdőrészek birodalmi és községi erdőknél (1. §. a és b) legfőlebb öt év alatt fával újra beültetendők.

A régibb kopárságok közül évenként annyi rész nevelendő meg, a hány év a behozott erdővágási időszakokban foglaltatik.

Magánerdőknél (1. §. c) a 20. §. föltételei alatt, az eljárás tekintetében, a mennyiben a fölszabadítás megengedve nem volt, a körülmények szerint hosszabb határidők is engedtetethetnek.

Ezen szabály nem teljesítése, az erdőteleknek más czélokrai önhatalmu fordításával egyaránt büntetendő, s az e szerint elmulasztott megnevelés a 2. §. szerinti kényszer útján eszközölendő.

Minden erdőtulajdonos köteleztetik tehát, az elhanyagolt vagy

kipusztított erdőrészt fával újra beültetni, mivel ha azt a kitűzött határidő alatt megtenni elmulasztaná, a járási hivatal azonnal szakértéket vesz magához és az ügy állását megvizsgáltatja, a beültetésre határidőt szab ki, s ha a tulajdonos a beültetést megtenni mégis elmulasztaná, a magán erdőknél, nehogy azok továbbá is pusztíttassanak, — tilalmat tesz (20. §.), s a mulasztót vagy áthágót megbünteti.

4. §.

Az erdőt pusztítani, azaz akkép kezelni, hogy ez által a továbbá fatenyésztés veszélyeztessék, vagy teljesen lehetlenitessék, tilos. Ha pusztán a további fatenyésztés van veszélyezve, úgy a pusztítás az erdőtelek más czélokra önhatalmu fordításával s az elmulasztott megneveléssel egyaránt büntetendő; az újra megnövelés pedig, ugyanazon módon kényszer útján eszközlendő. Ha ellenben a fatenyésztés mérőben lehetlenné tétetett: úgy a büntetés minden ausztriai holdért tiz (10 frt.) pengő forintig emelhető.

Az erdőpusztítás meggátlására kibocsájtott rendszabályok tehát ezentul nemcsak a parasztok, hanem az uraságok erdeire is kiterjesztetnek. S különösen a politikai hatóságok engedélye nélkül a fát nagyobb mértékben vágatni, nem szabad. Miért is csupán a következő esetekben engedtetik meg, hogy valamely erdő vagy kipusztíttassék, vagy más jövedelmezőbb célra fordíttassék, u. m.

1) Ha azt a tulajdonos szántófölddél, kertté, legelövé, vagy szőlővé akarja fordítani.

2) Hogy ha az erdőgazdászati közlekedések hiányában egészen haszontalanná válnék. De ezen esetekben is szükség, hogy a tulajdonos ha más czélokra akarja használni erdejét vagy földjét, a közigazgató hatóság engedélyét kérje ki.

5. §.

Oly erdőkezelés, mely által a szomszéd erdő nyilván a szél általi rongálás veszélyének tétetik ki, tilos. Különösen ott, hol az ilyen veszély valamely erdő résznek teljes kivágása által keletkezhethetné, a létező famennyiségnek legalább is husz bécsi ölnyi szélességű része — ugynevezett erdő- vagy széltakaró — hátrahagyandó mindaddig, míg a szom-

széd erdő erdőtani elvek szerint kivágás alá kerül. A széltakarót e közben csak megritkítani szabad.

6. §.

Oly földön, a mely széles téreken egészen kivágatván könnyen futóvá válik, és a meredek, — nagyon magas fekvésű erdők, csak keskeny darabonként vagy lassankint vágandók ki, és azonnal újra fiatal fával kellően beültetendők. Az erdőnövényzet felső szélének szálaskertjei azonban, csak szálanként vágathatnak ki.

7. §.

Nagyobb folyók partjain, ha ezek kösziklák által nem képeztetnek és hegylejtőségeknél, hol földomlásoktól lehet tartani, a fatenyésztés pusztán a föld veszélyeztetése meggátolásának figyelembe vételével üzemeltethető, és a törzsökirtás s a gyökérkaszás csak annyiban engedendő meg, a mennyiben az ez által okozott hasadás minden további kiterjedés ellen azonnal biztosítottatik.

Részint azon törvényes határozmányok, részint a régiebb s még érvényben álló erdőrendeleteknél fogva, különösen szem előtt tartandó itt, nehogy a szomszéd erdőtulajdonosok veszélyes cselekvényei által az idegen tulajdonban kár okoztassék. Miért is azon erdőtulajdonos,

a) a ki erdőgazdászati ellenes cselekvények által a szomszédságban fekvő idegen földbirtokot veszélynek teszi ki, és pedig a ki ott, hol egy erdőrésznek teljes elkülönzése után a szomszéd erdőt a szélrongálás veszélyeinek teszi ki, s legalább is egy husz bécsi ölnyi szélességű széltakarót nem hagy, — vagy :

b) a ki az erdővédnek fölhagyott, s annak ismert erdőrészszel nem az erdőgazdászati szabályok szerint cselekszik, 20-tól 200 pfrtig büntetendő, sőt a kárt okozó ezen kívül köteleztetik a kárt is megtéríteni. Az ilyen esetekben amaz erdőrészekre tilalom is teendő. Az előforduló bűnesetekben pedig kötelessége az erdőrendőri hatóságnak, valamint a legkisebb fokú, úgy a legnagyobb büntetési összeget is készpénzben behajtani; a kártétel meghatározására s az elkövetett bűntény földelítésére szakértő férfiakat venni maga mellé, s megvizs-

gálni, hogy az erdőségnek főkvése olyan-e, melyre nézve szükségkép föl kelle tartani a széltakarót, vagy ugy tekintethetik-e a kárttevő erdeje, mint véderdő.

8. §

Oly erdők; melyeken ugynevezett erdei szolgalmak léteznek, nemcsak jó karban tartandók, hanem folytonosan, kellő gazdászati kezelés alá veendők.

Az ily erdőkbeni faizás módja és terjedelme a jogosítottak, vagy a szolgálommal terheltek kívánata folytán, az ezen elv szerint megállapítandó gazdasági terv által határozatik meg, a mely, de hasonlókép csak az egyik vagy másik fél kívánatára, a kerületi hatóság által, és a hol valamely koronaországban ily hatóság nem létezik, a legalsóbb politikai hatóság által készített vagy megvizsgált előrajz nyomán, állapíttatik meg.

9. §.

Ha általában, vagy ez alkalomnál kitűnnék, miszerint a jogosítottak és kötelezettek pusztán, valamely magába véve vitatlan erdei szolgálom gyakorlásának módja iránt nem egyeznek meg, ugy a határozat a fönt megjelölt politikai hatóságokat illeti.

Az erdei szolgalmak két fontos tekintet alá esnek itt különösen, ugymint: közjogi és magánjogi tekintet alá. A közjogi tekintetet főleg Magyarországra nézve a volt urbéri viszonyokon alapuló kapcsolatokat, a magánjogot pedig az 1853. május 1. napjától nálunk is érvényben álló ausztriai törvénykönyv értelményei határozzák meg. Hogy mily szolgálmi jogok s haszonvételek illeték hazánkban a volt jobbágyokat egész 1853. márcz. 2-dik, a M. Terézia-féle urbarium (P. 2. §. 8.), s az 183²/₆: VI. t. cz. 3. 4-dik §-ai határozták meg, — azt pedig, hogy most egyik állampolgárnak a másik irányában mily szolgálmi jogai s kötelmei léteznek, az ált. polgári törvénykönyv VII-ik fejezete magyarázza meg. Ebben nyerjük azon értelmezést, miszerint a telki szolgalmak két telekbirtokost tesznek föl, kiknek egyikét, mint kötelezettet — a szolgálmi, a másikat mint jogosítottat — az uralgó jóság illeti.

Az uralgó telek vagy mezei gazdaságra, vagy más más haszonvételre nem szoríthatók, azért is megkülönböztetnek a mezei és házi szolgalmak, (474. §.). Itt csak az utóbbiakról lehetvén szó, azokat a törvény következőkben számlálja elő u. m.:

1) Midőn valaki idegen földön gyalog ösvényt, marhacsapást, vagy szekérutat tarthat; 2) vizet meríthet, marhát itathat, s a vizet le, — vagy idevezetheti; 3) midőn marhát őrizhet vagy legeltethet; 4) midőn fát vághat, száraz ágakat s galyakat gyűjthet; makkot szedhet, faleveleket gereblyélhet; 5) midőn vadászhat, halászhat és madarászhat; 6) midőn követ fejthet, fővényt áshat és meszet égethet (477. §.).

10. §.

Az erdei legelést a sarjasztásra rendelt oly erdő részekben, melyekben a legelő marha a már létező vagy még csak növesztendő fasarjadéknak ártalmára lehetne, (kiméleti térek, tilos helyek) gyakorolni nem szabad, és a többi erdőrészekbe is csak annyi marha hajtathatik, a mennyi ugyanott elegendő táplálékot talál.

A kiméleti térek a szálas erdők üzleténél rendszerint az összes erdőterületnek legalább is egy hatod részére, s az al- és közép erdőüzletnek legalább is egy ötöd részére határozandók.

X Az erdőbirtokosok és erdőjogosítottak kötelesek a legelő marhát pásztorok folállítása által vagy más czélszerű módon, a kiméleti térektől visszatartóztatni. Továbbá a marha a mennyiben megengedhetőnek mutatkozik, nem egyenkint, hanem közösen legeltetendő.

A marha hajtásnak a szükséges erdő kimélés figyelembe vételével, és a szükséghez képest, kerülő utakon is kell történnie.

Ezen §-nál fogva tehát — úgy látszik, — a legelői jogot szabályozó, s az ált. polg. törvénykönyvben olvasható határozványok bizonyos korlátok közzé vannak szorítva. Az ált. polgári törvénykönyv ugyanis e tekintetben következőket rendeli:

Ha a legeltetési jog szerzésénél a kijáró marhának neme és szá-

ma; továbbá: a haszonvételnek ideje és mértéke meg nem határozott, a harmincz esztendőös békés birtoklatot oltalmazni kell. Kétes esetekben következő rendszabályok szolgálnak sinórmértékül (497):

A legeltetési jog, a mennyiben a közrendtartási és erdészeti rendelkezések ellent nem állanak, mindenféle vonós- és szarvasmarhára, valamint a juh- és kecskékre is kiterjed; de sertésekre és baromfira nem; ugy szintén erdőös vidékeken a kecskére sem. Tisztátalan, egészségtelen és idegen marha a legelőről mindenkor ki van zárva (499).

Ha a kijáró marhának száma az utolsó harmincz év alatt változott, az első három esztendőbeli legeltetésből kell a középszámot fölvenni, s ha ez sem világlik ki, akkor részint a legelőnek kiterjedésére, részint annak minőségére kell méltó tekintettel lenni, és a jogosítottnak legalább azt meg nem engedvén, hogy az idegen legelőn több marhát tartson, a mennyit az uralgó földön termő takarmánynyal kiteleltethet. A szopós marha nem jó a meghatározott számba (1500).

A legeltetés ideje általában a mindegyik határban bevett háborítlan gyakorlat által határozatik ugyan meg; de semmi esetben sem szabad a közrendtartási hasározatok által rendezett gazdálkodásnak a legeltetés által akadályoztatni, vagy nehezítenni (501).

Mi eddig a legeltetési jogra nézve rendeltetett, aránylag az állatfogatási, favágási, kőfejtési jogokra, s a többi szolgálomakra is alkalmazandó (503).

11. §.

Almot, a mennyiben az a lehullott levelekből (lombból fűlevelekből) s mohából áll, csak fagereblyével szabad gyűjteni, és semmikép meg nem engedtetik ezekkel magát a földet fölújítani s gyűjteni. Hangát, afonyát, seprűvesszőt, rekettyét és más ilyes növényeket, melyek alom-anyagul használtatnak, csak a közben létező fanövények kimélésével szabad levágni.

12. §.

Erdő ritkázási vágásokban az alom gyűjtése egészen tilos; szintugy a sarjadék vágásokban is, ha ez által a fa újra-növesztése veszélyeztetnék.

A galyakat, a hol ez szokásban van, legközelebb a fa-

vágási helyeken (erdővágási, erdőritkítási részekben, szálló helyeken) szabad gyűjteni.

A levágott tőkéről minden ágakat; a még álló, azonban levágásra rendelt tőkéről ellenben, csak az ágak alsó két harmadrészét szabad leszedni. A levágásra nem rendelt tőkéket a levágási helyeken még nyesni sem szabad. A levágási helyeken kívül az erősebb ágaknak csak egy harmadrésze szedhető le. Az erősebb ágak között létező gyengébb ágacskák (életágacskák) meghagyandók.

Oly fákon, melyek azonnali vágásra nem rendelvek, a nyesegetés csak augusztus hónapjától márczius végeig történhetik, azonban a kemény téli idő kirekesztésével, ennél a vágó vas használása tilos.

13. §.

Az alomgyűjtés ugyanazon helyen, legfőlebb minden három évben ismételhető, és soha a levél- és galygyűjtésre egyszerre ki nem terjesztethetik. Az új fanövényeknek alomul használása ellenben, a birtokos belátásához képest megengedtetik.

Az alomgyűjtés idegen erdőségekben szintén képezhet szolgalmi tárgyat. Az ily szolgalmi jogok gyakorlásánál a jogosítottnak következők állnak kötelességében:

1) Köteles ugyanis magát a szolgálommal terhelt erdőtulajdonosával bejelenteni, és pedig mindannyiszor, valahányszor az alomgyűjtést gyakorolni akarja, az erdőtulajdonosnak pedig jogában áll az alomgyűjtés helyét meghatározni.

2) Az erdőtulajdonos nem köteleztetik az alomgyűjtésre oly helyeket kijelölni, melyek az erdőritkázási vágásokba vagy a sarjadék vágásokba esnek, hogy ha az által a fák újra növesztése veszélyeztetnék, sőt azon esetben is, ha a szolgálomra jogosított a kimutatott helyen akarna folyvást almot gyűjteni, ugyanazon helyen legfőlebb három évben ismételheti azt csak, de megjegyzendő, hogy azon joggyakorlat a levél- és galygyűjtésre egyszerre soha ki nem terjesztethetik.

3) Hogy a fiatal faültetvények alom-anyagul használtassanak, csak az erdőtulajdonos különös beleegyezésével történhetik. Az erdőtu-

lajdonosnak joga van az alomgyűjteményt megvizsgáltatni, s ha abban fiatal faültetvényeket talál, az alomszedőtől kárpótlást követelhet.

14. §.

A 9 — (berekasztóleg) 13. §§-ban foglalt határozatokhoz képest, az erdei szolgalmakkal terhelt erdők birtokosai kötelesek a jogosítottnak az ezek számára járó fa vagy alomilletéket előrebocsátott jelentés után utalványozni, és a kimutatott kimelési téreket kellő tilalomjelekkel ellátni. Az utalványozási napról és helyről, de nemkülönben a kimelési térek elkülönzéséről is a jogosítottak az erdőbirtokosok részéről a község elöljárók által kellően értesítendő.

Az illető erdei szolgalmak terjedelmén belüli utólagos utalványozásokra az erdőbirtokosok csak akkor kötelezvék, ha az ilyes utalványozást előre nem látott események szükségessé teszik.

15. §.

A fa utalványozásának főnálló erősebb fatövéknél, ezeknek a jelkalapácsali megjelelésében, gyöngébb száloknál és sudaraknál annak, a mit elvenni szabad, pontos megmagyarázában s példakénti megjelölésében, a dült és a széltördelte fánál ennek a helyszínéni előmutatásában, a tuskó és gyökérfáknál, valamint a hulladékfánál azon helyek megjelölésében kell állania, a hol a fa szerezhető.

16. §.

A hol a sarjadék kimélete megkívánja, a favágásnak őszi vagy téli a hó mellett kell történnie, és a fa, levágása után azonnal földolgozandó és elhordandó.

Egyébiránt a fát tavaszkor és nyárban is lehet levágni, ekkor azonban s legfőlebb — a legközelebbi tavasz kezdete előtt az erdőből kihordandó.

A nedvben vagy kilevelezéskor levágott fa, a galy és rözsefát kivéve, azonnal, a lomb lehullása után kivágott fa

pedig legalább is az új lomb kihajtása előtt egészen vagy részenként meghántandó, fölborítandó vagy megvagdalandó.

A levágandó fák levágásánál, a tőkétet fölösleges magasra hagyni tilos. A mellette álló és fiatal fának a fa levágása földolgozása és hordása alkalmával minden megrongálása elkerülendő. Ugyanez áll az alom gyűjtésére nézve, mely, gyűjtése után legfőlebb három hónap alatt az erdőtől kihordandó. Ezen intézkedésekre a jogosítottak a fa és alom utalványozásakor megemlékeztetendők.

17. §.

Minden erdei termények az állandó vagy különben kellő az erdőbirtokos által megjelelendő utakon vagy földeresztőkön hordandók el az erdőtől. Az erdőbirtokos továbbá megkivánhatja, miszerint a levágott vagy gyűjtött fa az erdőtől elhordása előtt általa vagy erdőszemélyzete által megjeleltessék, s a jogosítottak maguknak és nekik kiszolgáltató erdei termékekről utalási jegyeket adassanak ki, melyek ezen terménynek kézhezvétele alkalmával, hogyha kívánatik, előmutatandók, és hogy a termények valóságos kézhezvétele a jogosítottak által elismertetik.

Oly erdei terményekről, melyeket a jogosítottak a megállapított határidő lefolyta után is nem figyelvén az erdőbirtokos által legfőlebb tizennégy napi határidő kitűzése mellett hozzájuk intézett intésre, — az erdőtől el nem hordattak, az erdőbirtokos intézkedik.

18. §.

Azon kétségek, nehézségek és perlekedések fölött, melyek az erdei szolgalmakkal terhelt erdőkben az előrebecsítottakban foglalt határozatok alkalmazása iránt keletkeznek, a törvény útja kirekesztésével a politikai hatóságok határoznak.

Az ezen határozatok és a politikai hatóságok illető ren-

delkezései ellen cselekvő erdőbirtokosok, minden egyes esettért, a politikai hatóság által kimondandó 20—200 pfrtiglani birsággal fenytendők.

Az erdei szolgalmra jogosítottak által elkövetett áthágások, erdőrontások gyanánt tekintendők s büntetendők meg (60, 61, 62. §§.).

A büntetés mértékét ugyanezen törvény az idézett §-ban következőleg határozza meg. A ki jogosítlanul, vagy engedelem nélkül, vagy a kikötött feltételek ellenére hulladék fát gyűjt, a már gyűjtött fának otthagására kényszeríthetetik; a tilos módon vitt szerszámok és kéziszerkez az azon hely szegényi pénz alapjára szállanak, melynek körületében a büntetésre méltó cselekvény elkövetetett. Ismétlés esetében egytől három napiglani fogság büntetés szabandó. Az erdőrontásoknak nyilvánított cselekvények, valamint az erdei szolgalmhoz jogosítottak kihágásai is, az enyhítő és súlyosító körülményekkel képest pusztá fedeléssel fenytendők, vagy egytől tizennégy napiglani fogsággal, avagy pedig 5—50 pfrtiglani birsággal büntetendők (61—62. §.).

19. §.

Ha a személyek álladalmi s magánjavak biztosítása az erdők különös kezelési módját, hó- és szikla-szakadások, kő- és hegyomladások, futó föld és több efféle elemi eset otlalomkép sürgetőleg megkívánja, úgy ez az álladalom által elrendelhető, s e szerint az erdőnek illető része tilalom alá vethető. Ezen tilalom a megkívántató különös erdőkezelés szigorú előszabásában, és lehető biztosításában áll. A mennyiben az ilyes intézkedésekből kárpótláshoz igények támasztatnak, ezek fölött a főnálló törvények szerint kell határozni.

A tilalom alá vetett erdők gazdasági kezelésével megbizandó egyének erre különösen feleketendők, s a különös kezelés fogatosításáért felelősekké teendők.

Ha tehát az egyes birtokosok, az álladalmi s magánjavak biztosítása az erdők különös kezelési módját illetőleg otlalmát veszik igénybe, ugyanazon otlalom az állomkormány útján, különösen a tilalom által adatik meg. Az ezen eltilalmazás módjára előirt rendszabályok al-

kalmazása, különbség nélkül a tulajdonjogi vagy erdőgazdászati viszonyoknak a polit. közigazgatási hatóságokra van bízva. (Forstgesetz vom 3. December 1852. Waldverordnung für Tyrol vom Jahre 1839. §. 18). Az ily eltilalmazások különösen a helység előljárói, a földbirtokosok, erdőtulajdonosok, s a szolgálmi haszonvételekre jogosítottak által kérethetnek. Az e tárgyban folyamodványokat a járási hatóságokhoz, — a hol pedig ilyenek nem léteznek, a megyei vagy kerületi hatóságokhoz kell, és lehet intézni. Ha az ügyben a járási hatóság illetékesen kerestetett meg, az van jogosítva a határozat hozatalára is. A kárpótlásrai igények esetei fölmerülnek, mihelyt az erdőtulajdonos erdejének használatától megfosztatott, — vagy, mihelyt valaki a szolgálmi jogok használatától elesett; vagy végre, ha a tilalomtétel által valamely földbirtokos a maga tulajdonában, legyen az erdő, legelő, szántóföld vagy épület károsodást szenvedett.

20. §.

Az erdei tilalom a helységi község, az e körül különbeni érdekeltek kérvénye, vagy valamely közhivatalnok jelentése folytán, továbbá különös bizottmányi nyomozás alapján a kerületi hatóság, vagy a hol ily hatóságok nem léteznek, a legalsóbb politikai hatóságok által mondandók ki.

A bizottmányi nyomozásra a helységi községek előljárói, minden érdekelt felek, valamint a szükséges dologértők meghivandók.

A tilos erdőket terhelő szolgálmak a szükséghez képest egészen szünet alá vetendők.

Valamint az erdők tilalom alá vétethetnek, ép úgy az eljáráshoz hasonló eljárás megtartása mellett, a tilalom alól föl is oldozhatók.

Mihelyest oly körülmény jelentetik föl, mely valamely erdőnek eltilalmazását szükségessé teszi, a kerületi vagy járási bíróságnak azonnal kötelességében áll bizonyos helyre s időre egy bizottmányi tárgyalást kitűzni, s ezen tárgyalásra, mint a törvény szövegéből is olvasható, a helység előljáróit s minden érdekelt fél meghívni, szakértőket alkalmazni, s a vizsgálatot jegyzőkönyvileg megindítani, s ezen jegyzőkönyvet a jelenlévőkkel aláíratni. Ugyanezen alkalommal tarto-

zik az eljáró bíróság a kártételek körül is nyomozást tenni, azok fölött a becsüt megtétetni s határozatot hozni.

21. §.

Községi erdőket rendszerint fölosztani nem szabad. Ha különös esetekben ezek fölosztása sürgetőleg szükséges lenne, vagy oly előnyöket nyujtana, melyek az erdő jókarban tartása iránti gondoskodással ellentétben nem állanak: ugy minden ilyes esetben az e végrei engedelem az országos hatóság által megadható.

A többi erdő-fölosztások tekintetében a telkek földarabolása és összesítése fölötti törvények határoznak.

Arra nézve, hogy miből álljanak, s mikép hasíttassanak ki a községi erdők: legujabban az 1853. márcz. 2-ki cs. k. nyiltparancs 10—13-ik §-ai világosan rendelkeznek. Ezek szerint:

A volt jobbágyokat az egykori földesuraságok erdeiből illető haszonvételek megváltása tekintetében, a következő rendeletek szolgálnak szabályul:

Ott, hol a volt jobbágyok a faizás törvényes élvezetében vannak, számukra helyette azon földesurasági erdőből, melyben eddigelé a faizást törvényesen gyakorolták, egy, azon haszonvételnak megfelelő rész leszen kihasítandó. A fönmaradó erdőtér, a földesurnak teljes tulajdonul marad.

Mindegyik fölött a számára kihasított erdőrészben az erdőrendőrségi szabályok megtartása mellett minden erdei haszonvételekre teljes jog illeti.

Ezen rendelet az egyes jobbágyok vagy egész községek számára már kihasított erdőkre nézve is szabályul szolgál.

Ha az egykori földesuraság az erdők elkülönzésénél magának egyes haszonvételeket föntartott, a volt jobbágyok kötelesek a föntartott haszonvételeket megváltani (10. §.).

A volt jobbágyok számára kihasítandó erdőrész területe, ha az iránt szabad egyezkedés nem jőne létre, az urbéri törvényszékek ítélete által leszen meghatározandó.

Az urbéri törvényszékek e végre kötelesek mindenek előtt a volt jobbágyokat törvényesen illető haszonvételeknek s viszonszolgáltatásoknak mivoltát kinyomozni, továbbá: szakértők meghívása mellett a

kitudott illeték fedezésére megkívántató erdőtért tekintettel a helyviszonyokra s különösen az erdőnek minőségére s termési képességére, minden telekre nézve minősége aránya szerint megállapítani

Nyolcz zsellér számára egy egész telki illetőség leszen kiszabandó.

E részben azonban azon elv tartandó szem előtt, hogy rendszert egy egész telekre két holdnál csekélyebb, s nyolcz holdnál nagyobb tér, holdját 1200 négyszög öllel számítva, nem szabathatik, és csupán ott, hol a helyviszonyokhoz képest ezen mérték mellett az eddigi törvényes haszonvétel el nem érthetik, szabad kivételképen nagyobb számú mértéket, de semmi esetben sem tizenkét holdon fölül, — holdját 1200 négyszögöllel számítva, határozni.

Egyébiránt az illetőség két holdnál csekélyebb mértékre is le szállíthatatik, ha a jobbágnak eddigi törvényes faizása oly csekély volt, hogy azon famennyiség folytonos megnyerésére két holdnyi erdőtér nem kívántatik.

Továbbá ügyelni kell arra, hogy a jobbágyok számára oly minőségű erdőrészek hasíttassanak ki, melyek a faizás folytonos gyakorolhatására alkalmasak legyenek (11. §).

Azon lelkészek s iskolatanítók számára, kiket az eddigi urbéri törvények szerint faizás illet, a fölhozott elvek szerint ott, hol az erdőrészek kihasítása megtörténik, hasonlóképen egy erdőrész leszen kihasítandó, és pedig a mennyiben más egyezkedés nem létezik, az elsőbbek számára egy egész, az utóbbiak számára egy féltelki illetőséggel (12. §).

Az ezen határozatok folytán a volt jobbágyok számára kihasítandó erdőrész községerdő gyanánt kezelendő, s gazdálkodása az ilyes erdőkre nézve önálló, vagy még kibocsátandó szabályok szerint a politikai hatóságok fölügyelete alatt gyakorlandó.

A községerdőbe, a lelkészek s iskolatanítók számára kihasítandó erdőrészek is befoglalandók, s ennél fogva a község által az illető famennyiség kiszolgáltatandó.

A körülményekhez képest, s hol a viszonyoknál fogva tanácsosabbnak mutatkozik, az erdő fölosztása helyett a jogos erdei haszonvétel az illető erdőből meghatározott évenkénti failletményynyé átváltottatandó, kellő módon kitudandó s a kiszolgáltatás módja és ideje megállapítandó (13. §).

A birtok eldarabolását illetőleg, valamint egyszersmind az erdők

épségben s egy elválaszthatlan tagbani fönmaradását, különösen az 183 $\frac{3}{6}$: IV. t. cz. 9; — az ugyanez évi V t. cz 4-dik §. biztosította. A szőlőkről pedig az 1840: VIII. t. czikk 6. §-ra rendelkezett. Mindez azonban akkor csak a jobbágyi birtokokra vonatkozván, a főnebbi § nevezetes különösen azon okból is, mivel már most a nemesi erdők eldarábolása ellen is korlátot emelt.

22. §.

Hogy az erdők gazdasági kezelésére nézve előszabott határozatok minden tekintetben szigoruan megtartassanak, a tulajdonosok részéről az országos hatóság által a különös viszonyok szerint megállapítandó elegendő nagyságu erdők-re nézve a kormány által képeseknek ismert dologértő gazdaszatvezetők (erdőgazdák) rendelendők ki.

A képesség elismerése tekintetében a létező szabályok szolgálnak zsinórmértékül. Az erdőtelkek más czélokra fordításában észrevett törvény ellenes önhatalmu eljárásoknak, a fölnevelés elmulasztásának, a pusztításnak és helytelen erdőkezelésnek (2, 3, 4, 5, 6 és 7. §§.) a politikai hatóságoknálí följelentésére tekintettel, a 23. §-ra mindenki föl van jogosítva.

Az ezen §-ban kimondott azon elvre nézve, miszerint az erdők gazdasági kezelésére szakértő erdőgazdák alkalmaztathassanak, az alodalom kormánya különféle tanintézetekről gondoskodott. Nevezetesen az ausztriai birodalomban ezek közül különösen: az ausseei erdészeti iskola Morvaországban, mely részvények utján egy magán társulat által alapíttatott, s 1852. oct. hó 1. napján nyittatott meg. Ennek példájára Csehországban csakhamar több hasonló tanintézett keletkezett s alakult már, melyeket részint az ottani hazai gazdasági egyesületek alapítottak, s melyek különös állami segélyben is részesülnek. Nevezetes továbbá a máriabrunni erdészeti iskola, mely az erdőgazdaszatra nézve már mintegy felsőbb tanintézetet képez, s mely 1813-ban nyittatott meg. Hazánkban az erdészeti tudományok legjelesebben a selmeczi bányaakademiában taníttatnak; de különös gond fordítatik arra a magyar:óvári gazdasági tanintézetben is.

23. §.

A politikai hatóságok a járásukhoz tartozó minden erdők gazdasági kezelése fölött általában örködni kötelesek.

A 22. §. szerint bárki által tudomásokra jutandó eseteket tartoznak az érdekettek és részrehajlatlan dologértők, továbbá, hol az eset magán erdőkre vonatkozik a szomszéd erdőbirtokos vagy teljhatalmazottjának meghívása mellett megvizsgálni, s azok fölött határozni.

A bizottmányi költségek a büntetlenek nem ismert vádlott által, följelentéseknél, és panaszoknál pedig az e részbeni bűnösök által viselendők.

Ha a felek a dologértők által kitudott kárpótlás fölött (8. §.) meg nem egyeznének, úgy számukra a törvény útja nyitva áll.

Az az: ha egyik vagy másik fél a politikai hatóság intézkedésével meg nem lenne elégedve, pört kezdhet, hanem ekkor köteles az ált. polg. törvénykönyv XXX-ik fejezetéhez alkalmazkodni.

Második szakasz.

Az erdei termények hordásáról.

24. §.

Minden földbirtokos köteles megengedni, miszerint oly erdei termények, melyek másképp vagy épen nem, vagy csak aránytalan költséggel vitethetnek az erdőből és szállíthatnak tovább, az ő földjén vitessenek keresztül; ez azonban a legkevesbé káros módon eszközözendő, valamint a földtulajdonosnak is az erdőbirtokos által az általa okozott kárért teljes elégtétel adandó.

A fölött, vajjon a fának idegen földeken keresztülhordása szükséges-e; a legsőbb politikai hatóság a felek és dologértők meghallgatása után köteles ítélni, s ennél a kárpótlás iránt is előleges határozatot hozni.

Ha a felek ezen határozattal megelégedni nem akarnak: úgy nekik ezen legalsóbb politikai határozat ellen a magasabb politikai hatóságokhoz foylamodás utja nyitva áll (77. §.).

A peres kárpótlási összegek meghatározása tekintetében, a mennyiben az egyesség politikai uton létre nem jöhetne, a feleknek a rendes törvény utja nyitva áll. — A fahordást azonban mihelyest az előlegesen kitudott összeg lefizettetett, föltartóztatni nem szabad.

Itt két eset fordulhat elő magánjogi szempontból, u. m. vagy már egy különben is létezett szolgalmi jog, mely szerint valaki tartozott a maga földjén másnak gyalogösvényt, marhacsapást és szээр-utat engedni, — vagy pedig azon eset, midőn az erdei termények áthordhatása miatt a keresztüljárás alkalmilag vagyis oly körülmény közt vétetik igénybe, mely szerint az, a régibb úton s ösvényeken nem eszközölhetik. Az első esetben a keresztüljárás ama nemeit következőleg értelmezi az ált. polg. törvénykönyv.

A gyalogösvény joga magában foglalja a jogot ezen ösvényen járni, magát emberek által vitetni, vagy más embereket magához járathatni. A marhacsapással a taliga használat, a szekéruttal pedig kettős vagy számos fogattali kocsizás joga van összekötve (492. §.).

Ellenben a járási jog lovaglási jogra, vagy állatok általi vitetésére, sem marhahajtási jog a szolgalmi földön nehéz terhek vontatására, sem a szekerezés joga marhának szabadon áthajtására, különös engedély nélkül ki nem terjesztethetik (493. §.). Az ily engedélyeket különösen az erdei termények áthordásánál, történjék az akár emberi kezek, akár igavonó marhák által, a járásbíróságok vannak fölruházva, adhatni.

25. §.

Mindennemü faeresztő műveknek (föld-, jég- és hó, vízi-eresztő művek), vagy egyéb faszállító műveknek nyilvános utakon és vizeken, helységeken, idegen épületek mellett, vagy azokon keresztül vezetésére a kerületi hatóság engedelme kívántatik, a mely azt a dologértők és minden érdekeltek meghallgatása után a megengedhetőséghez képest megadni köteles.

26. §,

Az usztatásra (a fának kötetlen állapotban vizeni hozatala, vagy ugynevezett fausztatás, továbbá a kötött, vagy kötetlen fának saját szálusztató építmények segítségével usztatása), valamint usztatási építmények (fausztató művek) fölállítására különös engedelem kívántatik. Ezen engedelem a kerületi hatóságot, és azon koronaországokban, a hol kerületi hatóságok nem léteznek, az országos hatóságot illeti, történjék bár az usztatás csak egy járason, vagy ugyanazon kerület több járásain keresztül, és ezen hatóság által legfőbb három évre adathatik.

Ha az usztatásnak több kerületen kell keresztül mennie, úgy az engedelem a politikai országos hatóságot illeti, ha pedig különböző koronaországokon kell keresztül mennie, vagy ha a fausztatás gyakorlása három évnél többre szándékoltatik, az engedelem a belügyi ministeriumnak tartatik fen.

Ha a fahordásra magánfolyók használata elkerülhetlenül szükséges, úgy ez iránt a 24. §. értelmében kell eljárni.

Ha a fát bizonyos helyre nem lehet máskép elszállíttatni, mint usztatás által, minden tulajdonos, a kinek épülete vagy jószágja mellett fogna az történni, tartozik azt az usztatónak megengedni; ezen usztatónak azonban kötelessége, arra a politikai hatóságtól engedélyt eszközölni mindazon esetekben, midőn a faszállító művek nem magánhanem nyilvános utakon, vizeken s helységeken keresztül mennek át. Az engedély kieszközlésénél ki kell mutatni: először is a szállítandó fa mennyiségét; másodszor, hogy a fát az erdőből máskép czélszerűbben s jutányosabban nem lehet a kitűzött helyre juttatni; kijelölendő harmadszor az uti rend, a merre a fa szállíttatik, s végre, nyilván megigérni azon kötelezettséget, hogy az usztató, a másoknak okozandott károkat megtéríteni fogja. A politikai hatóság ezen folyamodványra azonnal a hely iránt szemlét tartat, melyre minden érdeklettet s több szakértőt is összehív. A hatóság határozata ellen, a folyamodó a magasb hatósághoz fölebbezheti ügyét.

27. §.

A fausztatás és fausztatási készültek megengedését kérni mindenkinek szabadságában áll.

Ha valamely már létező fausztatási jogosítvány egy meghatározott usztató víz kirekesztőleges használatára vonatkozik, úgy a jogosított beléegyezése nélkül a régi jogosítvány tartalma alatt ugyanazon usztató vízre új jogosítvány másnak nem adathatik. A jogosított azonban az usztatni való fa átvétele, vagy annak közös usztatása, továbbá a védépítmények és usztatási károk tekintetében az alább következő határozatokhoz van kötve (31. és 34. §§.).

Azaz: oly kár, mely bebizonyíthatólag az usztatás által okozhatik, még pedig azt is ide értve, mely a védépítmények daczára történik, az usztatási vállalkozók által megtérítendő.

28. §.

Az új usztatási engedélyeket vagy a már eltelt usztatási engedélyek megújítását tárgyzó kérvényekben az usztatás ideje azon hely, a hol az usztatás kezdődik, s a hová intézendő, nem különben az usztatandó fák faja és mennyisége lehetőleg pontosan előadandó.

Az usztató építmények előállításának megengedését tárgyzó kérvényekben az előállítandó építmények helye és célja előadandó, s a hozzá mellékelt rajzokban s leírásokban az építmények szándékolt szerkezete, ezeknek az egész környékhez, nem különben az usztató vizen már létező egyéb építmények és vízművekhez viszonya kifejtendő.

Az itt kívánt rajzok, leírások s tervezetek az usztatási vállalkozók által melléklendők, mivel ők kötelezvék arra, miszerint a partokat, épületeket és vízműveket, melyek az usztatás által veszélyezve vannak — védépítményekkel biztosítsák.

29. §.

Úgy az új usztatási engedélyeket vagy a már eltelt usztatási jogosítványok miatti újítását nem különben az usz-

tatási építmények előállítását tárgyzó kérvények a politikai hatóságok által azon községekben, melyeknek határán az usztató csatorna keresztül vezetne, vagy melyekre az usztató építmények hatása kiterjedne, haladék nélkül kihirdetendők.

A netaláni közös folyamodványok, ha folyó évrei usztatási engedélyek forognak fen, tizennégy nap alatt, különben pedig hat hét alatt nyujtandók be. Ezen határidő eltelte után a politikai hatóságok tartoznak a szükséges bizottmányi nyomozásokat a helyszínén, az illető községek, minden szomszédok az annál egyébkint érdeklettek és szakértők meghívása mellett megtenni és ezen nyomozások, vagy a különben is ismeretes viszonyok alapján eldönteni.

Szükség itt fölemlítenünk, hogy a fausztatási engedély mind a vállalkozóra, mind a parttulajdonosra nézve mily jogkörülmenyeket idéz elő. A fausztatásra jogosítottat nevezetesen :

a) Azon jog illeti, miszerint ő a szállító művel a folyamnak mindkét partján vagy közepén tetszése szerint járhat kelhet, s szabadságában áll a folyamat minden akadályul szolgálható czövekektől, fatörzsektől, kövektől s karóktól megtisztítani, a partokat kiegyenlíteni sőt magát a vizet is megmélyíteni. Ellenben,

b) köteleztetik az adott szabadalmat csupán annak törvényes határai közt gyakorolni, miért is a kinek csak szálfá usztatásra van szabadalma, nem szállíthat tüzfát is és viszont. Ha azonban valaki általános jogot nyert a fausztatásra, akkor egyik vagy másik nemű fának usztatása iránt kétség nem támadhat. Minden usztató köteles továbbá, mielőtt vállalatát megindítaná a parttulajdonost előlegesen értesíteni, hogy ez, ha a part közelében épületekkel, malmokkal vagy egyébbel bir, kellő óvalmi intézkedéseket tehessen.

A parttulajdonosnak szintén nem szabad oly változtatásokat tenni a partokon és vizeken, mi által az usztatás lehetlenné vagy haszontalanná válhatnék. Ily esetben az usztatónak joga van kárpótlásra.

30. §.

Az usztatásra vagy usztatási építményekrei engedelmekek, ha azok a 24. §. tartalma szerint megengedhetők, csak ott tagadandók meg, hol azok vagy veszélylyel látszanak

egybekapcsolva lenni, hol azok köztekintetekből nagyobb vagy hasonló fontosságu már létező, s más helyre át nem tehető építmények elhárítását szükségessé teszik, vagy hol azok előre láthatólag a vállalkozók által meg nem téríthető károkat fognának okozni.

Ha az usztatásért, vagy az usztatási építménynek hasonló, vagy csaknem hasonló helyeni fölállításaért többen folyamodnak, és ha az usztatás vagy az usztató építmények megengedhetőknak ismertetnek, a folyamodóknak barátságos megegyezése eszközendő ki.

Ha az egyesülés a politikai hatóságok által megalapítandó határidő alatt nem létesül, a határozat ezeket vagy a körülményekhez képest (26. §.) a ministeriumot illeti.

Az usztatás fölállítására szükséges kisajátítások tekintetében a főnálló törvények szolgálnak sinórmértékül.

Az usztatási építmények fölállítására kívántató hely megnyerésében azon előnnyel bírnak a vállalkozók, miszerint ők a szükséges helyeket a tulajdonos akarata ellen is kisajátíthatják. Erre nézve, minthogy nemcsak a régibb törvények, hanem az ált. polg. törvénykönyv ide vonatkozó határozványai is módosulást szenvedtek az 1857. april hó 7 kén kibocsátott kisajátítási új törvény által, szükségesnek tartjuk a következőket megjegyezni. Ezen legújabb kisajátítási törvény ugyanis általában csak oly esetekben terjesztetik ki kényszerítő erővel, midőn a közjó szükséglete s különösen az álladalom java miatt történik a kisajátítás; az usztatási vállalkozások, azonban magán üzletek gyanánt levén tekintendő, természetes, hogy az ált. polg. törvénykönyv 365. §-át szorosan nem lehetne ide alkalmazni. Minthogy azonban az erdőgazdászat államérdekűnek tekintetik, s minthogy az erdőgazdászat egyik legfőbb haszonvételének föltétele a fa-usztatásban áll, könnyű fölismernünk a logikai alapot, miknél fogva a törvényhozás az usztatási vállalatokat is ugyanazon ótalom alá vette, mint egyéb közálladalmi érdekeket.

31. §.

A megengedhetőnek nyilvánított usztatás, mely fölött több folyamodók barátságosan meg nem egyezhetnek, vagy

akkép osztandó föl, hogy mindegyik folyamodónak külön usztatási idő megengedtessek, vagy ha ez lehetetlen volna, a szükséges darabokra nézve annak engedtessek át, a kinek a legnagyobb becsü usztatni való famennyisége van.

Egyenlő becsü famennyiségeknél az elsőség a már régebben usztatót illeti, egészen új fölállításnál pedig azt, a ki az usztatást hosszabb darabon akarja használni.

Az usztatásra kizáró joggal bírók azonban kötelesek a többi folyamodók fáját ezek kívánságára a helybeli áron átvenni, vagy a kellő kárpótlásért a maga fájával együtt usztatni, a mennyiben azáltal saját fájuk leusztatása nem akadályoztatik. Ha e szerint minden folyamodók fái le nem uszathatnának: azokat elsőbbség illeti, kik az usztatási vállalkozó fakészletéhez legközelebb vannak.

Ezen §. közelebbről azon politikai hatóságokat illeti, melyek fölhatalmazták, hogy az usztatási vállalkozásokra engedélyt adjanak. Ezek nézve irányul szolgál, hogy a midőn egyazon vízi utra nézve többben folyamodnak usztatási engedélyért, ha a vízi út csekély vagy szűk volta miatt mindeniknek nem lehetne engedélyt adni, elsőbbséggel birjon az, a kinek legnagyobb becsü usztatni való famennyisége van. Mi itt ezen szó alatt „legnagyobb becsü“ — egy kis kétértelműséget látunk, minthogy egyelőre nem lehet megmagyarázni: vajjon a nagyobb mennyiségű faszállítmány alatt a nemesb fák mennyiségét kell-e értenünk, vagy csak egyszerűen azt, hogy a kinek famennyisége — bármily nemű legyen is az — többet ér, mint a másoké, — az engedélynyerésben elsőbbséggel birjon. Történhetik ugyanis, hogy valaki kisebb mennyiségű faszállítmányra kért engedélyt, mint egy másik; és mégis, ha nemes fákból áll a szállítmány, nagyobb becsü lesz, mint az utóbbinak kétszerte is több famennyisége. Mi egyébiránt azt hisszük, hogy a törvény a „nagyobb becsü“ alatt nem érthetett mást, mint a szállítmány összes pénzbeli értékének nagyobb mértékét.

32. §.

Az usztatási építmény fölállítását tárgyazó engedelem, ha többben hasonló vagy csaknem hasonló helyen akarnak építeni, s a barátságos egyesség nem létesülhetett, közülök

hasonlókép csak annak adandó meg, a kinek a legnagyobb becsü usztatni való famennyisége van. Egyenlő becsü famennyiségeknél a régebben usztatandónak elsőbbség adandó.

Minden usztatási építmény fölállításának megengedéséhez azon föltétel kapcsoltatik, hogy a vállalkozó mindazoknak, kik usztatási engedélyt nyernek, építményeinek szükséges használatát kellő kárpótlásért megengedni köteles.

Itt a törvény kétféle viszonyt látszik föltenni, először ugyanis azon pusztán üzleti vállalkozást, midőn valaki egyedül fausztatással akar foglalkozni; — másodszor azt, hogy midőn a folyampart tulajdonosai usztatási építményeket csak azon czélból állítanak föl, hogy azokat vagy maguk használják, vagy a vállalkozóknak kibéreljék. Megjegyzendő azonban, hogy valamint az usztatási vállalkozásokra, ugy ezen usztatási építmények fölállíthatására is engedély kívántatik, s hogy ezen engedély csak azon föltétel alatt adatik meg, miszerint azon esetben, ha t. i. az építmények tulajdonosa nem használná azokat önmaga, — az usztatási vállalkozóknak kellő kárpótlás mellett átengedje.

33. §.

Minden új usztatási építménynek ugy kell alkatva lennie, hogy általa a már engedélyezett usztatások hátramarádást ne szenvedjenek, és a már létező ilyes építmények hatályossága ne háboríttassék.

A már fölállított usztatási építmények az új usztatási vállalatoknak, ha kívánják, kellő használat végett kárpótlás mellett átengedendők, de csak annyiban, a mennyiben kizáró usztatási joggal bírók tulajdonát nem képezik, és a mennyiben a tulajdonosok azoknak saját használatában nem akadályoztatnak.

Ha a tulajdonos azokat jó karban tartani nem akarja, ugy köteles azokat eladni vagy haszonbérbe adni, és ha már épen nem használtathatnának, teljesen elbontani.

Hogy az usztatási építményeknek azon tulajdonosai, kik maguk nem űzik az usztatást — arra kényszeríttetnek, miszerint ha amaz építmények nem használtathatnak, azokat adják el, — azért van: ne-

hogy egy részről a faszállításnak ártalmára legyenek, vagy: nehogy a netalán mások által használható helyiségeket hiába foglalják el. Ha ellenben épségben vannak még ezen építmények, a tulajdonosok tartoznak azokat az új usztatási vállalatoknak kárpótlás mellett vagy végkép eladni, vagy kibérteni, — csupán azon kizárólagos usztatási joggal bíró tulajdonosok vétetvén ki ezen kötelesség alól, kik azokat magok is használni akarják, vagy tényleg használják is.

34. §.

Minden usztatási vállalkozó köteles azon partokat, épületeket és vízműveket, melyek az usztatás által veszélyezve vannak, a mennyiben a politikai hatóság azt szükségesnek véli, védépítményekkel biztosítani. Azon védépítmények költségeihez azonban, melyek nem csupán az usztatás miatt, hanem általában az árvizek általi károsodás ellen emelendők, az usztatási vállalat aránylag tartozik járulni. Oly kár, mely bebizonyíthatólag az usztatás által okoztatik, még pedig azt is ideértve, mely a védépítmények daczára történik, az usztatási vállalkozók által megtérítendő. Ellenben oly rongálások, melyek nem csupán az usztatás által okoztattak: az usztatási vállalkozók és a károsodottak által aránylag, s ha az arány ki nem tudathatik, egyenlő részben viselendők. Végre oly rongálásokért, melyek az usztatás nélkül is bekövetkeztek volna, az usztatási vállalkozók kárpótlást nem kötelesek adni.

A mi a védépítmények költségeit illeti, azokat hacsak nem általában az árvizek veszélyei ellen is emeltettek, az usztatási vállalkozó köteles viselni; ellenben az oly védépítmények költségeit, melyek nem csupán az usztatási vállalatok, hanem egy s z e r s m i n d az árvizi károsítások megakadályozása ellen is emeltettek, az usztatási vállalat csak aránylag viselé. Az ezen esetben előállható költségek arányára — mint láthatjuk — semmi határozott mértéket nem jelölt ki a törvény, s így nem tudhatjuk, hogy felében, harmadában vagy hányad részben kell azon arányt értenünk. Azt véljük mindazonáltal, hogy a szóban levő költség-arány megállapításában csak azon szükség, s azon körülmény szolgálhat alapul, mely az ily védépítményeket előidézte, —

vagy ha a védéptítményeket, melyek különben csak az usztatási vállalat eszközei lennének, az árvízi károsítások elhárítása miatt kellett átalakítani, vagy másképp mint ama célra szükséges — építeni — úgy a költségviselés igazságos arányául külön kellene megállapítani, valamint azon költséget, mely csupán mint usztatási védéptítményre kívántatik, úgy külön azt is, mely ezen célon kívül már a vizár által okozható károk megakadályozása végetti építkezésekre kívántatik.

35. §.

Ha az usztatás behozatala, vagy az usztatási építmények fölállítása a vízművekre használt vizek tekintetében bizonyos rendelkezéseket kíván, ezek az illető különös törvények figyelemben tartásával teendők. Az usztatandó fák lerakása iránt szükség esetében a politikai hatóság határoz.

A vízművekre használt vizek tekintetében, milyenek például a zsilipezett, elsarkantyuzott, malmokra, kallózások-, fűrészs-, vagy papirosmalmokra, bányavállalatokra vagy hajókázásokra rendelt vizek s folyamok iránt a külön főnálló törvények is tekintetbe veendők. (V. ö. orsz. k. és t. l. vizimalom rendszabás 1851. 116. sz. Vizi és országutak készítéséhez megkívántató telkek kisajátítása. 1851. 420. sz. A vizáradásokra vonatkozó utasítás. 1950. 58. sz. A vizek és telkek átengedése bányászati vállalatokra. 1854. I. 317. sz.).

36. §.

A főnebbi szakaszokban foglalt határozatokhoz képest, és a még különben figyelmet érdemlő körülmények tekintetbe vételével, az usztatási engedelem vagy megadandó, vagy megtagadandó, 30 évnél hosszabb időre usztatási engedelem nem adathatik. Annak időtartama ezen legszélsőbb határon belül az illető építkezési költségek szerint szabandó ki.

Az usztatásra tehát szabadalmat bárki is legfőlebb csak 30 évi időtartamra kérhet; ily hosszú időre azonban csupán azon esetben, ha az usztatási vállalat annyira tetemes költségű építkezéseket vett igénybe, miszerint az rövidebb idő alatt magát ki sem fizetné. Ha az építési költségek kevesebb idő alatt is visszanyerethetnek, ily hosszú időre nem adathatnak szabadalmak.

37. §.

Az usztatás megengedéséhez, vagy az usztatási építmény szerkezetéhez kötött föltételek megtartásaérti biztosítékául, különösen a kárpótlások tekintetében, a vállalkozóktól biztosítvány követeltethetik, mely az illető politikai hatóság által az érdeklettek, s a meghívott dologértők meghallgatása után (42. §.) szabandó ki.

Az adandó biztosíték neme nem levén határozott minőségben kijelölve, azt hiszszük, hogy az valamint készpénz s álladalmi kötelezvényekből, úgy ingatlan vagyonból is állhat.

38. §.

Az usztatott fák, a tüzi hasáb és galyfák kivételével, a politikai hatóság által kiszabandó és általa közhirré teendő jeggyel megjelelendők. A tüzi hasáb- és galyfáknál, különös hosszúságuk, a jegy helyét pótolja.

39. §.

Az usztatók munkásainak nem tiltathatik meg, hogy ők az usztatás végett az usztató víz hosszában más földjén ne járjanak. A földtulajdonosoknak azonban az ez által okozott kár megtérítendő.

Usztatás befejezése után, az usztató fölszólítására tartozik ugyan minden érdeklött 14 nap alatt bejelenteni a maga kárkövetelési igényét, különben az usztató a politikai hatóság előtt nem tartozik azért felelni (N. ö. 40. §.). — Ezen elmulasztott határidő után azonban, — úgy hiszszük — a törvény rendes útján keresheti azt.

40. §.

Minden egyes usztatás befejezése után a vállalkozó erről a politikai hatóságnak azonnal jelentést tenni köteles. Ez azonnal fölszólít minden érdeklettet, hogy netaláni kártérítési igényeiket 14 nap alatt jelentsék be, ha még ezt előbb nem tették volna. Az ezen határidő után bejelentett kártérítési igényekért az usztatási vállalkozó a felelet alól fölmentetik.

41. §.

A fausztatásra és az usztatási építményekre nézve megállapított ezen határozatok áthágásai, az azok által okozott kárhoz képest, még pedig csekélyebb rongálásoknál egy naptól három hétigleni fogsággal vagy 5—100 pfrtiglani birsággal, nagyobb rongálásoknál pedig három héttől, három hónapigleni fogsággal vagy 100—500 forintigleni birsággal, vagy a jogosítvány elvesztésével büntetendők. A kihágók ezenfölül minden ez által okozott károkat megtéríteni kötelesek.

42. §.

Az usztatási vállalatok s az usztatási építmények fölállítására tekintetében szükségelt, e bizottmányhoz, mindig részrehajlatlan szakértők hivandók meg. Ezek kötelesek az usztatni való fák értékét, a kellő usztatási költségeket, az usztatási épületek használatáérti kárpótlást, a védépítményeket és kárpótlásokat, valamint a netaláni biztosíték nemét és mennyiségét (31, 32, 33, 34, 37, 39, 40, 77.) meghatározni.

Ha az érdeklett felek az átveendő usztatni való fák értéke, a közös usztatásérti s az usztatási építmények kárpótlásaérti kellő kárpótlás, továbbá a fizetendő kártérítések és a a biztosíték tekintetében a szakértők határozatával meg nem elégesznek, és ha e részben az egyesség nem eszközölhető, a kitudott összegek időközben biztosítandók, és a felek a törvény útjára utasítandók.

A politikai hatóságok által az usztatási üzlet tekintetében tett intézkedéseknek mindamellett is engedelmeskedni kell.

43. §.

A községi előljáráóságok s a politikai hatóságok, kötelesek az usztatási vállalkozóknak a viz által elvitt fák visszaszerzésében segédkezet nyújtani.

Hogyha a fausztatás több mérföldnyi hosszúságra terjedő vízi úton történik, s szélvész vagy egyéb körülmény miatt a szállítók itt-ott kirakodni, s a fatömeget fölvigyázat nélkül kénytelenek hagyni, avagy ha a fölzejlott hab szerte hordja a hasábokat s száldarabokat: — a vállalat biztonságára nézve köteleztetnek mind a községelőljárók, mind a politikai hatóságok kitelhető segítséget nyújtani, a víz által el vitt fák visszaszerzésében közremunkálni, — mig más részt a vízmentében létező földbirtokosok is köteleztetnek az usztatók munkásainak megengedni, hogy földbirtokaikon keresztüljárjanak. Ez esetben azonban a földbirtokosok kárpótlást követelnek (V. ö. 39. §.).

HARMADIK SZAKASZ.

Az erdőégésekről és rovarkárokról.

44. §.

Erdőkben és azok szélén tüzek gyújtásánál s tűzveszélyes tárgyak használatánál, óvatosnak kell lenni. Ha ezen óvatosság elhanyagolásából vagy egyébkénti hibából tűzkár keletkezik, a bűnös az akkép támadt kárt megtéríteni köteles, s a körülményekhez képest, a mennyiben az általános büntető törvénykönyv nem alkalmazandó, öttől negyven forintiglan birsággal, vagy egytől nyolcz napiglan fogsággal büntetendő.

Az erdőégés részint vigyázatlan, részint szándékos emberi cselekvények, részint pedig elemi körülmények által származik. Gyakran fordulnak ugyanis elő oly évszakok, midőn a roppant szárazság miatt a fák, különösen pedig a tüskés bokros fák egy része nagyon fogékonyvá válik a gyuladásra, minthogy azok törzsei nagy mennyiségű olajosságot tartalmaznak. Különösen ily időszakokban, nagy vigyázattal kell az erdőkben, vagy azok szélén tüzet gyújtani; mert könnyen megtörténhetik, hogy habár szükségből, s a legjobb szándékkal rakott is a tűz, könnyen elboríthatja az erdőt, s kipótolhatlan károkat okozhat. E tekintetben különféle erdőrendőrségi szabályok léteznek az ausztriai birodalomban. melyek közül nevezeteseb a Tyrolra s Csehországra kibocsátott (1846. jun. 22. 37,470. sz.) rendeletek. Hazánkra nézve a jelen törvény határozványai érvényesek.

45. §.

Mindenki, a ki az erdőben vagy annak szélén elhagyott s el nem oltott tüzet vesz észre, köteles azt az útjában fekvő legközelebbi házbeli lakosoknak tudtára adni. Ezek tartoznak azt a legközelebbi helységelöljárónál és az erdőbirtokosnál vagy erdősz személyzetnél azonnal bejelenteni. Az erdőégés följelentésének elmulasztása 5 — 15 pfrtiglani birsággal vagy 1-től 3 napiglani fogsággal büntetendő.

Bármily okból szarmazott tehát az erdők meggyuladása, a kinek az tudomására esik: azonnal köteles vagy a legközelebbi helységelöljárónál, vagy a lakosoknak bejelenteni, különben ha ezen bejelentést szándékosan elmulasztaná, megbüntettetik. Ezen kívül a büntető törvénykönyv 454. s 455-ik §-sa még azt is rendeli: hogy ha valaki fáklyával utazik vagy kocsizik: köteles azt az erdők közelében eloltani, különben ötventől száz pengő forintig terjedő büntetéssel fenýítettik. Égő fáklyák mellett a postalegényeknek s bérkocsisoknak sem szabad az erdőn keresztülhajtani (bünt. törv. könyv. 455. §.).

46. §.

Az erdőégés oltására az erdőbirtokos, az erdőszemélyzet vagy a helységelöljárók által minden körülfekvő helységek fölszólíttathatnak. A fölszólított népség köteles a szükséges oltó-szerekkel úgy mint: csákánynyal, kapával, baltával, víz-cseberrel stb. az égés helyére sietni, és ott tevékeny segítséget nyújtani. A helységelöljárók és az erdő szolgálatbeliek tartoznak a tüzoltó embereket kísérni.

A tüzoltás vezetése a helyszinén létező legmagasb állásu szolgálatbelit, s ha ilyen jelen nem volna, azon helyközségnek, melynek határában az erdőégés van, elöljáróját vagy annak helyettesét illeti.

Egykissé különösnek látszik ugyan, hogy a törvény a veszélynek ezen pillanatában is megtartani kívánja a rangfokozatot; de ha jól meggondoljuk, hogy a fölügyelet kötelessége s a vész elhárításáról gondoskodás, különben is a legmagasb — de természetesen illetékes — szolgálatbeli személynek föladata, — átfogjuk látni azon böl-

cseséget, mely ezen intézkedésben rejlik. Tüzoltás alkalmával ugyan is, számtalan visszaélések, lopások, sőt verekedések szoktak történni, s a tömeg mely ilyenkor összecsoportozik, rendszerint nehezen fegyelmezhető; annál kevésbé pedig oly egyének által, kik önként vetik föl magukat vezetőül. A szolgálatbeli rangfokozatban állóra nézve más-kép áll a dolog mivel ezek már hivatalos állásuknál fogva birnak tekintélylyel, s azoknak a rendfőntartás érdekében — mi itt is főkellék — nemcsak hajlandó engedelmeskedni mindenki, hanem köteleességének is ismeri, mit ha a vezető parancsszavára nem teljesítne, meg is fogna büntettetni.

47. §.

Annak, a ki az oltást vezeti, az erdőégés oltására szolgáló rendeletekben mindenki föltétlenül engedelmeskedni köteles.

A többi községelöljárók és erdő szolgálatbeliek, kötelesek az oltó nép között rendet tartani, és a rendelt oltási intézkedések foganatosítását előmozdítani. Az égés eloltása után az égés helye egytől két napig, vagy ha szükség tovább is őrizet alatt tartandó, mi végett az erre szükséges emberek kirendelendők.

Itt a második pont a leglényegesebb, mely szerint parancsoltatik, hogy az oltásra minden kellő intézkedés megtétessék. Hogy mi-ben álljanak ezen kellő intézkedések? a jelen törvény nem számlálja ugyan elő; azonban a Tyrolra 1824-ben januar 2-kán kiadott erdőoltási rendelet — melynek határozatai hazánkban is alkalmazhatók — következőkben számlálja elő azokat.

1) Hogyha az erdőégés csak a földszinén tapasztalható még, a nélkül hogy a nagyobb álló fába bekapott volna, vagy magasbra ható lángokban pusztítna: ugy részint a gyúanyag eltávolítása, részint vízcsofolás, részint pedig zöldlevél és galyborogatás által kell annak elejét venni; — ha ellenben így sem lehetne boldogulni, a közelálló fákat részint lombjaiktól kell megfosztani, részint kívágni, hogy a tűz tovább ne terjedhessen.

2) Ha a tűz már annyira elharapódzott, hogy az élőfák is lángban állnának, s az előbbi korlátolt módok alkalmazása nem használna,

ugy halmok, töltések s árkok fölhányásával kell elgátolni a veszélyt, a midőn ezektől két-három ölnyre a fákat is ki lehet vágatni stb.

48. §.

Azon helységelöljárók, kik a népet az erdőégés oltására fölszólítani elmulasztják, öttől ötven forintiglani birsággal; azon személyek pedig, kik a községelöljárók fölszólításának elegendő ok nélkül nem engedelmeskednek öttől tizenöt pengő forintiglani birsággal, vagy egytől három napiglani fogsággal büntetendők.

49. §.

Más tulajdonának a tűzoltási intézkedések által megrongálásai azok által térítendők meg, kiknek javára az oltás történt, kivéven, ha valamely károsult az oltási intézkedések által nagyobb károktól menekedett meg.

Ha a vizsgáló hatóság az erdőégés eltávoztatására vonatkozó szabályok áthágásai által okozott kárt meg nem határozhatja, ugy a károsultak a törvény útjára utasítandók.

Az ily kártérítések természetesen csak rendes szemle és becslés útján történhetvén, miután ezt a politikai hatóság ritkán, de kellőleg nem is eszközölheti, nagyon természetes, hogy a pör útján kívül más orvosszer nem mutatkozhatik. Hogy kiket kelljen az ily esetben előforduló szemlék és becslés megtételére megbíni: az ügyvéd urak tudni fogják.

50. §.

Az erdőknek a rovarok általi megrongálására mindig őrszemmel kell lenni. Az erdőtulajdonosok vagy ezek erdszei, kik ilyes rongálásokat vesznek észre, ha az azok ellen használt eszközök nem elegendők és attól lehet tartani, hogy ezen rossz a szomszéd erdőkbe is elharapózik, kötelesek a politikai hatóságnak öttől ötven pengő forintiglani büntetés alatt azonnal jelentést tenni. Ezen jelentést megtenni egyébiránt mindenkinek jogában áll.

Az erdőknek rovarok általi rongálása, mindazon roszak közül, melyek az erdőtenyésztésre kártékonyan hatnak : a legveszélyesebbek egyike, miért is ez a legnagyobb gondosságot s figyelmet veszi igénybe. Történik ugyanis, hogy a rovarok elszaporodása következtében az erdei használat egy egész századra semmivé lesz, s az igen csekély idő alatt nagyobb pusztítást tesz az erdőkben, mint bármily más elemi csapás. Nevezetesen a cserebűly s hernyó férgek azok, melyek csaknem kiiríthatatlanok, s melyek ellen minden kitelhető óvalmi rendszabályt föl kell használni. Hogy mily böles rendszabályokat igyekszik a kormányhatalom az erdőgazdaság ezen legfélelmesb ellenségei ellen alkalmazni, már a régibb időkben tett korszerű intézkedések is tanúsítják, — de tanuskodnak erről a mezőgazdasági egyletek számos kísérletei is. Különösen a prágai cs. k. hazafiui-gazdasági egyesület már 1798. jan. 26-kán pályadíjt tűzött ki egy oly javaslat megjutalmazására, mely az erdőknek rovarok általi pusztítása ellen a legcélszerűbb s hatékonyabb óvszert ajánlja. A legjobbnak talált pályamunka ki is nyomatott, s valamint Csehországban, úgy Morvában s Sléziában, Halicsban s az illyriai királyságban, a nép között kiosztatott. Vajha a magyar gazdasági s erdészeti egyesület is fordítna e tárgyra figyelmet! s vajha ne késnék hasonló népies irat által kalauzul szolgálni!

51. §.

A politikai hatóság alkalmas szakértők közremunkálása mellett köteles tüstént megfontolni, vajjon mely intézkedések teendők a netalán bekövetkezhető rovarpusztítások ellen, és a szükséges intézkedést az érdekllett erdőtulajdonosok és erdészeti személyzetek haladéktalan meghallgatása mellett azonnal megtenni. Minden erdőtulajdonosok, kiknek erdei veszélyezve lehetnének, kötelesek segedelmet nyújtani, és a politikai hatóság rendelkezéseinek, mely e részben kényszerítő intézkedésekre is föl van jogosítva, föltétlenül engedelmeskedni. A költségek az érdekllett erdőtulajdonosok által a megbecsült erdőterülethez képest viselendők.

Tapasztalásból tudhatjuk, hogy az erdőknek rovarok általi pusztítása nem csupán a hanyag birtokosnak erdejében történik, hanem hogy az erdőről erdőre kiterjed, hacsak idején korán meg nem gátoltatik. Ezért méltán vannak a politikai hatóságok följogosítva, misze-

rint előforduló esetekben kényszerítő intézkedéseket is tehessenek; mert természetes, hogy egyesek hanyagsága vagy közönye miatt ily közérdekű ügyet veszélyeztetni nem lehet. Az ily veszélyek bejelentésénél a politikai hatóságoknak kötelességükben áll azonnal szakértő erdőgazdákat összehívni, s azok véleménye szerint a baj elharapódzása ellen intézkedéseket tenni, mely intézkedéseknek, hogy mindenki felelet s kártérítés terhe alatt tartozik engedelmeskedni, — magától értetődik (V. ö. *Physicalisch oeconomische Bemerkungen vom Jahre 1798. Böhm. Guber. Verordnung vom 3. November 1808. — 10 November 1821. — 21. August 1822.*).

NEGYEDIK SZAKASZ.

Az erdővéd szolgálatról.

52. §.

Az erdőigazgatási személyzet által 22. §.) az országos szokáshoz képest kellő védelmi és fölügyeleti személyzet rendelendő.

A mennyiben az iránt kétségek és nehézségek keletkeznek, s a köztekintetek kívánják, az országos kormányshoz minden viszonyok megfontolásával kellőleg rendelkezni köteles.

Ezen összes személyzet ott, hol az álladalom vagy közösségek által rendeltetik ki, mindenesetre; a hol pedig magán birtokosok szolgálatában van, csak akkor, ha az utóbbiak az azzal összekapcsolt előnyök elérése végett kívánják az erdőigazgatási és erdő-véd-szolgálatra, a politikai hatóságok által fölesketendő.

Az eskü forma az A) alatti mintában foglaltatik.

Az erdők fölügyelete, s az erdővétségek fölött ellenőrködés s kellő rendtartás szempontjából a magas kormány gondoskodott, miszerint a birodalom több vidékén alkalmas és szakértő erdővédelmi egyéniségek s felügyelők képeztessenek, kik az erdőtulajdon őtalmára mindenkor közremunkálhassanak. Ily erdővédelmi személyzetet a magán tulajdonosok nem kötelezvék ugyan tartani, mindazonáltal meg van

engedve, hogy azt, tulajdon érdeik érdekében a magánosok is alakíthassanak. Ezen személyzet a törvény értelmében három osztályzatot foglal magában, — ugymint

1) az erdőgazdák osztályzatát, a kiknek szakértő erdőgazdáknak kell lenniök, s az erdészeti tudományokból állam-szigorlatot tenniök (1, 1852-dik legf. r. orsz. tr és kor. lap 256. sz.);

2) az erdőtisztek osztályát, a kik kiképeztetésüket valamely erdészeti tanintézetben nyerték ugyan, de államvizsgát nem tettek, s azokból csak alattas hivatalokra képesítvék; —

3) a szorosan vett erdővédelmi szolgálók osztályát, a mi sajátlag a kézműtani személyzetet foglalja magában. Mindezek az álladalmi s községi erdők kezelésénél okvetlen fölesketendők, a magán erdőségeknél azonban, csak ha kívántatik (V. ö. az erdő- s vadvédelmi szolgálatról szóló 1857. juliás 1-ről szóló ministeri rendeletet a jelen munka 46-ik lapján).

53. §.

 Az erdővédelmi szolgálatra az 52. §. szerint fölesketett személyzet az erdő-szolgálatban nyilvános örnek tekintetik, e tekintetben mindazon a törvényben gyökerezett jogokat élvezi, melyek a fölsőbbbségi személyeket és polgári öröket illetik, s e szolgálata közben a szokott fegyverek viselésére föl van jogosítva.

Szolgálatbeli fölszólításainak mindenki köteles engedelmeskedni.

A ki az erdő-védelmi személynek nem engedelmeskedik, vagy ellene szegül, már a büntető törv. könyv 312—314-ik §-ai értelmében is bűnössé teszi magát. Ha valakit az erdőőr kiutasítani akar, s ez nem engedelmeskedik vagy ellentáll: vagy fogsággal, — vagy 5—30 pfrtig büntetendő. A ki őt szidalmazza, 3 naptól egy hónapi fogsággal, súlyosbító körülmények közt hat hónapi börtönnel büntetendő. Ha valaki az ily őrszemélyre kezét ráteszi, vagy hivatalos szolgálata teljesítésében akadályozza, habár meg nem sérti is, hat hónaptól egy évi, — súlyosabb büntény esetében pedig egytől öt évigleni fogsággal büntetendő (bünt. törv. k. 81—82-dik §.).

54. §.

Az erdőszemélyzetnek fegyverét, csak a vétlen védelem esetében szabad használnia.

Hogy megismertethessék és nyilvános örnek tekintethessék, köteles szolgálatban a szabályszerű ruhát viselni, vagy legalább megkülönböztető és közhirré tett főveg vagy karkötő által magát ismerhetővé tenni.

55. §.

A hivatalosan fölesketett erdőszemélyzet köteles mindenkit, kit a közönséges úton kívül az erdőben talál, ha ottani tartózkodása a közbiztonságra, vagy az erdőtulajdonra nézve aggályosnak látszik, az erdőből kiutasítani.

Ha valaki az erdőben a közönséges úton kívül oly szerszámokkal éretik, melyek közönségesen az erdei termékek levágására s elhordására szolgálnak (fejszével, fűrészszel, mindennemű kéziszerszámmal) ezen szerszámok, ha azoknak magával vitelét igazolni nem tudja, tőle elveendők, és a helyszegényi pénzalapjába beszolgáltatandók.

56. §.

Ha valaki az erdőben éretvén, véghezvitt erdőrontásban lesz gyanussá, a netalán előtalált gyanus erdei termények lefoglaltathatnak.

57. §.

Az erdőrontásban tetten ért, vagy a miatt gyanus ismeretlen személyek, letartóztatandók, az erdőrontáson ért ismeretes személyek pedig csak akkor, ha az erdőszemélyzetnek ellentállottak, azt szidalmazták; továbbá, ha állandó lakhelyük nincs, vagy igen tetemes erdőrontást követtek el.

A letartóztatott személyek haladék nélkül az illető hatóságnak átadandók.

58. §.

Azon esetben, ha a friss tetten kapott elszaladt, az erdőn kívül is üldöztethetik, s az általa lopott erdei termények lefoglaltathatnak.

Azon álladalmi s községi erdők tulajdonosaira nézve, kiknek köteleességekben áll rendes erdőszemélyzetet tartaniok, szintén kötele-ségek ezen személyzet kimutatásáról rendszeres kimutatási táblázatot készíteni, s azt a rendőrségi hatóság útján, vagy az erdőgazdászati igazgatóságokhoz, vagy az országos pénzügyi igazgatóságokhoz ko-ronkint fölterjeszteni. (Erlasz für Staathalterei für Oesterreich vom 1 Jänner 1753.). Ezen táblás kimutatás alakja következő:

Táblás kimutatás.

Az erdőkezelési, erdővédelmi, és erdőfőlügyelői személyzetnek az ungvári kinstári urodalom (vagy Domonya községe) erdőségére nézve, az ungvári közigazgatási területen.

[illegible]

ÖTÖDIK SZAKASZ.

Az erdőtulajdon biztonsága elleni kihágásokról, s aztán, valamint az ezen nyiltparancsban kijelölt minden egyéb kihágások megvizsgálására s megbüntetésére rendelt hatóságokról, ugy az azoknál követendő eljárásról.

59. §.

Az erdőtulajdon biztonságának az által. büntető törvényben kijelölt megsértései, ugyanezen törvény szerint ítélendők s büntetendők meg.

60. §.

Az erdei szolgálatra jogosítottak (18. §.) kihágásain és a 44—51. §-ban kijelölt tilos cselekvényeken és mulasztásokon kívül, még a következő cselekvények is, a mennyiben azokra az általános büntető törvény nem alkalmazható, s ha azok az erdőtulajdonos vagy helyettese megegyezése nélkül vagy a megállapított föltételek ellenére követtetnek el, erdőrontáskép tekintendők s büntetendők:

1. A hulladékfa gyűjtése.

2. Az álló fák és sudarak megvagdálása, megfurása, megrovátkolása, hágóvassali megmászsása, a fa- és kőhordás általi megrongálása, azoknak verése és megbántása.

3. A földön fekvő fák héjának eltulajdonítása, a fa-gyökerek megmeztelenítése, a tuskóásás, továbbá a fák hegyének, galyjainak s ágainak levágása s letörése, nem különben a falomb lefosztása.

4. A fiatal fák vagy cserjék kiásása, kivágása, vagy kihuzása, s minden egyéb megrongálása, továbbá seprűveszsző, husáng gúzs, pálcza, abroncsveszsző s egyéb apró nemű fa vágása.

5. A fa nedvek (gyanta, terpetin, nyir- és juharfanedv)

erdei gyümölcsök, (famagvak, erdei gyümölcs, bogyók) gombák és farevék szedése, nem különben a gyökérásás.

6. Bármilyen nemű alom (falomb, fűlevél, dudva, moh stb.) jogtalan szedése, különösen annak kapával és vas-gereblyével gyűjtése; föld, agyag, turfa, kő, gyps s egyéb ásványanyagok eltulajdonítása, a hantásás; továbbá, azon erdei fűvek és növényeknek, melyek nem erdőtenyésztési plánták lekaszállása, levágása és kiszagztatása.

7. Az erdőben maradás az erdőszemélyzet világos meghagyása ellenére (55. §.), új utak és ösvények alakítása, vagy a használaton kívül tettek használása, földereszték készítése, a vizeknek a szomszéd-erdőkbe vezetése, szénégetések fölállítása, s az erdő földjének minden egyéb használása.

8. Marhák jogosítlan behajtása idegen erdőkbe általában, továbbá nagyobb mennyiségű, más fajta s koru marhák behajtása, továbbá az erdei legelőnek más helyeken s más időbeni használása, mint az megengedett.

A mennyiben az ált. büntető törvénykönyv határozatai szerint a kárvallott tulajdonos kárpótlása, részint az ő saját eskü alatt tett, — vagy egyszerű bevallása szerint ítéltetik meg, tekintet nélkül azon következményekre, melyek a jövőbeli haszon megsemmisítésére, vagy megcsorbítására vonatkoznak: az újabb rendeletek, s különösen a jelen erdőtvény által e hiány kiegészítése tekintetéből, részint az erdei kihágások s vétségek meghatározására, részint azok megbüntetésére kimerítőbb rendszabályokat nyújt. Nevezetesen az alább olvasható 72-ik §-ban fölállított elvszerint a kárpótlás megítélésénél szükség, hogy tekintetbe vétessék:

1) a különféle fanemeknek, melyekben kár történt, azon időbeni értéke, midőn az erdőrongálás elkövetett; és pedig hogy kemény vagy lágy tűzifa vagy épületfa, első, közép, vagy legalsó osztályú volt-e a fa?

2) a napszámosnak szokásos munkabére; a szállítási költség, s erdei termények ára, azon körülmény szerint, a mint szüksége mutatkozik, — a kárpótlásnál mindezek fölbecsültessenek;

3) a legelőben tett károk stb. A politikai hatóságok köteleztet-

nek" a lehető legigazságosabb árfolyamot kitudni, s e végből különféle helyekről a szükséges adatokat beszerezni (V. ö. a 72. s 76-dik §-at. Oberösterreichische Statthalt. Verordn. vom Jänner 1853.).

61. §.

A ki jogosítlanul vagy engedelem nélkül, vagy a kötött föltételek ellenére hulladékfát gyűjt, a már gyűjtött fának otthagására kényszeríthetetik, a tilos módon magával vitt szerszámok és kézi szerek, azon hely szegényi pénz-alapjára szállnak, melynek területében a büntetésre méltó cselekvény elkövettetett. Ismétlés esetében egytől három napiglani fogság büntetés szabandó.

Hogy a pénzbüntetének behajtása, melyek a bünfenyítő eljárás útján szabotnak ki, — mikép történjék, — az 1852: 355; — hogy pedig szint ezen pénzbírságok hová fordíttassanak az 1852: 354-ik sz. felsőbb rendeletok határozzák meg (orsz. korm. és törv. lap 1852: 354, 355. sz.).

62. §.

A mennyiben az ált. büntetési szabályoknak, vagy a 47—51. §. továbbá a 61. §. határozatai nem alkalmazhatók, a 60. §-ban erdőrontásoknak nyilvánított cselekvények tehát az erdőszolgalomhoz jogosítottok kihágásai is (18. §.), az enyhítő és súlyosító körülményekhez képest pusztá feddés-sel fenytendő, egytől tizennégy napiglani fogsággal avagy 5—50 pfrtiglani bírsággal büntetendő.

63. §.

Ha a marha jogosítlan módon idegen erdőbe hajtatik, vagy vigyázatlanságból oda bocsáttatik, ugy az erdőtulajdonos vagy helyettese (erdőszemélyzete) rendszerint (56. §.) nincs ugyan följosítva arra, hogy azt megölje; de ő a marhát kellő erőszakkal elkergetheti, vagy ha ő ez által kárt szenvedett, a magánzálogolás jogát annyi darab marha fölött gyakorolhatja, a mennyi kárpótlására elegendő. A netalán a

marha mellé rendelt pásztor arra szoríttathatik, hogy a marhát haladéktalanul eltávolítsa.

Öszhangzásban látszanak lenni ezen §-sal az által. polgári törvénykönyv 1320—1323-dik §-ai is, melyek némileg ki is egészítik azt. Miért is megjegyzendő, hogyha valaki valami állat által károsítatik, ezért ez felelős, ki azt arra ösztönözte, ingerelte, vagy megőrizni elmulasztotta. Ha ilyenmü vétek senkire sem bizonyítható, akkor a kártétel véletlen esetnek tartatik (1320. §).

Ki a maga földén idegen marhát talál, azért még jogosítva nincs azt megölni. Azt hozzá illő erővel elűzheti, vagy ha általa kárt vallott, a magán zálogolás jogát annyi darab marhára nézve gyakorolhatja, a mennyi kármentesítésére elegendő. Mindazonáltal köteles nyolcz nap alatt a tulajdonossal kiegyezkedni, vagy keresetét bíró elé terjesztetni; különben pedig a lezálogolt marhát visszaadni (1321. §.). A lezálogolt marhát akkor is vissza kell adni, ha a tulajdonos más illő biztosítást nyújt (1322. §.).

64. §.

Az erdőtulajdonos vagy helyettese azonban, köteles nyolcz nap alatt a lezálogolt marha-tulajdonossal megegyezni, vagy a marhahajtás által netalán elkövetett büntető cselekvény egy ideiglenes följelentése mellett, az e fölötti eljárásra hivatott hatóságnál (68. §.) kárpótlás végetti kérvényét is benyújtani, ellenkező esetben a lezálogolt marhát visszaadni; a megtérítendő károkba azon költségek is belészámítandók, melyeket a zálogolás és a lezálogolt marha tartása, (különösen az elhajtásra használt és megkivántató emberek stb. fizetése) okoztak.

A lezálogolt marha azonban akkor is visszaadandó, ha annak tulajdonosa kellő biztosítást nyújt. Ha a lezálogolt marha tulajdonosa ismeretlen, vagy semmi büntethető cselekvény el nem követtetett, úgy a károsodott az említett esetben kárpótlás végetti kérvényt a polgári bírónál tartozik benyújtani.

A főnebbi pont alatt elmondottakhoz itt csupán annyit kell még adnunk, hogy midőn valamely marha az erdőtől behajtatik, s az által

okozott kár bejelentésére vonatkozó panasz benyújtatik, ugyanakkor a kárpótlási igényt is be kell nyújtani. Az ezen kérvény elintézésére hivatott bíróság (kivéven a bünténynyel s vétségekkel előforduló eseteket) a közigazgatási szolgabíró, ki a fölött rövid úton (tehát alak-szerű pör nélkül) határoz.

65. §.

Ha kecskék, juhok, disznók és apró marhák lezálolog-lása meg nem történhetik, úgy azok lelövése megengedte-tik, mire a bűnösök megbüntetésénél kellő tekintettel kell lenni. A megölt marha a helyszínén a tulajdonos számára hátrahagyandó.

66. §.

Ha a marha bebizonyíthatólag csak a szomszéd erdőbe menekülése által vonathatott el a fenyegető veszély (ferge-teg, nagy zivatar, stb.) elől, úgy a marhahajtás megtörténte büntethető cselekvényt nem képez, az ez alkalommal okozott károk azonban megtérítendő.

Ezen § tehát némileg eltér az ált. polgári törvénykönyvben föl-állított elvtől, miszerint: ha a marha által okozott kár senkire sem bizo-nyítható, véletlen esetnek tekintessék. Mert ezen § szerint, habár vé-letlen eset s körülmény miatt tett is a marha valamely erdőben kárt, a kár a tulajdonos által megtérítendő.

67. §.

Azon pásztorok, kik az erdőtörvény határozatai ellen cselekszenek, a 62-dik §. szerint büntetendő.

Mindenki, a ki a tilalomjeleket leszakasztja, elpusztítja, vagy bármiképen is rongálja vagy elrontja, köteles azért kárpótlást adni, s ezenkívül a mennyiben ezáltal az általános büntetésre méltó cselekvény nem követtetett el, mint erdő-rontó 1—3 napiglani fogsággal vagy 5—15 pfrtiglani bir-sággal büntetendő.

68. §.

Az erdőtulajdon biztonsága ellen elkövetett mindazon büntethető cselekvények tekintetében, melyek az általános büntető törvények szerint fenytendőek, a büntető bíróságok a fenálló törvényekhez képest kötelesek eljárni.

Ha azonban az ilyes cselekvények csak a most említett áthágásokat (erdőrontást 60 – 67, §) vagy a fausztatásra s usztató építményekre nézve megállapított határozatok áthágásait (41. §.) képezik, úgy a büntető eljárás és az áthágók elítélése a politikai hatóságokat illeti épen úgy, mint ez az erdőtulajdonosok áthágásai- (18. §.) és 44 – 55. §-ban megjelölt tiltott cselekvények és mulasztások tárgyában megállapított.

Itt szoros különbség tétetik a főnebbi §-okban elősorolt erdőrontási esetek s áthágások, — meg azon cselekvények közt, melyek a tett minőségénél fogva bűntények gyanánt tekintendőek. Amazoknak elítélése ugyanis a szolgabíróságokat illeti, emezekét pedig a rendes megyei törvényszékek. Az előleges vizsgálatok mindazonáltal a járásbíróságok által is tétethetnek (bünt. perrendt. 10, 11. §.).

69. §.

Az ezen áthágások elleni eljárás nemcsak károsult kívánatára vagy valamely az erdők, mezők, szőlők s többbefélék fölötti fölügyeletre nyilvánosan a község vagy magánosok által is kirendelt és hivatalosan fölesketett hivatalnok vagy szolga (erdő-fölügyeleti személyzet 52. §., mező-, szőlő-, kerti csőszök), továbbá a közbiztonsági hatóságok hivatalnoka vagy szolgálja, különösen a csendőrök és pénzügyi örök jelentésére indítandók meg és behajtandó végre, hanem akkor is, ha a politikai hatóságnak az erdőrontás bármely más módon jut tudomására 70. §. az említett személynek szabadságában áll ezen jelentéseket vagy egyenkint esetről esetre, szóval vagy írásban, vagy hónapról hónapra a független B. alatt előszabott formában betöltendő lajstrom

azon járás politikai hatóságához megtenni, melyben a kihágás elkövetett.

70. §.

Ezen lajstromokkal egybehangzólag magánál a lehetőleg gyorsan eszközlendő büntető eljárásnál is, formasierü jegyzőkönyv nem veendő föl, hanem az eljárás pusztán a főpontokban a C. minta szerint vezetendő büntető lajstromba beiktatandó, és az érdekeltekkel másolatai helyett kívánatukra pusztán az ezen lajstrombólí kivonat közlendő.

71. §.

Az ilyen kihágások, valamint az erdőbirtokosok kihágásai (18. §.) és a 44—51. §§-ban megjelölt tilos cselekvények, vagy mulasztásokbeli kihágások fölött hozott ítéletek ellen a magasabb politikai hatóságokhoz azon jogorvoslatok utja nyitva áll, melyeket a kihágások iránt létező törvények megengednek (73. §.).

Az erdőviszonyok körében előforduló panaszos ügyek, különösen a kihágások s erdőrontások iránti birói eljárásra hivatott előjáróknak kötelességükben áll minél gyorsabban intézkedniök, a bejelentett bűntényeket hónapról hónapra lajstromba, a büntető eljárást szintén a legrövidebb úton eszközölni, nehogy a feleknek költséges húzavonákra alkalmuk nyilhasson. Az eljáráshoz alkalmazandó szakértőknek nemcsak alapos képzettségü, hanem biztos jellemü egyéniségeknek is kell lenniök. Az eljárásnak, illetőleg tárgyalásnak, az érdekeltek vagy fölhatalmazottaik jelenlétökben kell végbemenni. A tárgyalásra nem kell ugyan formasierü jegyzőkönyvet használni, de a dolog velejét azért mégis írásba kell foglalni, s a hozott ítéletet, mely egyszersmind indokolandó, szintén írásban közölni a felekkel (V. ö. 77. §.).

HATODIK SZAKASZ.

Az erdei kártérítési határozatok.

72. §.

A ki az erdőtulajdon biztonságá elleni büntetésre méltó cselekvényben teszi magát bűnössé, az a megkárosult erdő-

dőbirtokosnak teljes kárpótlást köteles adni, s e szerint nemcsak a netalán elsajátított értéket, hanem azon közvetett veszteséget is megtéríteni tartozik, a mely az erdőtermelés képességének megzavarása vagy kisebbitése által okoztatott.

A kártérítés meghatározásánál egyik föladata az eljáró bíróságnak, miszerint a megrongált fák s erdei termények árrára nézve a vidék minden részéről adatokat gyűjtsön össze, s ezeket egy rendes árszabályzat megkészítésének anyagaiul, egy hivatalosan megbízott, s a tárgyalásra meghívott erdőgazdának adja át, a kinek kötelessége az ily árszabályzati mintát azonnal kidolgozni. S minthogy az, a ki az erdőtulajdon biztonsága elleni büntetésre méltó cselekvényekben teszi magát bűnössé — teljes kárpótlással tartozik, szem előtt tartandó az által. polgári törvénykönyv 1223 dik §-sa is.

73. §.

Hogy a hatóságok a kár összegét bizonyossággal kitudhassák az erdő szolgálatbeliek által a megkárosítás módja és nagysága a D. mellékletbeni elvek szerint megítélendő.

A fölügyeleti személyzet előadásai, az előjáró erdei hivatalnok által elismerendők vagy megigazítandók.

Minthogy a véghezvitt büntetésre méltó cselekvénynek s kárnak, rendszerint az erdőfölügyeli személyek szoktak tanui lenni, mind a ténykörülmények, mind a kártétel mennyisége s milyensége constatirozására, szokás szerint ugyanazon fölügyeleti személyek hallgattatnak ki; de mivel ezek főleg magánerdőknél, ismét nem mind szakértők, azért kell az ő vallomásaikat a meghívott s szakértő főerdőtisztnek mintegy fölülvizsgálata alá bocsátani.

74. §.

Ha az erdő-fölügyeleti személyzet erdőhivatalnokok vezetése alatt nem áll, vagy ha a megrongálások felőli jelentések nem az erdő-fölügyeleti személyzet, hanem más személyek által tételnek, ugy a politikai hatóság által a kár megbecsülése végett a legközelebbi erdőhivatalnokok valamelyike, vagy ha erdőhivatalnokok nem léteznek, egy más

részrehajlatlan, e végre különösen fölesketendő dologértő hivandó meg.

Ha tanult erdőgazdák vagy erdőhivatalnokok nem léteznének közelében, megengedi ugyan a törvény, hogy más dologértők is alkalmaztathassanak a becsü megtételére. A törvény nem határozza ugyan meg, hogy kiket tekintsen a bíróság „dolog”-értőknek, de magától értetik, hogy itt leginkább az értelmes mezőgazdákat, erdőbirtokosokat s gazdatiszteket kell olyanoknak tekintenünk.

75. §.

Ha a kár becsüjének helyessége ellen alapos kétség támadna, úgy a politikai hatóság köteles a kárt kirendeltje által a helyszinén, általa választott és fölesketett részrehajlatlan dologértők által, kik közül rendszerint és lehetőleg kettő meghivandó, kinyomoztatni s megbecsültetni.

Más szóval: ily esetekben az eljáró bíróságnak rendes szemlét kell tartania, a midőn szükség, hogy a porrendtartásnak következő 222-ik §-ához szigoruan alkalmazkodják; — tudniillik:

A bíróságok, alkalmas és lelkiismeretes becsüsök választására a legnagyobb gondot fordítsák, s ha előttök azon személyeknek, kik becsüsökül kinevezendők, tulajdonságai, ismeretei és vagyonállapota különben is bizonyosan tudva nincsenek, az iránt annak útján tudakozódnak. Arra kell főleg figyelemmel lenni, hogy ingatlan jószágok becsüjénél a becsüsök közé értelmes és tapasztalt jószágbirtokosok is soroztassanak. Kiskoru, gondnokság alatt álló, vagy csőd alá került személyek, s ez utóbbiak ugyan a csőd befezte után is, bírói becsünél műértőkül sohase használtassanak.

76. §.

A politikai hatóság minden járása és szükségéhez képest ezen eljárás egyes részeire nézve is, egy a kárpótlások kiszabásának alapjául szolgáló erdei kártérítési tarifa, a politikai hatóságok által a D. alatti mellékletben elősorolt elvek szerint, azonnal ezen törvény kihirdetése után kiadandó, a mely ujra megújítandó, ha az időfolytában a faárak nevezetes változást szenvedtek, de azon megkárosultnak, ki egyes esetekben a tarifában megállapított kártérítménynél na-

gyobbat vél igényelhetni és bizonyíthatni, — a rendes törvény útja nyitva áll.

A törvény rendes útja alatt itt sem érthetünk egyebet, mint a pört, a midőn a kárkövetelés bebizonyítására, természetesen sokkal nagyobb s több formaszerűség kívántatik, mint a rövidleges birói eljáráshoz. Szükséges pedig különösen, hogy az ily kárkövetelési keresvények mellett részint a birói szemlét tárgyazó adatok, részint a faárak folyamat igazoló vásár-rendőrségi bizonyítványok fölmutattassanak.

HETEDIK SZAKASZ.

A folyamodás útjáról.

77. §.

A ki magát az alsó politikai hatóságnak ezen erdőtörvényhez képest kibocsátott intézkedése által sértve találja, az ellen a magasabb politikai hatósághoz folyamodhatik.

Ha a főlebbezendő kibocsátvány büntető ítéletet foglal magában (2, 18, 41, 44, 45, 48, 50, 60, 61, 62, és 67. §§.) úgy a 71. §. alkalmazandó.

Egyébiránt az ezen törvényben megengedett főlebbezésekre nézve a következő határozatok szolgálnak sinórmértékül:

a) Ha a végzés a legalsóbb politikai hatóságot illette, (9, 18, 23, 24. §§.) úgy a folyamodás a politikai országos hatósághoz és harmadbiróságilag a belügyi ministeriumhoz intézendő, mely utóbbi azonban mindig, azaz: a b) c) és d) alatti esetekben is, csak a földmívelési és bányaügyi ministeriummal történt értekezlet után határozand.

Fontos okokból, melyek közé különösen a költségek elkerülése tartozik, a kerületi hatóság vagy általában, vagy egyes esetekben fölhatalmaztathatik arra, hogy ezen utóbbiak fölött biróküldés útján határozzon, mely határozat ellen a főlebbezés a ministeriumhoz intézendő, azonban az or-

szágos hatóság útján, — melynek saját véleményét oda kell csatolnia.

b) A mennyiben az első bíróságképeni határozatra a kerületi hatóság van hivatva (2, 9, 20, 25, 26, 30. §§.) a panasza az országos hatósághoz és a belügyi ministeriumhoz intézendő.

c) Ha az első határozat a politikai országos hatóságnak tartatott fen, (21, 26, 30. §§.) úgy a további folyamodásnak még azon esetben nincs helye, ha

d) a közvetlen határozat ezen ministeriumra bízott (2, 26 és 30. §§.).

A mi azon hatóságot, melynél s azon időt, mely alatt a folyamodás benyújtandó, illeti, e részben az általános politikai szabályok szolgálnak sinórmértékül.

Kelt császári fő- és székvárosunkban Bécsben, 1852-ik december 3-kán, uralkodásunk ötödik évében.

Ferencz József s. k.

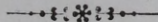
Gróf Buol-Schauenstein s. k., Bárá Bach s. k., Thinnfeld s. k. Legfelsőbb rendeletre: Ransonnet s. k.

A fölebbezendő eseteknek három nemét szükséges itt különösen szem előtt tartanunk, ugymint: midőn kiválólág s tisztán erdészeti ügyben fölebbezünk valamely terhelő ítéletet, aztán: midőn a büntető eljárásban hozott, — s végre: — midőn az erdei eltilalmazásokat megrendelő végzéseket fölebbezzük. Az elsőre nézve megjegyzendő, hogy mindazon esetben, midőn valaki terhelve érzi magát a közigazgatási bíróság határozata által, szabadságában áll a fölsőbb, vagyis illetőleg az országos politikai hatósághoz vagy mint utolsó bírósághoz, — a belügyi ministeriumhoz folyamodnia. Ezen folyamodványnak következése az lesz: hogy vagy megmásíttatik az első bíróság által hozott ítélet, vagy helybenhagyatik. Azon esetben, ha az alsó bíróság határozata a két felsőbbnek bármelyike által helybenhagyatik, további föllebbvitelnek nincs helye, s ép úgy, a mint a polgári pörrendtartás által meg van állapítva, az ily öszhangzó ítélet fölebb nem vihető (332. §.). Továbbá: a hozott alsó bírósági terhelő határozatot ily esetekben

is, azok kézbesítettésüktől számítandó 14 nap lefolyása alatt meg kell tenni, különben az, jogérvényesnek s végrehajtandónak tekintendő. — (Instruction für die politischen Stellen, allerrh. Entschlieszung vom 14. April 1850.). Ezen erdőtörvényben nincs említés téve az előbbeni állapotbai visszahelyezésről sem egyéb pörorvoslatról; egyébiránt nem is látszik annak szüksége, miután meg van engedve, hogy az, a ki netalán a kárpótlási igényre nézve teljes kielégítetést képes beigazolni, a törvény rendes útján keresetet indíthat.

A bűnvádi eljárás alatt hozott büntető ítéletek s végzésekre nézve, az ezen törvény 71-dik §-ában előirt rendszabályhoz kell alkalmazkodni (V. ö. Instruction über di Amtswirksamkeit der Kreisbehörde vom 19 Jänner 1853), s különösen, midőn oly ítélet szándékolatik föllebbeztetni, mely valamely erdőrendőrségi határozvány áthágására vagy teljesítésének elmulasztása miatt hozatott, a büntetőjogi eljárás szabályai tartandók szem előtt, a terhelő ítélet vagy végzés föllebbeztetése annak kihirdetése napjától számítva, három nap alatt bejelentendő; nyolcz nap alatt pedig írásban benyújtandó.

Lehet még föllebbezéssel élni az erdei tilalmak s zárlatok fogantatása ellen is, de ezen folyamodvány azért semmikép sem akadályozza a bíróságot, hogy a fölsőbb határozat leérkezteig is az eltilalmazást ne eszközölje. Kisajátítási esetekben hozott végzések ellen soha nincs helye, s a ki e tekintetben orvoslattel akar élni, formást pórt kell indítania. (V. ö. 42. §.).

is azok közzétételéről kérelmező, azaz az állam, mely kell
 tenni, különben az jogköröknek a végrehajtandóan tekintendő —
 (Instrukción für die politischen Stellen, allg. Entschlossenung vom
 14. April 1850.) Azon előtérben, hogy az államnak
 allgöndő vizsgálatára sem egyéb előzetes, az egyénnek nem
 is kizárólag szolgálat, minthogy az állam, hogy az a köze-
 talán a kárpótlás igényre nézve teljes felelősséget képes megadni,
 a törvény minden állam köré tartozik.

A miniszter, a kinek az állam kárpótlás iránt a végső szó van,
 ve, az ezen törvény 11. és 12. szakaszai értelmében kell alkalmaz-
 kodni (V. o. Instrukción über die Amtswahrsamkeit der Verwaltungs-
 beamteten, 1853). A kárpótlás, minthogy az állam kárpótlás iránt
 felelősséget, mely valamely rendeltetésnek, határozatnak, allgöndő
 vagy az államnak elmulasztása miatt hozott, a kárpótlás, allgöndő
 szabályok tartandók, azon előtt, a kárpótlás, allgöndő, allgöndő
 terjedésének kárpótlása napján, az állam, allgöndő, allgöndő
 tétel, nyolcas nap alatt, az állam, allgöndő, allgöndő.

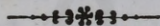
A kárpótlás, minthogy az állam kárpótlás iránt a végső szó van,
 kárpótlás ellen is, az állam kárpótlás iránt a végső szó van, allgöndő
 legyen a kárpótlás, hogy a kárpótlás, allgöndő, allgöndő, allgöndő
 minthogy az állam kárpótlás iránt a végső szó van, allgöndő, allgöndő
 az állam kárpótlás iránt a végső szó van, allgöndő, allgöndő, allgöndő
 kell indítani (V. o. 1853).

1851

1866

MELLÉKLETEK.

1851

/1866/

MELLEKLETEK.

1851

/1866/

A. Melléklet.

Minta.

Eskümintá az erdőszeti személyzet számára.

Esküszöm, hogy a felügyeletemre bízott erdei tulajdon fölött mindig lehető gondossággal és hűséggel fogok őrködni és azt megóvandom; mindazokat, kik azt valamely módon megrongálni igyekeznének, vagy valósággal megrongálnák, személyi tekintet nélkül lelkiismeretesen följelentendem, a szükséghez képest törvényszerű módon megzálogolandom vagy letartóztatandom, ártatlant hamisan vádolni vagy gyanúsítani nem fogok, minden kárt lehetőleg meggátolandom, és az okozott károkat legjobb tudomásom s lelkiismeretem szerint előadandom és megbecsülendem, valamint ezek orvoslását törvény útján kikérendem, a reám ruházott kötelességek alól előljáróim tudta és engedelmé vagy elkerülhetetlen akadályozás nélkül magamat soha elvonni nem fogom, és a reám bízott jószágról mindenkor kellően számadást adok; Isten engem úgy segítjen!

onsaga ener

Jegyzet

az -nál büntető bírósági eljárás alá került erdei tulajdon
biztonsága elleni kihágások és erdőrontások felől.

Folyó szám	A vádlottnak vezeték- és keresztneve, kora, polgári állása, ipar- üzlete vagy foglalkozása és tartózko- dási helye	A vádló-, ká- rosult vagy feljelentőké- p föllépett sze- mélyeknek vezeték- és keresztneve, kora, polgári állása, ipar- üzlete vagy foglalkozása és tartózko- dási helye	Megjelölése azon kilágás- nak, melyvel a panasziott vádoltatik	Pontos előadása azon tanuk- nak, kik a vádlott mellett és ellene vallottak	Megjelölése annak, a mi az ... által bebi- zonyítottké- p ellene vallatott	Tartalma az ... által hozott ítéletnek, az elől- járó és jegyzőkönyvvezető sajátkezű aláírásával	Kártérítmény, mely az ité- let által kimondatott	Jegy- zet
------------	--	--	--	--	---	--	---	--------------

Elvek, melyek szerint az erdei kártérítési tarifa készitendő és a kártérítés fizetendő.

1. §.

Az erdei kártérítési tarifa meghatározásánál megkülönböztendő:

1. a tüzi, és
2. az épületi és műfa.

A fának továbbá ezen két főneme a helyileg figyelmet érdemlő fanemek szerint — melyek közölazonban mindazok, melyeknek körülbelül egyenlő értékek van, egy osztályba foglalandók össze, megkülönböztetendő, és további minősége szerint újra

- a) legjobb,
- b) közepszerű,
- c) legcsekélyebb minőségűre osztandó föl.

Ezen alosztályok mindegyikére nézve aztán az erdei középárak, és pedig a tömött famennyiség egy, vagy nagyon csekély faáraknál több köblábaira nézve is, a földolgozási és vágatási költségek levonása után, és másodszor a helységi termértékekre, nézve kiszabandók. Az elsőbb árak a főnálló és általában mint gömbölyű fa, könnyen megbecsülhető fára, a netaláni megdolgozási költségek leszámítása mellett, alkalmazandók. Az utóbbiak a levágott és már földolgozott fára nézve érvényesek, a mennyiben ez, átalakítása s az ennél keletkezett hulladékok miatt, gömbölyű fára többé egy könnyen nem vezettethetik vissza. Oly fa, a mely

földolgozása és elkészítése közben idegeníttetik el, úgy tekintendő, mintha már földolgozva és elkészítve lenne.

2. §.

Az egyéb erdei terményeknek erdei középárai, hogyha azok helyileg meghatározott árakért adatnak el, szintugy a szokásban levő mértékekre nézve is, és pedig ugy a favágási költségekkel mint azok nélkül, szabandók ki.

A tarifákba továbbá a közönséges munkásnak szokásban levő napi bére, a főnálló fuvarbér s egy holdnyi legelőnek az előforduló jószágosztályok szerinti értéke foglalandó.

3. §.

Fa-elsajátításoknál, előre föltevén, hogy ezeknél tetők, galyak, ágak nem vágatnak vagy nem szakasztatnak le, avagy fiatal növények nem vitetnek el, vagy nem rongáltatnak meg, a kártérítmény mindig a tarifaszerű árak szerint teljesítendő.

Ezen árak fizetendők:

1. egyszeresen:

- a) a már levágott vagy földolgozott, avagy közelebbbróli levágásra rendelt vagy történetesen a földön heverő vagy tört fáért;
- b) száraz vagy egészen elnyomott, továbbá növendékfákért és sudarokért, ha sűrű állásból egyenkint vitetnek el, és különösen becses, csak itt-ott előforduló fanekek közé nem tartoznak;
- c) tuskóirtásokért, ha az azok által támadt lyukak ki egyengettettek és a tuskók nem lettek volna védesz. közül szükségesek, s belőlük uj hajtást nem lehetett várni.

2. Másfélszeresen:

- a) növendékfákért és sudarokért, ha kettő vagy több egymás mellől s a sűrű állásból, a nélkül hogy ez által

ritkitásnál egyéb okoztatnék, vagy egyesek ritka állásból vitetnek el;

- b) elszórva meghagyott magcsemeték és szálasfákért vagy különös becsü, és sűrű állásban csak itt ott előforduló fákért, ha csekélyebb minőségűek;
- c) tuskóirtásokért, ha az 1 alatt elősorolt enyhítő körülmények csak részleg léteznek.

2. Kétszeresen:

- a) növendékfákért és sudarokért, ha kettő vagy több egymás mellől a ritka állásból, vagy sűrű állásból, annyi vitetett el, hogy az által ritka állásnál nagyobb üresség okoztatik;
- b) elszórva meghagyott magcsemeték és szálasfákért, vagy különös becsü, csak itt-ott előforduló fákért, ha azok jó minőségűek;
- c) tuskóirtásokért, ha az 1. alatt elősorolt enyhítő körülmények épen nem léteznek.

Az épületi és műfákért egyébiránt, a díjszabásszerű árak csak az egyszeres fizetéseknél alkalmazhatók. Az egyszeres, másfélszeres vagy kétszeres összegbeni fizetéseknél az azokérti fölös összegek csak a legjobb fajú tűzifák árai szerint számítandók. A netaláni behordási költségek az erdőbirtosoknak mindig különösen megtérítendőek.

4. §.

Oly rongálásoknál, melyek a főnálló fák és sudarak megvagdalása vagy megkoppasztása, megfurása, megrovatolása, mászó-vassali megmászása, fák vagy kövek tovább hordása, azoknak verése, nemkülönben a fagyökerek megmeztelenítése által okoztatnak, a kárpótlási összeg az összes famennyiség értékének egy tizedrészével számítandó. Ezen kárpótlási összeg továbbá az összes famennyiség értékének egy negyedrésszére szabandó, ha főnálló fák és sudarak bár-

mikép megbántatnak. Ha a rongálások a tetők, galyak és ágak levágása vagy letörése által okoztatnak, nem tevén különbséget, akár van azokon lomb vagy tűlevél, akár sincs, a megtérítési összeg azon árra szabandó, mely a megrongált fa fajának és kétszeres köbtartalmának megfelelő.

Ha azonban ezen romlások miatt attól lehet tartani, hogy a megrongált fatörzsökök növekedésében általános hátramaradás fog keletkezni, úgy az említett kárpótlási összegek másfélszeresen, s ha a megrongált törzsökök kiveszésétől lehet tartani, kétszeresen fizetendők meg. Seprövessző, husáng, gúzs, pácza, gyenge abroncsvessző sat. ha fekvő fáról vágattak le, s azokra nézve különös árak nem léteznek, mint galyfa, ha pedig álló szál- és sudarfákról vágatnak le, mint lemetszett galyak és ágak, s ha arra fiatal szálak használtatnak, fiatal fanövényekkép számítandók be. Az erősebb abroncsszálak műfa gyanánt tekintendők. Ha a meghántásoknál a fakéreg az erdőrontoktól nem vétetett el, úgy az külön térítendő meg. Ha bizonyos kéregárak nem léteznek, úgy különös czélokra fordítható jó minőségű kéreganyagért, minden köblábtól, akár álló, akár fekvő fáról került legyen, az illető nemű legjobb minőségű tűzifa köblábának kétszeres értéke veendő föl.

5. §.

Minden bécsi négyszögöl területért, melyen fiatal faültetvények ellopattak vagy megrongáltattak, még pedig az ültetvények két éves koráig egyfél köbláb; két évesen főlüli ültetvényekért hat évesekig három negyedrészt köbláb; és hat évesen főlüli ültetvényekért egy köbláb jó minőségű közepfajú tűzifa ára, s a főnálló fákra nézve létező árszabás szerint fizetendő kárpótlásul.

A négyszögölek és krajczárok tötrészei ennél egészkep veendők föl. Ezen kártérítési összeg egyszeresen számítandó, ha egyes fiatal ültetvények idegenítették el, vagy rongál-

tattak meg, ha a hátramaradt meg nem rongált ültetvények még mindig meglehetősen állapotban léteznek, és ha a tenyésztés, melyben rongálás történt, rendkívüli kiadásokat nem okozott; de ezen kártérítési összeg másfélszeresen vagy kétszeresen számítandó, a szerint, a mint az említett, a kárt enyhítő körülmények csak részleg vagy éppen nem forognak fön.

6. §.

Elidegenített fanedvekért (szurok, terpentín-, nyír- és juharfanedvért), erdei gyümölcsökért (famagvak, bogyókért), gombákért és farevért, mindig csak az egyszerű kártérítési összeg fizetendő. Ha ezek az erdőrontóktól el nem vétettek, s ha ezekre nézve bizonyos árak nem léteznek, úgy a gyűjtésen ért minden egyes személytől, nemkülönben a gyűjtött termény mennyiségéhez képest, mégpedig a gyantáért és terpentínért a közönséges napszámnak kétszerestől nyolcszorosig terjedő összege; más fanedvekért, erdei gyümölcsökért, gombákért és farevért, a szokott napszám egy negyedrészétől egy egészig terjedő összege veendő föl kárpótlásul. Ha a fanedvek, erdei gyümölcsök, gombák és farev elidegenítése alkalmával a fák furás, megvagdálás sat. által meg rongáltattak, ezért külön kárpótlás adandó.

7. §.

A lefosztott lombért, alomért, földért, agyagért, turfaért, kőért, gipszért, hantért, kiásott gyökerekért, erdei füvekért és növényekért, a mennyiben ezen termények az erdőrontóktól el nem vétettek, s ezekre nézve bizonyos árak nem léteznek, minden vitel, vagy azon mennyiség, melyet egy közép ereű felnőtt személy rendkívüli megerőtetés nélkül az erdőből kivinni képes, a divatozó napszám egy negyedrésszel számítandó. Ha az említett termények járműveken szállítatnak tovább, úgy az illető teher, vitel szerint becsülendő meg.

Az árszabásszerű vagy a főbbiek szerint meghatározott összeg továbbá:

- a) a lefosztott lombnál, ha az fekvő törzsokról, vagy fönálló régibb fák egyes ágairól való, egyszeresen; ha a vénebb fák koronájának nagy része, azonban az ágak felénél kevesebb vagy fiatal törzsököknek egyes galyai fosztattak le, másfélszeresen, és ha fönálló vénebb fák félig s azonfölül, fiatal törzsökök pedig egy harmadrészen fölül fosztatnak le.
- b) az alom elidegenítésénél, ha az egy helyről sem vetik el egészen, vagy ha a gyűjtésre vas gereblye vagy kapa, avagy egyéb éles szerszám nem használtatott, ha a faállás nincs többé igen fiatal korban, sem pedig nem sokárai fölujításra nincs rendelve, ha benne kevéssel azelőtt erdőritkázás nem történt, és ha a föld jobb vagy az alomanyag nagyobb mennyiségben fordul elő, egyszeresen; ha ezen két föltétel valamelyike nem teljesült, másfélszeresen; s ha több föltételek nem teljesülnek, kétszeresen, és
- c) föld, turfa, kő, gipsz, hant, fű és növények eltulajdonításánál s tilos gyökérásásnál, ha az által a föld ártalmas változást nem szenvedett, egyszeresen; de ha ilyes változás nem okoztatik, ahhoz képest, a mint az csekélyebb vagy nagyobb fontosságu, másfélszeresen vagy kétszeresen fizetendő.

8. §.

Minden négyszög ölnyi erdőföldért, mely új utak vagy ösvények alakítása avagy használaton kívül tettek használása, földeresztők alkotása, vizek jogosítlan elvesztése, szénégetések fölállítása által sat. ártalmas változást szenved, egy négyszögölnyi, oly minőségű legelő ára követeltethetik, a mily minőségű volt az erdőföld ártalmas megváltoztatása előtt. Ha az az által okozott ártalmas következmények to-

vábbi elterjedésétől alaposan lehet tartani, úgy ezen összeg ahoz képest s a szerint, a mint az aggodalom csekélyebb vagy nagyobb fontosságúnak látszik, másfélszeresen — vagy kétszeresen fizetendő meg.

A fönálló fák és fiatal ültetvények megrongálásai, melyek az erdőföld ily ártalmas megváltoztatásainál vagy a főnebbi 7.§-ban elősorolt elidegenítéseknél történnek, különösen megtérítendőek.

9. §.

Minden darab marháért, mely jogosítlanul, vagy a megállapított szám, faj vagy korosztály áthágásával, vagy tilos helyekre, avagy tilos időben más erdejébe hajtatik, következő összegek kivántathatnak kárpótlásul:

egy lóért, öszvérért vagy szamárért, mely legalább is félig felnőtt	8
ha még félig fel nem nőtt	6
egy darab szarvasmarháért, ha legalább is félig felnőtt	4
ha még félig fel nem nőtt	3
egy kecskeért (bakért) különbség nélkül	2
egy disznóért	1
egy juhért	1
egy darab aprómarháért	$\frac{1}{4}$

köbláb az illető, vagy netaláni kopárságok mellett a szomszéd faállásban kiváltképen létező avagy figyelemreméltó közép fajú tűzifának a törzsökön létező famennyiségéből, föltéve azonban, hogy a kérdéses faár egy köbláb jó minőségű famennyiségért egy pengő krajczárnál kevesebbet nem tesz. Ha ez még kevesebbet tenne, úgy minden köbláb jó minőségű famennyiségért egy pengő krajczár kivántathatik kárpótlásul.

Ezen kárpótlási összegek továbbá akkor, ha a tilos helyeken még egészen fiatal természetes sarjadékok vagy ültetvények léteznek, s ha már különben is annyi legelő mar-

ha hajtatik az erdőbe, a mennyi gazdaságilag megengedhető, vagy ha a föld minősége és az időjárás, valamint az ilyes jogosítlan behajtásnak bebizonyított hosszabb tartama avagy ismétlése által nagyobb kár okoztatik, másfélszeresen, és ha ezen súlyosító körülmények közül kettő vagy több létezik, kétszeresen fizetendők meg.

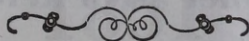
A megrongált fiatal fákért és elrontott ültetvényekért, az említett kártérítési összegeken kívül, külön kárpótlás nem igényeltethetik.

10. §.

Azon rongálásoknál, melyek a főnebb előadottak között nem említettettek, az egyszeres vagy többszörös kárpótlás megbecsülésének azon támaszpontok szerint kell történnie, melyeket az elősorolt hasonló megrongálások nyújtanak.

11. §.

Ha az elidegenített erdei termények az erdőtulajdosóknak bármikép visszaadattak, úgy csak azon kártérítési összeg követeltethetik, mely az illető egyszeres összegen kívül fizetendő.

T á r g y m u t a t ó .

Bevezetés az új erdőtörvény magyarázatához

	<i>Lap.</i>
Az erdőtörvények méltatása s azok jelentősége hazánkban	1— 7
Az erdők osztályzata s tulajdonjogi viszonyai Magyarországon	7— 11
A magán s községi erdők jogi természete	11— 15
Az erdőtörvény szüksége s gyakorlati alkalmazása . .	15— 20
Az erdőtörvény közhasznúságának föltételei	20— 24
A vadászati ügy s vadászati jog, mint az erdőtörvény tárgya	24— 28
A vadászati s erdészeti ügy jogi kifejlődése	28— 32
Az erdőviszonyok jogi s történeti állása az ausztriai birodalomban	32— 36
Az erdészet statistikai állása a birodalomban, különösen pedig hazánkban	36— 41
Kormányintézkedések az erdőtörvények s rendszabályok kiegészítésére	41— 44
Az erdőtörvény életbeléptetése hazánkban	44— 46
Az erdő- s vadvédelmi szolgálat szabályozása	46— 48
Az erdészeti hatóságok s ezek illetékessége	48— 54
Az erdőegyletek s erdészet előmozdítása	53— 57

Az 1852. december 3-ról kelt erdőtörvény.

Első szakasz. Az erdőgazdászatról	57— 73
Második szakasz. Az erdei termények hordásáról . .	73— 85
Harmadik szakasz. Az erdőégésekről s rovarkárokról .	85— 90
Negyedik szakasz. Az erdővéd-szolgálatról	90— 94
Ötödik szakasz. Az erdőtulajdon biztonsága elleni kihágásokról, s valamint a kihágások megvizsgálására és megbüntetésére rendelt hatóságokról, ugy az azoknál követendő eljárásról	94—100
Hatodik szakasz. Az erdei kártérítési határozatok . . .	100— 103
Hetedik szakasz. A folyamodás útjáról	103—105
Minták	108—119

Tánczos
Erdőgazdálkodás
Védőerdő

